

**DET HÄR ÄR
BOTKYRKA**

Översiktsplan för Botkyrka kommun

Textdelen - SAMRÅDSVERSION

Om dokumentet

Översiktsplanen för Botkyrka kommun består av en textdel och en kartdel. Översiktsplanen är främst tänkt att läsas digitalt på webben eftersom där finns interaktiva kartor, länkar och möjlighet att söka i karta och text. Du hittar översiktsplanen på webbadressen oversiktsplan.botkyrka.se. Detta är ”pappersvarianten” av översiktsplanens textdel, främst avsedd för arkivering. Detta är samrådsversionen publicerad år 2025.

Innehåll

INLEDNING	1
Om översiktsplanen	2
Vad är en översiktsplan	2
Botkyrkas översiktsplan	2
Uppdraget	2
Avgränsning	2
Framtagandeprocess	2
Planförslaget	3
Organisation och medverkande	3
Läsanvisning	5
Övergripande styrning	5
Översiktsplanens struktur	5
UTGÅNGSPUNKTER.....	7
Förutsättningar och utmaningar	8
Översiktsplanen – en vägvisare mot hållbar utveckling.....	8
Nationella och regionala mål.....	8
Agenda 2030.....	8
RUFs 2050	8
Kommunala mål	9
Ett Hållbart Botkyrka	9
Utgångspunkter.....	10
Botkyrka i omvärlden	10
Nyckelfrågor för Botkyrka	11
Geografi och läge i regionen.....	11
Demografi	11
Samhället blir mer uppdelat.....	12
Dialog, delaktighet och socialt värdeskapande	13
Biologisk mångfald och klimat	14

Översiktsplanens genomförande	16
MÅLSÄTTNING	17
Där är Botkyrka år 2050	18
Översiktsplan 2050 – en vägvisare för hållbar tillväxt	18
Målområde: Ett Botkyrka att trivas och vara trygg i	18
Målområde: Ett Botkyrka som hänger ihop	19
Målområde: Ett starkt Botkyrka i regionen	20
Målområde: Ett robust Botkyrka i balans med naturen	21
UTVECKLINGSSINRIKTNING	23
Utvecklingsinriktning.....	24
Bebyggelsestruktur och utveckling	25
Bebyggelseutveckling	25
Tyngdpunkter för bebyggelseutveckling	25
Norra Botkyrka - Strategisk utvecklingskärna	26
Tumba - vårt kommuncentrum.....	27
Tullinge – lokalt centrum med koppling till den regionala	27
Vårsta - livskraftig tätort	28
Landsbygdsutveckling.....	28
Verksamheter och företagande	29
Analys av behov och utbyggnadspotential	30
Kommunikationer.....	32
Grön- och blåstruktur	34
TEMATISKA INRIKTNINGAR.....	36
Skapa goda livsmiljöer och identitetsstarka platser	37
Gestaltad livsmiljö	37
Allmänt om gestaltad livsmiljö.....	37
Trygga och tillgängliga livsmiljöer för alla	37
Platsens värden tas till vara och utvecklas	38
Hållbara och hälsosamma livsmiljöer	39
Samarbete och delaktighet	39
Kommunen ska agera förebildligt	40
Värdefulla kulturmiljöer	40
Tillgång till social infrastruktur.....	42
Temporär markanvändning och platsaktivering	45
Utveckling av bostadsbeståndet	47
Långsiktig utveckling av bostadsbeståndet	47
Typologier	50
Näringsliv och ekonomisk utveckling.....	53

Näringslivsutveckling	53
Verksamhetsområden	53
Centrum, kommersiell service och handel	54
Besöksnäring	55
Rusta för framtiden	57
Anpassning till klimatrelaterade risker	57
Botkyrka kommuns arbete med klimatanpassning	57
Värmeböljor	58
Översvämningsrisk vid Mälaren, längs sjöar och vattendrag samt vid Östersjön	58
Kraftig nederbörd och skyfall	59
Markstabilitet	59
Minskad klimatpåverkan	60
Klimatsmart planering och byggande	61
Kolsänkor	62
Naturmarkens betydelse som kolsänka	62
EU:s och nationella krav på kolinlagring	62
Processer som motverkar kolsänkor	62
Botkyrka kommuns ansvar och åtgärder	63
Jordbruksmark och livsmedelsförsörjning	63
Reglering i Miljöbalken	63
Brukningsvärd jordbruksmark	64
Väsentligt samhällsintresse	64
Alternativ lokalisering	65
Jordbruksmarkens olika värden	65
VA-försörjning	66
Allmänt om VA-försörjning	67
Dricksvattenförsörjning	68
Spillvattenrening	70
Dagvattenhantering	71
Förnyelsebehov	73
Energiförsörjning	74
Avfallshantering	75
Masshantering och täktverksamhet	76
Beredskap och civilt försvar	77
Hälsa och säkerhet	80
Radon	80
Farligt gods	80
Riskfyllda verksamheter	81
Miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken	81
Farlig verksamhet enligt LSO	82
Övriga riskfyllda verksamheter	82

Förorenade områden	83
Högspänningsledningar och transformatorstationer	85
Buller och vibrationer	86
Luftföroreningar	87
Miljökvalitetsnormer för luft	87
Hållbar mobilitet och infrastruktur	89
Starka kopplingar mot regionen	89
Transportsnål samhällsplanering	90
Fri och enkel rörlighet inom kommunen	90
Barriärer och hinder i staden överbryggas	91
Trafiksystem i balans	91
Kollektivtrafiken är stommen i trafiksystemet	92
Hållbar biltrafik	92
Gång och cykel	93
Skydda och förbättra vår blå och gröna infrastruktur	95
Tillgång till parker och grönområden	95
Ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar	96
Friluftsliv	98
Höga naturvärden och sammankopplad natur	99
Ekologiskt särskilt känsliga områden	100
Strandskydd	101
Naturreservat	102
Välmående vatten	102
Miljökvalitetsnormer för vatten	102
Vatten i stadsmiljön	103
Landskapets vattenhållande förmåga	104
RIKSINTRESSEN	105
Riksintressen	106
Totalförsvaret	106
Totalförsvarets militära del	106
Totalförsvarets civila del	106
Vattenförsörjning	107
Naturvård	108
Kagghamraån	108
Bornsjön	109
Natura 2000	109
Kulturmiljövård	109
Bornsjön	109
Tumba pappersbruk	112
Grödinge	113
Friluftsliv	115

Bornsjön.....	115
Hanveden.....	115
Högexploaterad kust	116
Turism och friluftsliv	117
Kustområdet och skärgården.....	117
Mälaren med öar och strandområden.....	117
Yrkesfiske.....	118
Kommunikationer	118
Järnväg	118
Vägtrafik.....	119
Sjöfart.....	120
Flyg	120
REGIONALA OCH MELLANKOMMUNALA INTRESSEN.....	121
Regionala och mellankommunala intressen	122

INLEDNING

Om översiktsplanen

Vad är en översiktsplan

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen är kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras för att skapa en lämplig och hållbar utveckling. Den pekar både ut en riktning för hur kommunen ska utvecklas på lång sikt och vägleder beslut här och nu.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande, men genom sin vägledande funktion har den en central roll för kommunens utveckling. Översiktsplanens viljeinriktning omsätts i detaljplaner, bygglov och andra tillstånd för mark och vatten som är juridiskt bindande. Planen fungerar också som underlag för dialog mellan kommun och stat om allmänna intressen och riksintressen.

Översiktsplanen kan ändras genom ett tematiskt tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse, eller en geografisk fördjupning av ett specifikt område i kommunen. Översiktsplaneprocessen pågår kontinuerligt då nya planeringsförutsättningar, trender och andra omvärldsfaktorer kräver ett aktivt arbete för att hålla den aktuell.

Botkyrkas översiktsplan

Uppdraget

Kommunfullmäktige gav i oktober 2022 kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny översiktsplan för Botkyrka kommun. Resultatet ska vara en strategisk, väl förankrad och aktuell ny översiktsplan som tydligt lägger fast kommunens långsiktiga målsättningar för mark- och vattenanvändningen och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling för Botkyrkaborna. Planen ska vara digital.

Avgränsning

Översiktsplanen täcker hela kommunens yta och innehåller inga geografiska fördjupningar. Översiktsplanen spänner över flera tidshorisonter men har målfåret 2050.

Framtagandeprocess

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan påbörjades under våren 2023 med en omfattande och kommunövergripande medborgardialog där alla medborgare fick chansen att bidra med tankar inför det kommande

översiktsplanarbetet. I detta ingick en digital enkät, öppna träffar i samtliga kommundelar och riktade dialoger med bland annat barn och unga.

Under hösten 2023 pågick arbetet med mål och inriktningar. Resultaten från medborgardialogen ingick som ett underlag i detta arbete. Den politiska inriktningen beslutades av kommunfullmäktige i juni 2024 och utgjorde utgångspunkten för det fortsatta arbetet med planförslaget.

I planförslaget har mål och inriktningar omsatts till kartor och strategisk vägledning. Översiktsplanens konsekvenser har utretts i en hållbarhetskonskvensbeskrivning (HKB), vilken inkluderat den strategiska miljöbedömning som krävs. Arbetet har pågått parallellt med framtagandet av planförslaget, för att under processens gång kunna påverka innehållet. Ett avgränsningssamråd genomfördes med länsstyrelsen i december 2024.

Samråd pågår 8 september till 8 november 2025.

Planförslaget

Planförslaget redovisar Botkyrka kommuns mål med den fysiska planeringen, utvecklingsinriktning, huvuddrag för all mark- och vattenanvändning samt riksintressen och andra värden inom kommunen. Förslaget innehåller även strategisk vägledning för allmänna intressen. Tillsammans syftar dessa delar till att ge en samlad, funktionell och vägledande översiktsplan för Botkyrkas framtida utveckling.

Organisation och medverkande

Förslaget till översiktsplan har letts av kommunstyrelseförvaltningen och tagits fram av en projektorganisation med representanter från kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. En tjänstemannastyrgrupp har varit kopplad till arbetet, bestående av direktörer från berörda förvaltningar samt plan- och miljöchef, med projektägare från kommunstyrelseförvaltningen som ordförande. Politisk referensgrupp har utgjorts av Beredningen för Hållbar Samhällsutveckling.

Ansvarig nämnd

Kommunstyrelsen

Politisk referensgrupp

Yusuf Aydin (KD), ordförande
Camilla Eriksson (C), vice ordförande
Gabriel Melki (S)
Lena Ingren (S)
Boban Pejic (M)
Östen Granberg (SD)
Lisa Hellsing (MP)
Rolf Garneij (S)
Max Möllerström (SD)
Camilla Jägemalm (TUP)
Jose Caro Matamoros (TUP)
Monica Brundin (V)
Anders Österberg (OS)
Birgit Helligren (L)

Styrgrupp

Martin Andaloussi, avdelningsdirektör hållbar samhällsutveckling
samt projektägare och ordförande
Carina Molin, samhällsbyggnadsdirektör
Bita Almasian, teknik och fastighetsdirektör
Gabrielle Gerswold, biträdande kultur och fritidsdirektör
Charlotte Rickardsson, planchef
Jelinka Hall, miljöchef

Projektgrupp

Jessica Nilsson, projektledare
Julia Göransson, biträdande projektledare
Fredrik Holmgren, samhällsplanerare
Susanna Findahl, samhällsplanerare
Susanne Pettersson, samhällsplanerare infrastruktur
Jessica Nyberg, miljö och klimatstrateg
Zillah Edström Bood, stadsbyggnadsstrateg
Kaisa-Leena Aksli, planarkitekt
Lisa Bodinger, mark och exploateringschef
Dan Arvidsson, miljöutredare
Tove Däderman, landskapsarkitekt
Gabriel Brändholm, GIS-ingenjör
Javier Martinez, Geodatasamordnare

Utöver projektgruppen har ett stort antal tjänstepersoner från olika förvaltningar bidragit med sin expertkompetens inom olika områden.

Läsanvisning

Botkyrkas översiktsplan finns i sin helhet på denna digitala plattform. Översiktsplanen består av två delar – en meny med ett antal kapitel och en kartsektion. Sammantaget utgör dessa översiktsplanens rekommendationer för framtida mark- och vattenanvändning.

Övergripande styrning

Översiktsplanen utgår från Botkyrkas vision och innehåller fyra politiskt framtagna och beslutade målområden. Målområdena är vägvisare för de principer, ställningstaganden och vägledning som översiktsplanens kartor och tematiska inriktningar konkretiserar.

- Principer: finns i utvecklingsinriktningen och berättar om lokaliseringsprinciper och inriktningar som fungerat som grundregler för mark- och vattenanvändningskartan.
- Ställningstaganden: finns i de tematiska kapitlen (inklusive för hänsyn och riksintressen) och berättar vad som är kommunens vilja i bedömda allmänna intressen. Dessa gäller för hela kommunens yta om inte annat anges.
- Vägledning: finns i markanvändningskartan och berättar vad kommunens inställning är för en viss markanvändningstyp eller en viss plats i kommunen.

Översiktsplanens struktur

Inledning

Beskriver vad en översiktsplan är samt hur planförslaget tagits fram. Innehåller även detta läsanvisningskapitel.

Utgångspunkter

Beskriver kommunens fysiska och socio-demografiska förutsättningar och utmaningar kopplat till samhällsbyggnadsutvecklingen. I avsnittet redogörs även för trender i omvärlden och styrdokument och mål som påverkar översiktsplanen på regional och nationell nivå. Ett genomförandekapitel är under utveckling.

Målsättning

Här beskrivs översiktsplanens fyra målområden, vilka antogs i kommunfullmäktige i juni 2024. Målområdena är vägvisare för de principer, ställningstaganden och vägledning som översiktsplanens kartor och tematiska inriktningar konkretiserar.

Utvecklingsinriktning

I avsnittet beskrivs kommunens långsiktiga övergripande utvecklingsstrategi i form av viktiga bärande inriktningar och principer för bebyggelse, grönsstruktur och kommunikationer. Avsnittet beskrivs i text och karta.

Mark- och vattenanvändningskarta

Mark- och vattenanvändningskartan redovisar grunddragen för den avsedda mark- och vattenanvändningen för hela kommunen och avvägningen mellan de allmänna intressena för en hållbar utveckling. I kartan finns geografiska ytor med vägledning och hänsynstaganden.

Hänsynskarta

I hänsynskartan visas allmänna intressen med en geografisk utbredning och andra värden som bedöms lämpliga att redovisa i sin helhet. I kartan finns geografiska ytor med vägledning. Riksintressen visas i kartan, men beskrivs i text och ställningstaganden.

Tematiska inriktningar

I avsnittet redovisas berörda allmänna intressen med text och ställningstaganden. Ställningstagandena är kommunövergripande, om inte annat anges. Dessa ska användas tillsammans med den vägledning som framgår av markanvändningskartan. Se mark- och vattenanvändningskartan för avvägningen mellan allmänna intressen.

Riksintressen

Riksintressen pekas ut av nationella myndigheter med stöd av miljöbalken och innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Områden utpekade för riksintressen har en värdebeskrivning samt ställningstaganden. Riksintressena visas även i hänsynskartan.

Regionala och mellankommunala intressen

Här beskrivs frågor av regional betydelse eller av mellankommunala intressen.

Hållbarhetsbedömning

Här redogörs för hållbarhetsbedömningen med integrerad miljöbedömning som beskriver miljökonsekvenserna av planförslaget jämfört med nollalternativet och nuläget. Finns enbart som PDF.

UTGÅNGSPUNKTER

Förutsättningar och utmaningar

Översiktsplanen – en vägvisare mot hållbar utveckling

Översiktsplanen som strategisk plan för kommunens fysiska utveckling har stor påverkan på Botkyrkas möjligheter att skapa hållbar utveckling, eftersom den beskriver hur och var kommunen ska växa samt hur utvecklingen ska ske. Planen påverkar hur den sociala sammanhållningen kan stärkas, hur kommunen kan bygga motståndskraft mot samhällsproblem och kriser, och att samtidigt se till att utvecklingen sker inom ramen för vad klimat och miljö tillåter och utan att äventyra framtida generationers möjlighet att leva ett gott liv. Översiktsplanen ska fungera som en vägvisare för hållbar utveckling och beskriva hur kommunen ska fortsätta utvecklas till en bra plats för människor, klimatet och miljön.

Nationella och regionala mål

Översiktsplaneringen i Botkyrka utgår från en mångfald av nationella och regionala politiska mål rörande områden som transportförsörjning, kulturmiljöer, jämställdhet, energi, barnkonventionen med många fler. Målen följer med genom framtagandet av översiktsplanen från det inledande kommunpolitiska målarbetet fram till antagande av den färdiga planen. De informerar specifika avsnitt av översiktsplanen, och påverkar hur processen att ta fram den läggs upp. Här nedan redogörs för ett snävt urval av dessa mål.

Agenda 2030

FN:s 17 globala mål omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Målen är en självklar utgångspunkt och där vissa är särskilt kopplade till översiktlig planering genom att de styr insatser mot att skapa socialt inkluderande, ekonomiskt livskraftiga och ekologiskt hållbara samhällen. Planeringen fokuserar på att förena stadsutveckling med bevarandet av biologisk mångfald och att minimera klimatpåverkan genom att integrera hållbara transporter, energieffektiva byggnader och grön infrastruktur. Botkyrkas styrdokument *Ett hållbart Botkyrka* bygger på Agenda 2030.

Läs mer

Läs mer om de globala på www.globalamalen.se.

Läs mer om de nationella miljömålen på www.sverigesmiljomal.se/miljomalen.

RUFS 2050

Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050 (RUFS) är Region Stockholms långsiktiga och övergripande planeringsdokument för länet. Planen innehåller en vision om att göra Stockholmsregionen till Europas mest attraktiva storstadsregion. Fyra övergripande mål ska bidra till att nå regionens vision:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Vidare innehåller RUFS 2050 prioriteringar och inriktningar för den fysiska planeringen och hur regionen ska samverka för att nå gemensamma hållbarhets- och tillväxtmål. Regionen tar nu fram en ny regional utvecklingsplan som sträcker sig fram till 2060. Den nya regionplanen avses antas under 2026.

Botkyrkas planerade mark- och vattenanvändning är i stora drag förenlig med RUFS 2050. Botkyrka samråder med Region Stockholm för att skapa förenlighet mellan den regionala och lokala planeringsnivån även under den pågående planeringsprocessen med RUFS2060.

Läs mer

Läs mer om RUFS 2050 på www.regionstockholm.se/regional-utveckling/regionalutvecklingsplanering

Kommunala mål

Ett Hållbart Botkyrka

Botkyrkas översiktsplan tar avstamp i kommunens långsiktiga styrdokument *Ett hållbart Botkyrka* och ska bidra till att skapa en kommun där alla invånare, oavsett vem du är eller var du bor, har möjlighet att leva ett gott liv, i en miljö som värnar både människa och natur. *Ett Hållbart Botkyrka* beskriver kommunens hållbarhetsutmaningar med målsättning om förändringar som vi önskar uppnå inom en generation, fram till 2050. Våra hållbarhetsutmaningar hänger ihop och samspelar med varandra på både individ- och strukturnivå. Sambanden måste hanteras utifrån ett helhetsperspektiv som bidrar till en förbättring av alla tre hållbarhetsdimensioner: ekologisk, ekonomisk och social.

Läs mer

Läs mer i *Ett hållbart Botkyrka* (Botkyrka kommun, 2020)

Utgångspunkter

Översiktsplaneringen i en kommun sker i ett sammanhang av dels tillståndet inom kommunen, dels kommunen i sitt större regionala, nationella och globala sammanhang. Översiktsplanen utgår från kunskap om trender och utmaningar i omvärlden som påverkar utvecklingen i kommunen, och åt andra hållet kunskap om lokala förutsättningar och utvecklingsriktningar som påverkar både Botkyrka och det regionala och nationella planet. Här nedan beskrivs de övergripande omvärldstrender och kommunala nyckelfrågor som bedöms vara betydelsefulla utgångspunkter för denna översiktsplan.

Botkyrka i omvärlden

Det förändrade globala och nationella läget har medfört ett ökat fokus på säkerhetspolitik och totalförsvarsfrågor. Detta kan bland annat påverka samhällsplaneringen genom statliga anspråk på mark- och vattenområden för försvarsändamål, samt behovet av att väga in samhällsviktiga funktioner och förstärka infrastrukturen. Parallellt har den inrikes tryggheten seglat upp som en allt mer central fråga, mot bakgrund av återkommande kriser såsom pandemin, det säkerhetspolitiska läget i omvärlden, gängrelaterad kriminalitet och ekonomisk oro.

Den sociala sammanhållningen utmanas när polariseringen och känslan av otrygghet ökar. Förtroendet för offentliga institutioner utmanas, och skillnader i valdeltagandet ökar. Den psykiska ohälsan bland kvinnor, unga och utrikesfödda ökar.

Det ekonomiska läget, med höga räntor och inflation, har påverkat både hushållens köpkraft och byggbranschens investeringsvilja negativt. I den privata sektorn märks i närtid en inbromsad byggtakt samt försämrade förutsättningar för näringslivet. Den ekonomiska utsattheten hos delar av befolkningen, i form av bland annat trångboddhet och arbetslöshet, riskerar att förvärras. Förankring på bostadsmarknaden är samtidigt mer än någonsin tidigare kopplad till ekonomiska förutsättningar. Bostadsmarknaden fungerar idag relativt väl för de som har råd att köpa sitt boende eller hyra till nyproduktionspris, men trots en fortsatt befolkningstillväxt har efterfrågan på nyproducerade bostäder minskat samtidigt som allt fler tvingas till oönskade och ohållbara boendeförhållanden.

Den intensiva digitaliseringen och teknologiska utvecklingen innebär snabba förändringar för samhället, med stora avtryck i både vardagslivet och på arbetsmarknaden. AI och automatisering tar över befintliga arbetsuppgifter, men ger även mer tid över åt andra. Elektrifiering av bilflottan och hållbara energilösningar skapar nya möjligheter, men ställer också nya krav.

Klimatförändringar är en stor utmaning som får direkta effekter på alla samhällsnivåer. I Stockholmsregionen innebär det en förskjutning mot ett varmare och mer nederbördsrikt klimat. Det krävs anpassning till ett varmare klimat, vilket ställer krav på att kommunen minskar sina utsläpp och bygger upp en beredskap för extrema väderhändelser. Samhällets behov av el inskräpper nödvändigheten av breda energieffektiviseringar.

Nyckelfrågor för Botkyrka

I arbetet med översiktsplanen har ett antal nyckelfrågor identifierats som behöver särskilt fokus i kommunens kommande arbete med den fysiska planeringen.

Geografi och läge i regionen

Botkyrka är beläget i södra Stockholmsregionen, en av Sveriges mest expansiva tillväxtregioner. Kommunens geografiska mångfald där stad och landsbygd möts erbjuder en stor variation av livsmiljöer. De norra delarna av Botkyrka har en urban prägel med många bostäder, ett stort utbud av service och närhet till kollektivtrafik. Tunnelbanan och pendeltåget gör Botkyrka till en attraktiv pendlingskommun. I de södra delarna av kommunen breder landsbygden ut sig med sina skogar, sjöar och jordbruksmarker. Kommunens friluftsområden, som Hågelbyparken och Lida friluftsområde, har betydelse för både rekreation och biologisk mångfald. Botkyrka har dessutom tillgång till vattennära områden vid Östersjön och Mälaren, vilket skapar möjligheter för fritidsaktiviteter och besöksnäring.

Närheten till Stockholm, tillsammans med välutvecklade kommunikationer är en viktig faktor i Botkyrkas utveckling som en attraktiv plats för både boende och näringsliv. Närheten till två regionala stadskärnor i Flemingsberg och Skärholmen-Kungens Kurva gör kommunens norra och centrala delar till strategiska centrum och bra bebyggelselägen. Samtidigt erbjuder den tätortsnära landsbygden potential för alternativa boendemiljöer. Pågående och planerade infrastruktursatsningar förbättrar tillgängligheten till regionkärnan och stärker tvärsamband, vilket ger förutsättningar för bättre kommunikationer och en mer integrerad delregion. Botkyrka utgör en viktig del av Stockholms arbetsmarknadsregion och har en växande roll som knutpunkt i södra Storstockholm.

Demografi

Demografiska förändringar har en stor påverkan på samhällsplaneringen. Botkyrka är länets 6:e största kommun med cirka 96 000 invånare. Botkyrka är en av Sveriges yngsta kommuner sett till medelålder, med en befolkning som till stor del består av unga och barnfamiljer. Botkyrkaborna har ursprung i över 160 olika länder - över hälften av Botkyrkaborna har en

familjehistoria som börjar i ett annat land, samtidigt som nästan alla barn och unga är födda i Sverige.

Enligt Botkyrkas befolkningsprognos kommer befolkningen i kommunen att öka med omkring 17 000 invånare fram till 2050, en genomsnittlig takt på ungefär 650 nya invånare per år. Det är en betydande sänkning från tidigare års prognoser. Antaganden som ligger till grund för detta är att födelsetalen fortsatt kommer vara låga och att den minskade invandringsvolymen kommer hålla i sig med högre försörjningskrav för arbetskraftsinvandring, undantaget medborgare från EU/EES. Andelen äldre (65+) ökar i högre takt än andra åldersgrupper och växer från 15 till 20 procent år 2050. Den demografiska försörjningskvoten minskar, även om den förväntas fortsatt ligga på lägre nivå än rikssnittet på grund av kommunens relativt låga andel äldre (65+).

Den demografiska utvecklingen i Botkyrka skapar både möjligheter och utmaningar. Botkyrka kommer att fortsätta växa, vilket ställer krav på att bostäder, infrastruktur och samhällsservice utvecklas i takt med befolkningen. Kommunens unga befolkning innebär att efterfrågan på utbildning och arbetsmöjligheter är hög, vilket kräver investeringar i gymnasie- och vuxenutbildning samt samarbete med näringslivet för att skapa praktikplatser och jobb. Minskade barnkullar innebär att lokalbehoven för för- och grundskola kommer vara lägre än vad de är i dagsläget. Samtidigt blir den äldre befolkningen allt större, vilket ställer ökade krav på att kommunen tillhandahåller välfärdstjänster och vård- och omsorgsboenden, och att vi tillgodoser kompetensförsörjningen. En aktiv och meningsfull fritid för våra äldre invånare säkerställer att de kan leva långa och friska liv.

[Läs mer](#)

[Läs mer i Botkyrkas befolkningsprognos \(2025\)](#)

Samhället blir mer uppdelat

I Botkyrka finns skillnader i livsvillkor, levnadsförhållanden och hälsa mellan individer och grupper. Den ekonomiska ojämlikheten är jämförelsevis stor, och delar av befolkningen lever i ekonomisk utsatthet. Särskilt den ekonomiska utsattheten bland unga personer är högre i Botkyrka än i länet och riket. Det finns även skillnader i hälsa, utbildning och sysselsättning där Botkyrka generellt ligger lägre än både länet och riket. Även inom Botkyrka finns det stora skillnader, som ofta följer geografiska skiljelinjer där vissa stadsdelar utmärker sig genom att aningen ligga högt eller lågt utifrån kriterierna ovan. Det innebär att förutsättningarna för hälsa, sysselsättning, trygghet, framtidstro och att leva goda liv skiljer sig stort inom kommunen.

Botkyrkas socio-ekonomiska skillnader mellan stadsdelarna syns också tydligt i bostadsutbudet, som är relativt ensidigt i de olika kommundelarna (med undantag för Tumba). Ett ensidigt bostadsbestånd gör att det är svårare att hitta en bostad som passar ens livssituation, och detta kan förstärka segregationen. Därtill kan ett områdes rykte påverka investerarens och servicefunktioners vilja att etablera sig där, vilket i sin tur riskerar en negativ spiral där segregationen förstärker befintliga skillnader i levnadsvillkor mellan olika områden.

De senaste 20 åren har sett en positiv utveckling där Botkyrkabornas inkomster, utbildningsnivå, sysselsättning och hälsa har ökat, men utvecklingen är ojämnt fördelad inom kommunen och det finns klyftor mellan invånargrupper. En sammanslagning av olika variabler - såsom andel av befolkning inom ett område som är i arbetslöshet, har låg inkomstnivå, lägre utbildning - i ett livsvillkorsindex visar vilka kommundelar som har större utmaningar med socioekonomiska faktorer.

Segregation i stort begränsar människors livschanser och skapar samhällsekonomiska kostnader som drabbar medborgarna ojämnt. Boende i områden med sämre livsvillkor utstår mer negativa effekter av segregationen än boende i områden med starkare villkor. Samtidigt påverkas alla av ett samhälle som är segregerat i form av att känslan av gemenskap, trygghet och tillit minskar.

Läs mer

Läs mer i Strategi för ett jämlikt Botkyrka (Botkyrka kommun, 2017)

Dialog, delaktighet och socialt värdeskapande

Botkyrkas förutsättningar när det gäller demografiska och geografiska ojämlikheter gör att en särskild utgångspunkt för samhällsplaneringen är att arbeta socialt värdeskapande. Det innebär att samtliga processer som utvecklar och förändrar våra kommundelar ska leda till att de sociala nyttorna ökar. Sociala nyttor handlar om sådant som i förlängningen kan bidra till att befintliga klyftor mellan medborgare och geografier i någon mån kan stävjas. Dessa nyttor kan bestå av funktioner i stadsväven, handla om att öka rörligheten på bostadsmarknaden, öka antalet lokala arbetsplatser, tillgängliggöra naturområden för att förbättra folkhälsan, och knyta stadsdelar närmare varandra genom ny infrastruktur, offentliga rum och bebyggelse. Det kan också handla om att arbeta för att begränsa de risker som kommunens medborgare är exponerade för, exempelvis genom att dämpa buller, motverka luftföroreningar och att göra plats för klimatreglerande funktioner i våra stadsmiljöer. Prioriteringen av insatser behöver vara följsamt med att de negativa effekterna av samhällsväven drabbar kommunens medborgare ojämnt.

Arbetet behöver paras med en följsamhet med medborgarnas verklighet och behov. På en plats som står under förändring måste medborgarnas perspektiv beaktas. Det handlar både om att göra medborgarna delaktiga i utvecklingsprocesser och att säkerställa att de satsningar som görs är de rätta. Dialog och delaktighet är därför ytterligare nycklar för att nå resultat som kan ge ringar på vattnet.

En del av det är att samverka med det lokala förenings- och näringslivet. Genom att stödja föreningar och lokala företag skapas bättre förutsättningar för Botkyrkabornas egenmakt, kulturliv, tryggare bostadsområden och ett starkare socialt sammanhang. Botkyrkaborna och föreningar och företagare som är aktiva i våra kommundelar ser vi som nyckelresurser i arbetet med att minska segregation, öka jämlikheten och skapa en mer inkluderande och hållbar kommun. Det är särskilt viktigt uppmärksamma hur segregationen påverkar barn och ungas uppväxtvillkor och framtidsutsikter.

Verktyslådan för att arbeta för ökad integration och en kommun som hänger samman är bred, men måste samtidigt paras med en ständig kunskapsutveckling för att säkerställa att arbetssätten passar uppgiften och platsen samt att insatser ger resultat.

Biologisk mångfald och klimat

Transporter är den största utsläppskällan i vår kommun och står för omkring 80 procent av kommunens växthusgasutsläpp. Majoriteten av pendlingsresorna till och från skola och jobb sker med andra färdmedel än bil. Som kommun har vi lägre utsläpp än både länet och riket, men bilanvändningen skiljer sig åt mellan kommundelarna. Det finns ett samband mellan bilen som färdmedel och ekonomiska förutsättningar – låga inkomster och låg ekonomisk standard generellt genererar låga växthusgasutsläpp. Utsläppen speglar den socioekonomiska segregationen som finns inom kommunen.

I den globala klimatrörelsen används *klimaträttvisa* som begrepp för att uppmärksamma orättvisan i att de som släpper ut minst växthusgaser ofta drabbas hårdast av klimatförändringar. Botkyrkabor som bor trångt, har en låg ekonomisk standard eller förlitar sig på kollektivtrafik bidrar till att sänka kommunens växthusgasutsläpp, men är samtidigt mer sårbara för de negativa konsekvenser som ett förändrat klimat kan komma att innebära.

Naturen är en av Botkyrkas största tillgångar. De gröna kilarna, vattenområdena och skogarna är ovärderliga för biologisk mångfald, folkhälsa och rekreation. Dessa tillsammans med ekosystemtjänster och grön infrastruktur bidrar också till att öka kommunens motståndskraft och resiliens för extremväder som regn och värmeböljor. Att bevara och utveckla dessa områden, samtidigt som befolkningen växer, är en av de viktigaste utmaningarna i kommunens långsiktiga utveckling. Det är en

balansgång mellan behovet av fler bostäder och arbetsplatser och viljan att skydda och bevara kommunens gröna värden och biologiska mångfald.

Läs mer|

Botkyrka kommun, 2023. Botkyrkas blå värden: vattenprogram för Botkyrka kommun

Botkyrka kommun, 2017. Botkyrkas gröna värden: naturvårdsprogram för Botkyrka kommun

Klimat och sårbarhetsanalys för Botkyrka kommun

Botkyrka kommun, 2021. Botkyrka kommun, 2018. Klimatstrategi för Botkyrka

Översiktsplanens genomförande

Med genomförande av översiktsplanen avses att efterföljande planerings- och exploateringsprocesser samt andra berörda processer följer översiktsplanens principer, ställningstaganden och vägledning och att utbyggnad sker i takt med befolkningsutveckling och utifrån översiktsplanens inriktning. Det ställer krav på kunskap och beslut internt såväl som kraftsamling och bred samverkan externt kring vissa frågor för att nå önskvärda resultat.

Kapitlet avses kompletteras med en plan för genomförande samt plan för uppföljning efter samråd.

MÅLSÄTTNING

Där är Botkyrka år 2050

Översiktsplanens fyra målområden beskriver var Botkyrka befinner sig år 2050. De fyra målen handlar om viktiga aspekter för Botkyrkas utveckling; ett mål för vardagslivet och det bostadsnära perspektivet i kommundelen, ett för integration genom sammanhållning och ihopkoppling, ett för att stärka kommunens plats i Stockholmsregionen och näringslivet samt ett mål för en ekologisk och teknisk hållbarhet med beredskap och säkerhet.

Översiktsplan 2050 – en vägvisare för hållbar tillväxt

Översiktsplan 2050 ska vara en vägvisare för hållbar tillväxt och beskriva hur kommunen ska fortsätta utvecklas till en bra plats för människor, klimatet och miljön. Med utgångspunkt i Botkyrkas unika förutsättningar och behov vägleder översiktsplanen kommunens utveckling i enlighet med avsikterna i *Ett Hållbart Botkyrka* och kommunens vision:

”Framtidens Botkyrka är en inspirerande plats full av möjligheter. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid.”

Översiktsplan 2050 bidrar till kommunens hållbara tillväxt genom att visa hur vi ska planera resurseffektivt med människors olika behov i centrum. Ny bebyggelse ska därför vara sammanhållen och ligga i anslutning till befintliga tätorter och byar och ha en god tillgång till kollektivtrafik. Tillgången till bostäder, mötesplatser, arbetsplatser och möjligheten att transportera sig ska bidra till en rättvis kommun där samhällets resurser är jämnt fördelade.

Botkyrka kommun kommer att växa till år 2050 och vi blir fler Botkyrkabor. När befolkningen växer är det viktigt att bostadsbyggandet följer med. Översiktsplanen 2050 ska därför skapa förutsättningar för en balans mellan befolkningstillväxt och utbudet av bostäder i Botkyrka.

Målområde: Ett Botkyrka att trivas och vara trygg i

År 2050 är Botkyrka en levande och välkomnade plats där människor möts, bor och arbetar. Samhällsbygget möjliggör bostäder för alla livskapitel och bidrar till hållbar utveckling i hela kommunen. Bostäder, centrum och stadsmiljöer är varierade, kvalitativa och omsorgsfullt utformade. Botkyrka har en tät bebyggelsestruktur som skapar närhet till kollektivtrafik, service och parker. Vardagslivet är enkelt och det mesta som behövs ligger i närområdet.

År 2050 är hela Botkyrka livskraftigt och växer. Huvuddelen av ny bebyggelse har lokaliserats till centrala lägen med goda kollektivtrafikförbindelser och serviceutbud. Landsbygden är livskraftig och växer och vi prioriterar jordbruksintresset, kulturlandskapet och landsbygdsutveckling kopplat till de areella näringarna, turism och rekreation. Utanför tätorterna erbjuds nya bostäder som förtätning och komplettering till befintliga byar. Det har bidragit till en hållbar bebyggelsestruktur som stöttar lokal utveckling, service och kollektivtrafik.

År 2050 erbjuder Botkyrka en mångfald av attraktiva boendemiljöer som bidrar till en meningsfull fritid med rekreation och utevistelse. Botkyrkas rika kulturmiljöer har tagits tillvara liksom invånarnas berättelser och engagemang och de gröna miljöerna ger kontakt med Botkyrkas ursprung. Dåtid och nutid smälts samman till Botkyrkas identitet. Här blir helheten större än summan av delarna.

År 2050 är Botkyrka en kommun som främjar och stärker demokrati, delaktighet och tillit. Planeringen bidrar till en mer jämlik hälsa med hälsofrämjande miljöer i hela kommunen. Livsmiljön är trygg, jämställd och hälsosam för alla åldersgrupper och oavsett funktionsförmåga. De offentliga miljöerna stödjer och ger plats för möten inom och över sociala och kulturella barriärer.

Målområde: Ett Botkyrka som hänger ihop

År 2050 är Botkyrka en gemensam plats där vi möts, bor och arbetar sida vid sida – oavsett vilka vi är eller var vi bor. Barriärer och hinder i staden har överbyggats och vi kan röra oss fritt och enkelt inom kommunen. Botkyrka kännetecknas av korta avstånd, starka stråk, kvalitativa grönytor

och mötesplatser. Stadens resurser, välfärdstjänster och målpunkter är jämnt fördelade och Botkyrka har på så vis blivit en kommun som är rumsligt integrerad.

År 2050 är Botkyrkas transportsystem effektivt och tillgängligt och kännetecknas av balans mellan trafikslagen. Transportsystemet kopplar ihop kommunen genom hållbara och flexibla mobilitetslösningar med liten miljö- och klimatpåverkan. Botkyrka har ett välutvecklat och attraktivt trafiksystem där trafikslagen kompletterar varandra. Det underlättar vardagslivet och bidrar till folkhälsa och transporträttvisa.

År 2050 har bostadssegregationen brutits genom ett varierat och kvalitativt bostadsbyggande med skilda upplåtelseformer och bostadstyper. Botkyrka erbjuder därför en mångfald av attraktiva boendemiljöer och strävar efter att bredda utbudet av olika typer av bostäder till en blandning på varje ort och även i varje kommunal. I Botkyrka finns bostäder för livets alla skeden, vilket gör det lätt att byta bostad och göra bostadskarriär.

År 2050 erbjuder alla kommunal goda uppväxtvillkor och livschanser. Kommunen har satsat kompensatoriskt på att lyfta de delar av kommunen som behöver det allra mest. På så sätt har alla likvärdig tillgång till samhällets resurser.

Målområde: Ett starkt Botkyrka i regionen

År 2050 är Botkyrka en dynamisk, spännande och inspirerande kommun i Stockholmsregionen. Vi har dragit nytta av kommunens läge för att skapa attraktionskraft och framåtanda. Vår befolkning, de starka kopplingarna till hela Storstockholm och ett innovativt näringslivsklimat har gjort Botkyrka

framgångsrikt. Botkyrka är en plats där grön tillväxt och hög livskvalitet går hand i hand.

År 2050 är Botkyrka en kommun som invånare i Storstockholm vill flytta till och bo kvar i. Boendemiljöerna sticker ut genom att vara naturnära samtidigt som det snabbt går att ta sig till storstadsregionens utbud av arbete, forskning och utbildning.

Botkyrka välkomnar och jobbar tillsammans med det lokala näringslivet, vilket skapar goda förutsättningar för företag och entreprenörskap. Det livskraftiga näringslivet skapar arbetstillfällen och möjlighet till egen försörjning. Lokaler och verksamhetsområden erbjuds i attraktiva lägen med innovativa och hållbara företagsmiljöer. Här finns plats för små företag att växa tillsammans med andra och även större etableringar.

År 2050 finns en mångfald av regionala besöksmål. Det finns gemensamma målpunkter som ger oss anledning att besöka varandras kommuner. Målpunkter som arenor för sport och kultur skapar möten och bryter barriärer. Detta tillsammans med en levande landsbygd skapar upplevelsevärden för Botkyrkabor, besökare och verksamma.

Målområde: Ett robust Botkyrka i balans med naturen

År 2050 är Botkyrka ett resilient, klimatsäkert och cirkulärt samhälle. De växthusgaser som släpps ut i kommunen balanseras genom upptag i skog, mark och ny teknik. Den obebyggda marken har en stärkt funktion som kolsänka, vilket bidrar till att vi uppnår målet om att vara en klimatneutral

kommun. Cirkulär ekonomi och resurseffektivitet genomsyrar kommunens planering och utvecklingen sker inom miljöns och klimatets ramar.

År 2050 är Botkyrka rustat för att hantera klimatförändringarna. Bebyggelsen är klimatanpassad och både landsbygd och stadsmiljöer har beredskap för att hantera extremt väder. Vi tar vara på att vatten- och grönytor kan bidra till flera olika nyttor samtidigt, såsom biologisk mångfald, lärande, skönhet och rekreation. På så sätt har vi ett effektivt marknyttjande och den bostadsnära naturen blir också trygg och välkomnande.

Botkyrkas vatten- och naturmiljöer är fria från föroreningar. Vi har ett rikt växt- och djurliv med livskraftiga ekosystem som ger hög biologisk mångfald och hälsosamma och trivsamma miljöer. Våra gröna stråk och mötesplatser överbryggas barriärer, knyter ihop kommundelarna och stärker kopplingen till regionens gröna kilar.

Kommunens självförsörjningsgrad är hög, eftersom mark som lämpar sig för livsmedelsproduktion är bevarade och vattentäkter är skyddade. Säkra och robusta tekniska försörjningssystem minskar kommunens sårbarhet och säkerställer möjligheten att leverera livsviktiga förnödenheter och varor både i vardagen och i en krissituation. Detta bidrar också till att stärka samhällets krisberedskap.

UTVECKLINGSINRIKTNING

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen beskriver hur Botkyrka kommun vill växa och förändras fram till år 2050. Den visar tyngdpunkterna för ny bebyggelse, viktiga kommunikationssamband som ska stärkas och hur grön- och blåstrukturen ska tas till vara och utvecklas. Utvecklingsinriktningen visar också viktiga regionala samband.

Utvecklingsinriktningen utgår från den politiska inriktningen för översiktsplanen. Utgångspunkten är en utveckling där vi hushållar med mark- och vattenresurser och planerar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Målet är en resurseffektiv och ändamålsenlig markanvändning, där bostäder, kommunikationer och service samlokaliseras. Kommunens olika delar ska hänga ihop, viktiga gröna värden bevaras och landsbygden utvecklas.

Bebyggelsestruktur och utveckling

Sammanhängande bebyggelse

Område där det redan finns tätortsbebyggelse enligt SCB:s definition. Förtätning ska ske inom tätortsgränsen.

 Sammanhängande bebyggelse

Stadsutvecklingslägen

Större områden där vi ser potential till stadsutveckling, det vill säga nya bostäder, arbetsplatser och andra samhällsfunktioner.

 Stadsutvecklingslägen

Tyngdpunkt för ny bebyggelseutveckling

De områden där tillkommande bebyggelse ska koncentreras.

 Tyngdpunkt bebyggelse

Regional stadskärna

Åtta områden i Stockholmsregionen är utsedda i RUFS 2050 till regionala stadskärnor och ska bidra till en flerkärnig utveckling i regionen. De regionala stadskärnorna ligger nära knutpunkter för till exempel fjärr- och kollektivtrafik eller flyget.

 Regional stadskärna

Bebyggelseutveckling

Översiktsplanen ska möjliggöra för att bygga nya bostäder, verksamheter och social infrastruktur som motsvarar en befolkningstillväxt på cirka 17 000 nya Botkyrkabor fram till år 2050. Utbyggnad ska främst ske inom de utpekade tyngdpunkterna i Norra Botkyrka, Tumba, Tullinge och Vårsta. Även en viss utveckling på landsbygden möjliggörs utifrån visionen att det ska gå att bo och leva i hela kommunen.

Ny bebyggelse ska i såväl tyngdpunkter som på landsbygden främjas i attraktiva lägen, med fokus på kvalitet och god gestaltning. Genom att prioritera ett varierat bostadsutbud vill vi skapa kommundelar att bo ett helt liv i. All ny bebyggelse ska bidra till att stärka Botkyrkas identitet och lokalsamhällen, samt förstärka funktioner som gör det möjligt för nuvarande och kommande generation att leva ett gott liv. Planering och byggande av bostäder ska samordnas med planering och utbyggnad av kommunikationer, social infrastruktur och teknisk försörjning.

Tyngdpunkter för bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska i första hand ske i lägen med god kollektivtrafikförsörjning. Våra tyngdpunkter varierar i storlek och karaktär, men gemensamt är att de har station för spårbunden kollektivtrafik eller planerad framtida kapacitetsstark kollektivtrafik samt att de utgör centrum för kommundelen och i vissa fall ett större omland. I tyngdpunkterna ska ny

bebyggelse lokaliseras inom 1000 meter från kapacitetsstark kollektivtrafik. Tyngdpunkterna ska fortsätta växa inåt inom tätortsgränsen, och förtätas med bostäder, arbetsplatser och social infrastruktur. Nybyggnation ska i första hand ske på redan ianspråktagen mark, men för att möta kommunens långsiktiga bostadsförsörjningsbehov föreslås vissa nya utbyggnadsområden i direkt anslutning till den sammanhängande bebyggelsen, bland annat tre särskilda stadsutvecklingslägen – Slagsta, Kassmyra och Riksten. Genom att stärka befintlig sammanhållen bebyggelse och fokusera utvecklingen till tyngdpunkterna kan vi dra nytta av befintliga värden som infrastruktur, bostadsnära natur, offentliga rum, handel och servicefunktioner. Det innebär en resurseffektiv utveckling och god hushållning av mark.

En grundläggande princip är att de funktioner som behövs för ett fungerande vardagsliv och ett livskraftigt samhälle ska finnas inom gångavstånd. Därför prioriterar vi en blandad stadsbebyggelse i våra tyngdpunkter. Genom att blanda bostäder, arbetsplatser och social infrastruktur befolkas områdena under fler timmar på dygnet, vilket skapar mer levande stadsrum.

Norra Botkyrka - Strategisk utvecklingskärna

Norra Botkyrka – med Alby, Fittja, och Hallunda-Norsborg – är kommunens strategiska utvecklingskärna. Området är tätbefolkat och ligger strategiskt längs tunnelbanans röda linje och E4/E20, vilket ger god tillgänglighet till hela Storstockholm. När Förbifart Stockholm öppnas stärks även kopplingen till norra regionhalvan och Arlanda.

Kommunen ska prioritera satsningar i utvecklingskärnan som bidrar till socialt värdeskapande och stärker områdets ekonomiska förutsättningar. E4/E20 utgör idag en fysisk barriär som delar upp stadsdelarna och bidrar till buller och luftföroreningar, och därför görs även särskilda satsningar för att förbättra livsmiljön för dem som bor och vistas i området. De viktigaste satsningarna för socialt värdeskapande och stärka livsmiljöerna är att:

- Centrumområdena i Alby, Fittja och Hallunda utvecklas med särskild tonvikt på att tillföra nya kvalitéer.
- Stadsdelarna knyts ihop genom att trafikleder – som Hallundavägen, Albyvägen, Krögervägen och Botkyrkaleden – omvandlas till mer stadsmässiga gator.
- Brunna utvecklas som ett regionalt idrottskluster för utomhus- och inomhusidrott, vilket samtidigt minskar barriäreffekter och stärker livsmiljöerna omkring E4/E20.
- En kollektivtrafikbro uppförs över E4/E20 som binder samman Fittja med Hallunda-Norsborg och skapar förutsättningar för

expressbusstrafik, samtidigt som delar av motorvägen kapslas in med verksamhetsbebyggelse längs med vägens sträckning.

- Södra Porten utvecklas som ett modernt verksamhetsområde som knyter samman stadsdelarna och maxar fördelarna av platsens strategiska läge.

Utvecklingskärnan ska också växa genom fortsatt omvandling av industriområdet i Slagsta som ett särskilt stadsutvecklingsläge, med fokus på sjö- och naturnära boendemiljöer samt särskild vikt på social infrastruktur.

Tumba - vårt kommuncentrum

Tumba utvecklas som Botkyrkas kommuncentrum och regional knutpunkt för kollektivtrafiken. Till Tumba hör även Storvreten. De viktigaste satsningarna är att:

- Centrum- och stationsområdet utvecklas med nya bostäder, service, handel och ny bytespunkt, som stärks genom tvärkopplingarna via Dalvägen och Hågelbyleden och med expressbuss Vårsta-Tullinge-Fittja
- Ny blandad bebyggelse med en sammankopplande funktion tillkommer i centrumnära utvecklingsprojekt, såsom Harbro backe och Tuna torg.
- Storvreten utvecklas med blandad bebyggelse med särskild vikt på social infrastruktur och sammankoppling med centrala Tumba.
- Alfa Lavalområdet utvecklas som målpunkt med fler verksamheter.

Tumbas utbredning växer samtidigt söderut och knyts ihop med Vårsta genom Kassmyråsens omvandling till en naturnära och hållbar stadsdel med bostadsbebyggelse, skolor, förskolor, grönstråk, natur och parker.

Tumba föreslås också växa med ny bebyggelse vid Lill-Tumba samt provas för bebyggelse på respektive sida av Sandstugan, vilket knyter ihop bebyggelsen i Tumba med Salem.

Tullinge – lokalt centrum med koppling till den regionala stadskärnan Flemingsberg

Tullinge är en kommundel med ett lokalt centrum och stark koppling till den regionala stadskärnan Flemingsberg. Till Tullinge hör även Riksten. De viktigaste satsningarna är att:

- Centrala Tullinge utvecklas med blandad bebyggelse och en ny stationsuppgång, vilket stärker centrumutvecklingen.

- Kopplingarna mot Flemingsberg stärks med bostäder och arbetsplatser längs med Alfred Nobels allé, och tillgängligheten dit förbättras med Infart Riksten och åtgärder vid Tullinge station.
- Den fortsatta utbyggnaden av Riksten som ett stadsutvecklingsläge har ett särskilt fokus på centrumfunktioner och social infrastruktur.

Flera nya områden provas även för bebyggelse så att Tullinges utbredning växer, däribland Hamra grustag och Tullinge skog. I samband med tillkomsten av Spårväg Syd och planerad spårstation och ny stadsdel Loviseberg strax norr om Tullinge villastad skapas möjligheter att koppla norra Tullinge mot kapacitetsstark kollektivtrafik, vilket öppnar för framtida utvecklingsmöjligheter.

Vårsta - livskraftig tätort

Vårsta utvecklas som en livskraftig tätort. Den planerade expressbusstrafiken mellan Vårsta och Tumba, norra Botkyrka och Skärholmen stärker Vårsta centrum som bytespunkt och ger förutsättningar för ny bostadsbebyggelse. Utbudet i Vårsta tillsammans med de kvaliteter som landsbygden erbjuder gör den tätortsnära landsbygden till en attraktiv randzon att bo i. Inom 1500-meter från Vårsta centrum kan det vara lämpligt med nya större utbyggnadsområden om 100+ bostäder, och upp till fem kilometers cykelavstånd där det finns en säker gång- och cykelväg bedöms lämpligt för mindre kompletteringar om upp till cirka 20 bostäder. De viktigaste satsningarna är att:

- Flera nya områden provas för bebyggelse, med fokus på sjönära boendemiljöer.
- Kommunen utvecklar Vårstavi och strandparken som besöksanläggning.

Landsbygdsutveckling

Landsbygden ska utvecklas med fler bostäder. Det ökar möjligheterna att bo, leva och verka i hela kommunen, och bidrar till ett varierat bostadsutbud. Samtidigt ska vi värna vår värdefulla natur, kulturmiljö och förutsättningar att bedriva hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en bra balans mellan landsbygd och tätort, bebyggelseutveckling och bevarande av landskapets värden.

Utvecklingen av bebyggelsen på landsbygden ska ske genom komplettering och förtätning i närheten av befintlig bebyggelse. Genom att samla bebyggelse hushållar vi med landskapets värden och skapar resurseffektiva strukturer. Även om gång-, cykel- och kollektivtrafik inte kan ersätta bilen på landsbygden är närhet till hållplatslägen och säkra gång- och cykelvägar en viktig utgångspunkt för utvecklingen.

Kommunen välkomnar mindre utbyggnadsområden, cirka 20–100 bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse och kollektivtrafik. Upp till 1000- meter från en hållplats är rimligt avstånd om det finns en säker gång- och cykelväg. Bebyggelsen ska utöver bostäder rymma lokala mötesplatser och möjligheter för lokal service.

Sibble och Kagghamra som har ett större befolkningsunderlag är särskilt strategiskt viktiga platser för landsbygdens utveckling. På sikt vill kommunen att Sibble och Kagghama utvecklas till landsbygdsnoder med lokal service, lokala mötesplatser och hållplatslägen som nås genom säkra gång- och cykelvägar. Det stärker möjligheterna att bo, verka och leva i hela kommunen.

Kommunen ser positivt på en utveckling mot permanentbosättning i fritidshusområden där det finns en närhet till kollektivtrafik och förutsättningar för kommunalt vatten och avlopp. I Byrsta och Tegelvreten ska möjligheterna till förtätning och större byggrätter prövas i samband med utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp. Övriga fritidshusområden kan utvecklas med enstaka tillägg.

En levande landsbygd ska också stödjas genom att möjliggöra en hållbar utveckling av näringsliv, besöksnäring och areella näringar. Vi värnar både små entreprenörer inom besöksnäring och större livsmedelsproducenter.

Verksamheter och företagande

Branscher som har vuxit starkt i Botkyrka de senaste åren är byggverksamhet, transport och magasinering, energi och miljö, kulturella och personliga tjänster samt hotell och restaurang. Kommunen bör fokusera på branscher som redan är starka, samt branscher som bedöms ha särskild potential. Tillverkningsindustri är en sådan bransch. Flera av branscherna stärks av utveckling av en blandad bebyggelse i kommunens tyngdpunkter. Yt- och transportkrävande verksamheter däremot är ofta störande för omgivningarna och passar inte in i en blandad bebyggelse.

Översiktsplanens utpekade utbyggnadsområden för verksamheter ska möjliggöra utveckling av det lokala näringslivet och möjligheten till nya arbetsplatser, nya företag och konkurrenskraft, men också kompensera för den omställning till blandad bebyggelse som kan förväntas i några av de befintliga verksamhetsområdena. Ytor för verksamheter ska framför allt tillkomma genom förtätning eller utvidgning av befintliga verksamhetsområden, där Södra Porten utgör kärnan och utgör kommunens största utvecklingsområde för verksamheter. För att verksamheterna ska ha goda förutsättningar måste områdena koppla mot de primära kommunikationssambanden för fordon och kollektivtrafik. Det underlättar för både anställda som tar sig till och från jobbet och för godstransporter.

Analys av behov och utbyggnadspotential

Enligt kommunens befolkningsprognos från 2025 kommer befolkningen öka från dagens 95 900 invånare till 112 700 invånare fram till år 2050, vilket väntas generera ett behov av ungefär 6000 - 8000 nya bostäder beroende på bostadstyp och storlekar. För att skapa balans mellan befolkningstillväxt och bostadsutbud, och upprätthålla en god planeringsberedskap bör översiktsplanen skapa förutsättningar för ungefär 16 000–18 000 nya bostäder. En del av dessa bostäder möjliggörs genom pågående detaljplanering och byggrätter i redan antagna detaljplaner, varav vissa är under genomförande. Översiktsplanen tar bland annat höjd för förändrade marknadsförutsättningar och risker kopplade till planering och genomförande. Därför behöver kommunen ha planeringsberedskap för ett högre antal bostäder än vad den nuvarande befolkningsprognosen ger.

Kommunen har tagit fram en utredning för att bedöma vilken potential som finns för nya bostäder i översiktsplanen (WSP, 2024). En GIS-analys har identifierat möjliga förtätnings- och utbyggnadsområden utifrån ett antal givna kriterier, samt hur många bostäder som kan byggas i varje område utifrån en viss bebyggelsetypologi. Studien finner utifrån detta en samlad potential för 28 000 - 37 000 bostäder i Botkyrka. Kommunen har sedan prövat dessa områden gentemot en rad olika aspekter. De områden som fortsatt ansetts lämpliga har i vissa fall justerats i yta och typologi, och några områden har även tillkommit. Därefter har potentialen räknats om utifrån ett låg – mellan (sannolik) – hög scenario. Den samlade sannolika potentialen i samrådsförslaget bedöms vara ungefär 18 000 bostäder, vilket går väl i linje med det bedömda behovet. Tabellen nedan visar de tre scenariona samt fördelningen i respektive kommundel.

	Låg	Uppskattning	Hög
Fittja, Alby, Hallunda-Norsborg	4 600	7000	10 200
Tumba	3 400	4 400	6 100
Tullinge inklusive Riksten	3 100	4 300	5 400
Vårsta	1 300	1 700	2 300
Grödinge och övrig landsbygd	300	500	900
Samlad potential (avrundad)	13 000	18 000	25 000

Inom ramen för översiktsplanens uppdrag har även utbyggnadspotential för verksamhetsmark undersökts. Studien fokuserar på verksamheter som har yt- och infrastrukturbehov, eftersom arbetsplatser såsom kontor, service och handel lättare kan kombineras med bostäder i stadsbebyggelsen. Totalt identifieras cirka 615 hektar potentiell verksamhetsmark, som till ungefär hälften handlar om utvidgning av befintliga verksamhetsområden och resten är nya områden. Drygt 90 hektar kan genomföras på relativt kort sikt, då

detaljplaner finns eller pågår. De möjliga områdena har prövats gentemot en rad olika aspekter och justerats därefter.

WSP, 2024. Bostadspotential Botkyrka. Förtättningsstudie: underlag till ny översiktsplan
 WSP, 2024. Verksamhetsområden Botkyrka. Potentialstudie: underlag till ny översiktsplan.
 Botkyrka kommun, 2025. PM bebyggelseplanering samt bilaga (matris)
 Botkyrka kommun, 2025. Befolkningsprognos för ÖP 2050

Kommunikationer

Primärt kommunikationssamband

De primära kommunikationssambanden utgörs av regional och nationell infrastruktur för spår, väg och cykeltrafik. De viktigaste vägarna, järnvägarna och cykelvägarna som binder ihop kommunen med resten av regionen och landet.

Primärt kommunikationssamband

Spårbunden kommunikation

Utvecklingsstråk för kommunikationer

Utvecklingsstråken för kommunikationer binder samman de primära kommunikationssambanden. Här finns statlig, regional och kommunal infrastruktur som har en viktig tvärförbindande funktion i transportnätet. I utvecklingsstråken för kommunikationer utvecklas alla trafikslag med fokus på kapacitetsstark kollektivtrafik

Utvecklingsstråk för kommunikationer

Kompletterande utvecklingsstråk för kommunikationer

De kompletterande stråken för kommunikationerna är lokalt viktiga stråk som stärker kopplingen mellan kommundelar, stad och landsbygd.

Kompletterande utvecklingsstråk för kommunikationer

Regional bytespunkt för kollektivtrafiken

Större knutpunkter i kollektivtrafiken där många byter mellan olika färdmedel. De är viktiga för att göra det lätt att resa inom regionen.

Regional bytespunkt

Storregional bytespunkt

Hållplats spårtrafik

Framtida hållplats pendelbåt

Hur Botkyrkas olika delar utvecklas hänger ihop med hur trafiksystemet ser ut idag och hur det förändras framöver. I takt med att Botkyrka växer måste fler kunna resa effektivt. Trafiksystemet behöver därför anpassas för att möta nya behov och stödja bebyggelseutvecklingen.

De primära kommunikationssambanden utgör stommen i kommunens transportnät och styr hur bebyggelsen utvecklas. Det norra sambandet – E4/E20 och tunnelbanans röda linje – förstärks genom ökad turtäthet, ny motorvägsexpressbuss och breddning av E4/E20. Det södra sambandet – Huddingevägen (väg 226) och pendeltågspåren (Södertäljebanan) – stärks med utökad pendeltågstrafik och bättre kopplingar till regional och storregional tågtrafik i Flemingsberg.

Botkyrka har sex hållplatser för spårbunden kollektivtrafik, vilket ger goda möjligheter till bebyggelseutveckling i kollektivtrafikhöga lägen och investeringar i centrumfunktioner. Två hållplatser – Fittja och Tumba – är

regionala bytespunkter som kommunen vill stärka, då de är viktiga för resandet inom regionen och som kommunens skyltfönster utåt.

Samtidigt som de primära kommunikationssambanden kopplar ihop Botkyrka med regionen utgör de också fysiska barriärer. I norra Botkyrka skär E4/E20 av stadsdelarna Alby, Fittja och Hallunda-Norsborg från varandra. I södra Botkyrka delar järnvägen både Tumba och Tullinge. Kommunen vill därför skapa kopplingar som överbygger barriärerna för att öka den rumsliga sammanhållningen mellan stadsdelar.

Mellan de primära östvästliga sambanden löper nordsydliga utvecklingsstråk för kommunikationer som knyter ihop kommunen på tvären. De ska stärkas för alla trafikslag med fokus på kapacitetsstark kollektivtrafik och regionala cykelstråk. Det tydligaste exemplet är stråket Vårsta-Tumba-Norra Botkyrka via Dalvägen och Hågelbyleden, som stärks genom expressbuss och åtgärder på Hågelbyleden. Stråket Hallunda-Flemingsberg via Masmo stärks med expressbusslinje N och Spårväg Syd, vilket knyter samman de två regionala bytespunkterna Fittja och Flemingsberg.

De kompletterande utvecklingsstråken behöver utvecklas för att stärka kopplingen mellan kommundelar och mellan stad och landsbygd, bland annat genom stärkt kollektivtrafik och lokala cykelkopplingar.

I samband med Förbifarts Stockholms öppning läggs bilfärjan till Ekerö ner. Kommunen ser då goda förutsättningar för en reguljär pendelbåtstrafik mellan Slagsta och centrala Stockholm. Detta kan skapa pendlingsmöjligheter för boende och verksamma och en möjlighet att förlägga en lokal centrumfunktion vid färjeläget.

Grön- och blåstruktur

Grön kil

Stora sammanhängande grönområden som sträcker sig från den omgivande landsbygden in mot Stockholms centrum. De gröna kilarna är en förutsättning för kommunens, såväl som hela Stockholmsregionens, biologiska mångfald, friluftsliv, rekreation och upprätthållande av ekosystemtjänster.

Värdekärna i grön kil

De mest skyddsvärda delarna av de gröna kilarna med de högsta rekreations-, natur- eller kulturmiljövärdena. Dessa är i flera fall skyddade som naturreservat eller utpekade som riksintressen, och har ofta rika upplevelsevärden med stor biologisk mångfald och variationsrikedom.

 Värdekärna i grön kil

Svagt parti i grön kil

Sårbara eller smala partier i de gröna kilarna, som genomkorsas av väg, järnväg eller har inslag av blandad markanvändning. Dessa är avgörande för att hålla ihop hela naturområdet. Om de försvagas eller bebyggs, kan den gröna kilen delas upp och tappa sin funktion.

 Svagt parti i grön kil

Landskapssamband av regional betydelse

Områden där olika naturområden möts och binds ihop. Dessa är viktiga för att hela regionens natur ska hänga ihop.

Regional målpunkt för rekreation

Platser för friluftsliv som är viktiga för många i hela regionen, och som också är bra placerade för att kunna nås med kollektivtrafik.

 Regional målpunkt för friluftslivet

Inom Botkyrka kommun finns stora områden med natur och vatten som utgör en del av den regionala grön- och blåstrukturen. Dessa miljöer har höga ekologiska och sociala värden och är en betydande resurs för Botkyrkaborna och hela Stockholmsregionen.

De gröna kilarna, som är stora sammanhängande grönområden som sträcker sig från den omgivande landsbygden in mot Stockholms centrum, har särskild betydelse för rekreation, naturupplevelser, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Genom Botkyrka går både Bornsjökilen och Hanvedenkilen.

Botkyrka har dessutom en god tillgång till vatten – både Mälarens- och Östersjöns kust, 35 sjöar, 15 vattendrag, fyra havsfjärdar och stora mängder grundvatten. Vattnet utgör en viktig resurs för kommunen och dess invånare. Vattenmiljöerna i Botkyrka fyller flera funktioner – som dricksvattentillgång, biologisk resurs och rekreativ miljö. I takt med att regionens befolkning växer ökar nödvändigheten av att skydda vattnet som en ovärderlig resurs.

Vi vill att Botkyrkas natur och vatten ska bli en tydligare del av Botkyrkas identitet. De ska göras tillgängliga för fler och stärka Botkyrka som en bra plats att bo på. Områden med höga naturvärden ska värnas och de gröna kilarna förstärkas. Värdekärnorna i de gröna kilarna ska bevaras och utvecklas genom att säkra rekreationsstråk, förbättra tillgängligheten till större strövområden och upprätthålla ekologiska funktioner och spridningssamband. I landskapsrummet mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen är ett svagt parti i den gröna kilen. Här vill vi knyta ihop grönområden och överbrygga barriärer för att stärka sambandet. Samtidigt finns en potential att göra vattnet mer tillgängligt och synligt i stadsbilden. Vi vill också i större utsträckning utveckla bostadsnära vattenmiljöer som blå målpunkter.

Botkyrka har också stora tillgångar vad gäller värden som kan attrahera besökare både från kommunen och regionen. Värdena består i bland annat naturreservat, landsbygd och kustområden, men även i idrottsplatser, kulturmiljöer och andra besöksmål. Befintliga mötesplatser som Lida och Hågelby är regionala målpunkter för friluftslivet som översiktsplaneringen vill vårda och ge möjlighet att fortsätta utvecklas. Även andra besöksnäringar ska stärkas.

TEMATISKA INRIKTNINGAR

Skapa goda livsmiljöer och identitetsstarka platser

Gestaltad livsmiljö

Allmänt om gestaltad livsmiljö

Det nationella målet för gestaltad livsmiljö är:

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

(Nationellt mål för arkitektur, form och design - Politik för gestaltad livsmiljö, riksdagsbeslut 2018 05 24)

Utifrån Botkyrkas förutsättningar och lokala kontext innebär det nationella målet att kommunen särskilt behöver fokusera på följande delar.

Trygga och tillgängliga livsmiljöer för alla

Gestaltningen har stor betydelse för att stärka tryggheten i den bebyggda miljön. Genom att bygga välkomnande och trygga livsmiljöer som främjar till möten mellan människor skapar vi områden och platser som människor vill bo i, besöka och stanna kvar i. Trygga, tillgängliga och välutformade stadsmiljöer främjar rörelsefrihet, hälsa och tillit.

I den större skalan handlar det om att överbygga barriärer mellan stadsdelar. Det gör vi genom att skapa bostäder och verksamheter i väl valda lägen samt att skapa ett nät av offentliga rum och rörelsestråk som knyter samman områden. Det ökar medborgarnas valmöjligheter och tillgång till grönområden, bostäder och social infrastruktur. En kommun som hänger ihop och är lättillgänglig för alla upplevs också mer trygg. Läs mer om hur kommunen jobbar med detta i kapitlet social infrastruktur.

I det mindre perspektivet handlar det om att se platsen i relation till det övergripande sammanhanget inom och mellan stadsdelarna. I en analys av platsen och dess relationer kan en gestaltningsidé ta form. Den kan i sin tur visa hur den nya gestaltningen påverkar och utvecklar stadsrum och bebyggelse.

För levande stadsmiljöer som upplevs trygga behövs rörelse på gatorna. För det behövs ett samspel mellan byggnad och offentligt rum samt en genomtänkt lokalisering av viktiga målpunkter. Tryggheten kan även ökas genom att omsorg läggs på utformningen av lokala centrum och stråk, med belysning, överblickbarhet och aktiv förvaltning.

Ställningstaganden

- Alla stadsbyggnadsprojekt ska utgå från en tydlig gestaltningsidé som främjar tryggheten och trivseln.
- Stadsbyggnadsprojekt som bidrar till att bryta mentala och fysiska barriärer ska prioriteras.
- Tillägg och förändringar i livsmiljöer ska bidra till att öka den upplevda tryggheten och att miljön uppfattas som orienterbar, sammanhållen och lättillgänglig. Stadsmiljöer ska kompletteras med funktioner som skapar rörelse över dygnet.
- Kommunen ska eftersträva balans mellan investeringar i områden med olika socioekonomiska förutsättningar, och vid behov tillämpa kompensatoriska investeringar, så att hela Botkyrka kan växa och utvecklas.

Gestaltning har även stor betydelse för den fysiska tillgängligheten. Universell utformning handlar om att utforma och planera samhället så att det fungerar för alla. Gör vi rätt från början undviker vi att skapa behov av anpassningar i efterhand. En systematisk tillämpning av universell utformning som säkerställer att miljöer, produkter och tjänster fungerar för personer i alla åldrar och med olika funktionsförmågor ska därför vara ambitionen.

Ställningstagande

- Universell utformning ska tillämpas vid planering, ny- och ombyggnation.

Platsens värden tas till vara och utvecklas

Botkyrkas identitet är ett samspel mellan dåtid och nutid. De olika tider som kommunen genomgått avspeglas i den bebyggda miljön och i landskapet. Herrgårdslandskap, mönsterjordbruk, fornlämningar, trädgårdsstäder, egnahemsbyggen, kulturlandskap med byar och storskalig stadsbyggnad är alla delar av den väv som tillsammans är Botkyrka.

Miljöerna innehåller var för sig kvaliteter och det gäller att ta vara på dessa och samtidigt vidareutveckla för att möta nya behov i samhället. Bevarande och varsam förvaltning av existerande miljöer ska tillsammans med genomtänkt placering och gestaltning av nya byggnader och utemiljöer lyfta fram platsens kvaliteter, stärka livsmiljöerna och ge kommundelarna olika karaktärer.

Ställningstagande

- Varje projekt ska bidra till att stärka Botkyrkas attraktivitet. Tillägg och förändringar ska ha en tydlig gestaltningsidé med utgångspunkt i platsens förutsättningar.

När ett konstverk uppförs visar det på omsorg och en vilja att investera i den lokala miljön. Konsten kan även spela en stor roll för att stadsplaneringen ska vara inkluderande och kännetecknas av gemenskap. Enprocentregeln är en möjlighet att arbeta med att stärka platsens identitet. Botkyrka har ett konstprogram (2021) som beskriver hur Botkyrka kommun arbetar för att säkerställa ett demokratiskt, jämlikt och inkluderande konstliv.

Ställningstagande

- Konstens potential och konstnärliga processer ska tas till vara i skapandet av livsmiljöer.

Hållbara och hälsosamma livsmiljöer

Nya byggnader och platser som uppförs och skapas i dag kommer sannolikt att finnas kvar under flera generationer. Därför behövs ett långsiktigt perspektiv på investeringar i den bebyggda miljön. I omsorgsfullt utformade miljöer samspelar form, funktion och hållbarhet. Det bidrar till ökad folkhälsa, välbefinnande och trivsel. En gestaltungsprocess där ett miljömässigt perspektiv står i förgrunden kan ge stora vinster i form av en effektiv energi- och resursanvändning, materialval som inte belastar naturmiljön och vardagsmiljöer fria från farliga kemiska ämnen.

Ställningstaganden

- Kommunen ska genom omsorgsfull utformning av livsmiljöer bidra till ökad folkhälsa, välbefinnande och trivsel. Varje tillskott ska kunna bidra till långsiktiga kvaliteter. Samma höga ambition gäller för alla kommundelar.
- Kommunen välkomnar och värnar ett hållbart byggande, med hälsosamma och hållbara materialval i utformningen av livsmiljöer.

Fler ställningstaganden som rör klimatsmart planering och byggande finns i kapitlet minskad klimatpåverkan.

Samarbete och delaktighet

Gestaltningen av livsmiljöer är ett komplext arbete som görs av många olika aktörer. Därför är det viktigt att det finns ett bra samarbete och kunskapsutbyte mellan tjänstepersoner, arkitekter, myndigheter, byggaktörer, politiker, civilsamhälle och medborgare.

Tillägg och förändringar i livsmiljön ska göras utifrån medborgarna och deras behov och bygga på evidensbaserad kunskap om vad som fungerar. Medborgarna ska ges möjlighet att vara delaktiga i utformandet av deras livsmiljöer. Barns livschanser kan förbättras av att växa upp i en god livsmiljö och på motsvarande sätt försämrats av att växa upp i en bristfällig sådan. Att barn och unga har tillgång till de miljöer de behöver för sin

utveckling är därför av största vikt. Barns och ungas perspektiv ska stå i främsta rummet i processer och beslut som påverkar dem.

Ställningstaganden

- När vi planerar för nya eller förändrade livsmiljöer ska vi gestalta barnens lek- och vistelsemiljöer med särskild omsorg, så att de bidrar med kärnvärden som trygghet och upplevelseglädje.
- När vi planerar för nya eller förändrade livsmiljöer för barn och unga ska vi utgå från deras perspektiv.

Kommunen ska agera förebildligt

Kommunen har ett särskilt ansvar att agera som förebild vid byggande och förvaltning av offentliga rum och kommunala byggnader. Nya tillägg ska utmärkas av hög kvalitet i gestaltning och materialval och bidra positivt till utvecklingen av den gestaltade livsmiljön i området.

Ställningstaganden

- Kommunens egna byggande och förvaltande ska utgå från en tydlig gestaltsidé och bidra positivt till utvecklingen av den gestaltade livsmiljön.
- Kommunens egna byggnader och offentliga rum ska utmärkas av en hög kvalitet i gestaltning och materialval.
- Kommunens egna byggnader och offentliga rum ska skapas i processer som bidrar till goda livsmiljöer, ökad inkludering och ökat demokratiskt deltagande

Planeringsunderlag

- ☒ [KONSTPROGRAM FÖR BOTKYRKA KOMMUN 2021-2025 \(BOTKYRKA KOMMUN 2021\)](#)
- ☒ [RIKTLINJE FÖR INVESTERINGAR \(BOTKYRKA KOMMUN 2020\)](#)
- ☒ [STRATEGI KREATIVA BOTKYRKA \(BOTKYRKA KOMMUN 2014\)](#)

Värdefulla kulturmiljöer

Botkyrka är en kommun med en mångfald av kulturmiljöer som berättar om viktiga utvecklingsskeden i vår historia och som är en del av vår identitet. Här finns unika miljöer med kulturhistoriska värden på en nationell, regional och kommunal nivå. Kommunens landskap och bebyggelsemiljöer återspeglar en rik och mångfacetterad historia.

Utöver de områden som är riksintresse för kulturmiljövården redovisar översiktsplanen områden som har särskilda värden och utgör allmänt intresse för kulturmiljö. De flesta områden finns utpekade i Botkyrkas kulturmiljöprogram från 2014. I samband med framtagande av ny översiktsplan har viss komplettering av områden och ett mindre antal enskilda objekt gjorts. De nya områdena och objekten finns redovisade i Kulturmiljöunderlag till ny översiktsplan (WSP 2023). I översiktsplanen redovisas bara områdena och inte enskilda objekt. Totalt pekar översiktsplanen ut 33 områden som värdefulla kulturmiljöer. Att nya miljöer har identifierats innebär att kommunens kulturmiljöprogram behöver uppdateras. Det finns även behov av att ta ställning till om miljöerna motsvarar plan- och bygglagens begrepp särskilt värdefulla.

Grundprincipen för vilka områden som ingår är att de i så stor utsträckning som möjligt ska spegla kommunens kulturhistoriska utveckling från förhistorisk tid och fram till idag. Det kulturhistoriska värdet är kopplat till den information som kan avläsas ur miljön, därför utgör avläsbarheten ett viktigt kriterium. Tanken är att lyfta fram ett urval av områden som fortfarande är tydliga informationsbärare av viktiga perioder i kommunens historiska utveckling.

Kulturmiljöprogrammet och kulturmiljöunderlaget är ett kunskapsunderlag som ska vara vägledande i den fortsatta planeringen och lovärenden. Vid kommande utveckling och planläggning behöver i de flesta fall en mer detaljerad analys och bedömning göras för att säkerställa att hänsyn tas till landskapets kulturvärden och att bebyggelseområdets kulturhistoriska värden tas tillvara.

Se kartdelen för kartmaterial.

Ställningstaganden

Följande gäller för områden som pekas ut som värdefulla kulturmiljöer:

- Kulturmiljöprogrammet och kulturmiljöunderlagets riktlinjer för respektive område ska vara vägledande vid planläggning och lovprövning.
- Vid planläggning ska områdenas särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att platsens karaktär respekteras och tillvaratas.
- När ändringar planeras i eller i anslutning till områdena ska en kulturmiljöutredning göras och antikvarisk kompetens delta i planprocessen. Antikvarisk kompetens ska även medverka vid bygglovsprövning och vid behov ska ytterligare kulturmiljöutredning göras.

Övrigt

- Arkeologiska utredningar ska genomföras i områden vid och området nära kända fornlämningar (fornlämningsområde) i ett tidigt skede för att undvika förändringar av kulturmiljön.

Planeringsunderlag

- [BOTKYRKA KOMMUNS KULTURMILJÖPROGRAM \(BOTKYRKA KOMMUN 2014\)](#)
- [KULTURMILJÖUNDERLAG TILL ÖVERSIKTSPLAN \(WSP 2024\)](#)

Tillgång till social infrastruktur

Definitioner

Social infrastruktur avser här de samhällstjänster och funktioner som skapar förutsättningar för goda levnadsvillkor, ett funktionellt vardagsliv och ett livskraftigt samhälle. Det innefattar samhällsservice och vård och omsorg, som skapar ett socialt skyddsnät, men också rekreation, lokala mötesplatser, kommersiell service, kultur och idrottsanläggningar. Tillgång till parker och grönytor kan inkluderas i begreppet social infrastruktur, men i översiktsplanen behandlas park- och lekplatstillgång separat i kapitlet [TILLGÅNG TILL PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN](#).

Tillgång syftar till den faktiska förekomsten av en viss resurs eller funktion i ett område, exempelvis skolor, vårdcentraler eller närservice.

Tillgänglighet syftar till möjligheten för människor att kunna använda en viss resurs eller funktion, vilket kan påverkas av faktorer som exempelvis avstånd, kostnad och fysisk utformning.

Med **fysisk barriär** avses strukturer i den byggda miljön som hindrar eller försvårar rörelse och tillgång för hela eller delar av befolkningen. Det kan exempelvis handla om stora barriärer som en stor väg genom ett område, avsaknad av gångvägar till närliggande funktioner, eller en trappa utan ramp.

Med **social barriär** avses icke-fysiska hinder som gör det svårt för vissa grupper att ta del av en resurs eller en funktion, exempelvis på grund av språk, ekonomi, normer, diskriminering eller brist på socialt kapital.

För att livet ska fungera behöver vi ha tillgång till en rad olika funktioner i vardagen. Det handlar exempelvis om skolor, sjukvård, idrotts- och mötesplatser. Vår målsättning är att kommunens resurser, välfärdstjänster och målpunkter ska vara jämnt fördelade och lätta att nå för alla våra invånare. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att nå det målet. Utgångspunkten är att vi planerar samhällen, inte bara bostäder.

Stadens viktigaste funktion är att skapa närhet till de platser och funktioner som människor behöver i vardagen, genom hela livet. I en jämlik stad är resurserna fördelade så att de flesta invånare kan nå det mesta som behövs inom gångavstånd, utan fysiska eller sociala barriärer som begränsar dem. Ett koncept för att illustrera detta är 15-minuters staden, som utgår från att de funktioner vi behöver finns inom ungefär 1km från hemmet. Samtidigt bidrar den social infrastrukturen till att skapa mer levande och trygga

stadsrum genom att befolka dem samt tillföra funktioner av betydelse för platsens attraktivitet. Social infrastruktur kan därför också användas som ett sätt för att stärka upp områden med sämre levnadsvillkor.

I Botkyrka väntas befolkningen växa med 17 000 nya invånare till 2050. När befolkningen växer ökar inte bara behovet av bostäder utan också av social infrastruktur. Folkmängden och dess sammansättning är grundläggande för hur behovet ska dimensioneras. Behovet kan därför variera över tid och se olika ut på olika platser i kommunen. [hållplats för kalkyl/grafik efter samråd]. Den fysiska planeringen behöver möta framtida behov genom att planera för alla vardagens funktioner i samband med att vi blir fler. Ett sätt att möta behovet är att se till att social infrastruktur är en självklar del av våra stadsutvecklingsprojekt. Ett annat sätt är att samutnyttja befintliga lokaler och mark, och därmed bredda utbudet utan att ta ny mark behöver tas i anspråk.

Kommunen har genomfört en analys av tillgången till social infrastruktur i Botkyrka idag. I analysen identifieras ett behov av att stärka tillgången där det råder en befintlig brist, särskilt i Slagsta och Storvreten. I Storvreten pekas också ett behov av en kommunövergripande mötesplats med ett större upptagningsområde och en sammanbindande funktion ut. Analysen visar även att tillgången till närrekreation och målpunkter för barn och ungdomar är en viktig faktor för att stärka den sociala infrastrukturen på ett övergripande plan.

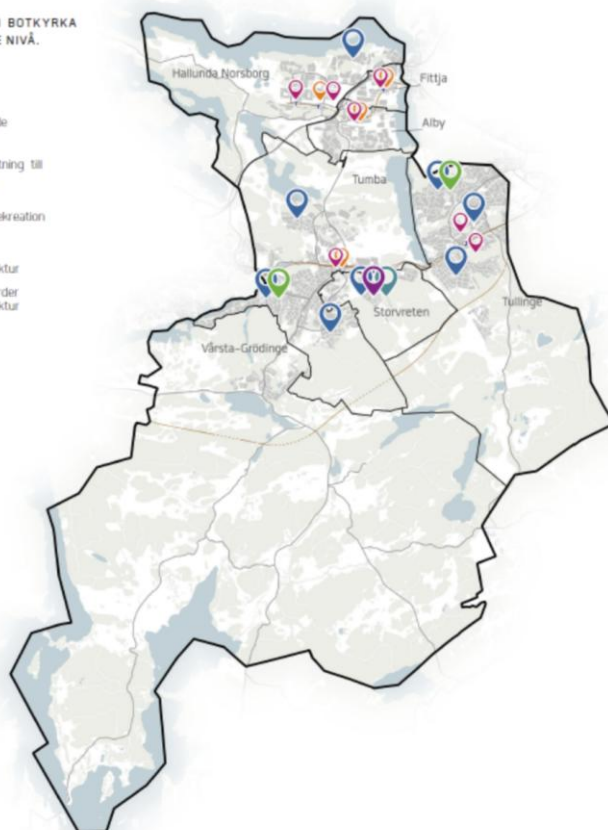
Olika typer av social infrastruktur

- Samhällsservice
- Vård och omsorg
- Rekreation
- Lokala mötesplatser
- Kommersiell service
- Kultur
- Idrottsanläggningar

Alla kommunelar behöver mötesplatser utom- och inomhus, kommersiella och icke-kommersiella. Projektet 'Unga stadsutvecklare' har gett kommunen fördjupad kunskap om ungas rörelsemönster och deras behov av mötesplatser. Kartläggningen visar att ungdomar i Botkyrka upplever ett behov av fler trygga och inkluderande mötesplatser som är tillgängliga för alla. Särskilt pekas på ett behov av fler mötesplatser för äldre ungdomar, såsom ett ungdomens hus.

SUMMERADE ÅTGÄRDSBEHOV I BOTKYRKA KOMMUN PÅ EN ÖVERGRIPANDE NIVÅ.

- Behov av social infrastruktur
- Behov av kommunövergripande mötesplats
- Sämre levnadsvillkor i anslutning till behov av social infrastruktur
- Behov av kvaliteter inom närekreation
- Behov av trygghetsåtgärd i anslutning till social infrastruktur
- Behov av trafiksäkerhetsåtgärd i anslutning till social infrastruktur

Projektet "unga stadsutvecklare" har drivits av Kultur och Fritidsförvaltningen (KoF) där ungdomar har kartlagt sociala mötesplatser för unga med syfte att integrera ungdomars (ålder 13-18) perspektiv i samhällsplaneringen. Genom att låta ungdomarna själva genomföra kartläggningen har vi fått en bättre förståelse för hur deras rörelsemönster ser ut.

Ofta räcker det inte med att säkerställa den fysiska tillgången. För att öka tillgängligheten är det framför allt trygghetsskapande samt barriäröverbryggande åtgärder som behövs för att fler ska kunna ta del av de resurser som finns. Trygghet är en del av vårt arbete med gestaltad livsmiljö, vilket du kan läsa om i kapitlet med samma namn.

Ställningstaganden

- Värna om redan etablerad social infrastruktur, särskilt anläggningar som är svåra att ersätta, exempelvis större idrottsanläggningar.
- Främja en variation av social infrastruktur i alla kommundelar genom att utveckla befintliga och komplettera med nya, i synnerhet trygga och inkluderande mötesplatser för unga. Prioritera kompletterande funktioner i områden med identifierade brister.
- Vid planering av ny bebyggelseutveckling ska behovet av social infrastruktur beaktas. För större och strategiskt viktiga detaljplaner

och program samt nya planer på landsbygden bör en särskild analys göras för att säkerställa att behov kan mötas. Mark för ändamålet ska lokaliseras i ett tidigt skede, särskilt för ytkrävande verksamheter. Utbyggnad av social infrastruktur ska ske i takt med bostadsbyggandet, särskilt för större stadsbyggnadsprojekt.

- Utgå från invånarnas behov och platsens förutsättningar i planeringen av social infrastruktur. Barn och unga ska ges särskilt inflytande i planeringen och utformningen av social infrastruktur som berör dem.
- All social infrastruktur ska vara strategiskt placerad utifrån ändamålet samt tillgänglig för gång, cykel- och kollektivtrafik.
- Prioritera utbyggnad av trygga och säkra gång- och cykelvägar till social infrastruktur där det saknas, i synnerhet till förskola, skola och andra mötesplatser som används av barn och unga. Det är extra viktigt på landsbygden där utbud och tillgänglighet generellt är sämre.
- Planera för lokaler och ytor som är flexibla och kan anpassas över tid samt skapa förutsättningar för att flera verksamheter kan samnyttja lokaler och mark.
- Kommunen bör utreda ett samlat grepp kring målpunkter och lokaliseringsprinciper som ett sätt att stärka utbud och tillgänglighet av social infrastruktur. Inom ramen för detta se över om kommunen kan arbeta med nyckeltal för olika former av social infrastruktur. Arbetet bör göras i samband med en bredare fördjupning om centrum- och stråkutveckling i kommunen. Se även kapitlet näringslivsutveckling.

Planeringsunderlag

Planeringsunderlag

- ☒ [SOCIAL INFRASTRUKTUR I BOTKYRKA. KUNSKAPSUNDERLAG TILL BOTKYRKA KOMMUNS ÖVERSIKTSPLAN \(SPACESCAPE 2024\)](#)
- ☒ [LOKALFÖRSÖRJNINGSPÅN 2023-2032 \(BOTKYRKA KOMMUN 2024\)](#)
- ☒ [SAMMANSTÄLLNING UNGA STADSUTVECKLARE 2023-2024: KULTURDRIVEN UTVECKLING, SAMT TILLHÖRANDE METODHANDBOK OCH KARTA \(BOTKYRKA KOMMUN 2025\)](#)

Temporär markanvändning och platsaktivering

Utformningen av stadsrummet har betydelse för hur vi rör oss och vistas i de offentliga rummen. Botkyrka växer och förändras och när befolkningen växer ökar inte bara behovet av bostäder utan också av social infrastruktur, såsom förskolor och skolor. Den fysiska planeringen behöver omfatta alla

vardagens funktioner, även framtidens. Mark som på lång sikt behövs för dessa ändamål kan komma att stå oanvänd under längre perioder, vilket kan leda till att de upplevs som otrygga. För att motverka detta kan platserna öppnas upp för tillfälliga funktioner och därmed bidra till levande och attraktiva miljöer.

Att arbeta med tillfällig markanvändning och platsaktivering handlar om att utifrån platsens förutsättningar och behov förändra den fysiska platsen och dess funktioner, ofta genom att inkludera medborgare i processen. Det kan bidra till både ökad trivsel och upplevd trygghet idag, stärka den lokala platsidentiteten och inspirera framtida platsutveckling. Genom att involvera medborgarna i arbetet kan relationen mellan platserna och de som använder dem stärkas ytterligare. Exempel på platsskapande aktiviteter är fickparker och pop-up installationer, men det kan också handla om evenemang och handel.

Ställningstaganden

- Uppmuntra tillfälliga funktioner och platsskapande aktiviteter på platser som står inför omvandling eller är tillfälligt vakanta, särskilt i centrala lägen.
- Där behov finns kan platsaktivering ske även på allmänna platser som parker och torg.
- Möjliggöra temporära mötesplatser i våra stadsdelar genom att ge utrymme åt stora och små evenemang.
- Samverka med medborgare, föreningsliv och andra lokala aktörer när en plats ska aktiveras.

Planeringsunderlag

[OMRÅDESUTVECKLING I BOTKYRKA KOMMUN \(BOTKYRKA KOMMUN 2025\)](#)

[TILLFÄLLIG LÖSNING FÖR TOMSTÄLLDA PLATSER \(INTERN RAPPORT\) \(BOTKYRKA KOMMUN, 2024\)](#)

Utveckling av bostadsbeståndet

Långsiktig utveckling av bostadsbeståndet

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Varje kommun har ett ansvar för att planera så att förutsättningar finns för alla invånare att kunna leva i goda bostäder. Kommunen ska enligt bostadsförsörjningslagen minst en gång per mandatperiod anta handlingsplan för bostadsförsörjning, vilket utgör underlag för planläggning enligt plan- och bygglagen (PBL) när det gäller de allmänna intressena bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Tillgången till en lämplig bostad utgör en grundläggande förutsättning för en människas möjligheter till en välfungerande tillvaro. Utmaningarna med att säkerställa tillgången till goda bostäder för alla är stora, och förankring på bostadsmarknaden är mer än någonsin tidigare kopplad till ekonomiska förutsättningar. Vi vill skapa ett Botkyrka där det finns bostäder för livets alla skeden. Vår målsättning är att bryta boendesegregationen genom ett varierat och kvalitativt bostadsbyggande, där varje kommun del erbjuder en mångfald av boendemiljöer.

Idag finns ungefär 36 500 bostäder i Botkyrka. Bostadsbeståndets sammansättning är ojämnt fördelat över de olika kommundelarna avseende såväl upplåtelseform, bostadstyp, storlek och kostnadsnivå. Ensidiga bostadsutbud i våra olika kommundelar påverkar vilka som har möjlighet att bo på en viss plats, vilket skapar en obalans i bland annat åldersfördelning och hushållstyper samt bidrar till segregation. Det är också svårt att bygga upp långsiktiga och dynamiska lokalsamhällen om invånare i olika livssituationer inte kan bo kvar eller flytta till området, vilket illustreras i den så kallade lyckoparadoxen. Vissa grupper har svårt att tillgodose sina behov på en bostadsmarknad i obalans, exempelvis unga vuxna som får svårt att flytta hemifrån och hushåll med begränsade ekonomiska resurser som inte kan efterfråga en bostad som svarar mot sina behov. Detta ger ringar på vattnet, såsom en hög trångboddhet framför allt i kommunens norra stadsdelar och en alltmer utbredd strukturell hemlöshet.

En bostadsmarknad som möter invånarnas behov och efterfrågan är således viktigt för att säkerställa att hushållen kan hitta en bostad som passar sin livssituation. Ett brett bostadsutbud är samtidigt viktigt för att öka Botkyrkas attraktivitet på lång sikt, bland annat genom att möjliggöra ett ökat kvarboende. Det ställer krav på att vi planerar för en variation av boendeformer i varje kommun del och även på lokal nivå. Genom att komplettera bostadsbeståndet med det som saknas vid ny- och ombyggnation ökar möjligheterna för människor att kunna bo kvar i området även när deras livssituation eller preferenser förändras. Ett ökat kvarboende kan ses som en bidragande faktor till att öka stabiliteten i ett område och kan bidra till att bryta lyckoparadoxen. Botkyrka har också ett särskilt mål om att möjliggöra byggande av fler småhus, både i våra

tyngdpunkter och på landsbygden. I våra tyngdpunkter kan småhus bidra till ett ökat kvarboende genom att bredda lokala bostadsutbud, och på landsbygden kan småhus bidra till alternativa boendemiljöer.

Lyckoparadoxen

Lyckoparadoxen innebär att hushåll som bor i bostadsområden som kännetecknas av svag socioekonomi och som har eller får en förbättrad situation genom förvärvsarbete har en tendens att flytta från områdena. Det innebär att områdena inte har en chans att förbättras socioekonomiskt, utan blir kvar och tappar de hushåll som "lyckas".

En hållbar bostadsförsörjning utgår från att vi ska vara varsamma med våra ändligena resurser och utnyttja det som finns på bästa sätt, både vid nybyggnation och vid förvaltning. Historiskt har den årliga nyproduktionen motsvarat cirka en procent av det totala bostadsbeståndet. Kortsiktigt kan därför bostadsutbudet främst påverkas av hur det befintliga beståndet nyttjas. Genom att stimulera till en ökad rörlighet på bostadsmarknaden kan fler hushåll ges möjlighet att flytta till bostäder som passar deras behov, vilket innebär ett effektivare utnyttjande av beståndet. Att det befintliga bostadsbeståndet underhålls, renoveras och i vissa fall byggs om är viktigt både ur ekonomiska, miljömässiga och sociala perspektiv. Det är också framför allt här vi möter efterfrågan på boenden med lägre kostnadsnivåer.

På längre sikt är dock bostadsbyggandet den viktigaste förutsättningen för bostadsbeståndets utveckling. Det är viktigt för den långsiktiga bostadsförsörjningen att planeringen och byggandet håller en takt som möter det demografiska behovet. Översiktsplanen möjliggör ungefär 18 000 nya bostäder vilket skapar förutsättningar att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder och samtidigt upprätthålla en god planeringsberedskap. Kommunens viktigaste verktyg för bostadsförsörjning är den fysiska planeringen genom översikts- och detaljplanering samt markägande- och politik. Botkyrka har en god planberedskap vilket skapar förutsättningar för högt bostadsbyggande. Botkyrka har också ett stort markinnehav, vilket skapar förutsättningar att tillgodose olika behov på bostadsmarknaden. Genom markanvisningar kan kommunen exempelvis påverka vad som byggs på kommunägd mark, och samtidigt ställa krav på att den som bygger uppfyller vissa villkor, exempelvis vad gäller fördelning av upplåtelseformer.

Kommunens investeringar i social och teknisk infrastruktur skapar långsiktiga förutsättningar för bostadsbyggandet. Ett attraktivt boende hänger ihop med hur ens närområde fungerar och upplevs, och bostadsförsörjning handlar också om att bidra till att vi får tryggare och mer levande bostadsområden. En variation i bostadsutbud skapar goda förutsättningar för robustare bostadsområden, men det är avgörande för stadsbyggnaden att vi samtidigt tillför de funktioner människor behöver för ett fungerande vardagsliv. Det är också viktigt att det som tillförs håller hög kvalitet. Läs mer om hur vi arbetar med social infrastruktur samt gestaltad

livsmiljö i sina respektive kapitel. Se även kartdelen för platser för nya bostäder.

Ställningstaganden

- Ha en nyproduktion i enlighet med kommunens målsättning och som speglar det demografiska behovet, enligt mål som beslutas i separata styrdokument, för nuvarande Riktlinjer för hållbar bostadsförsörjning (2022) samt Mål och Budget (2025).
- Kommunen jobbar för en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning enligt mål och åtgärder som beslutas i separat styrdokument (för nuvarande Riktlinjer för hållbar bostadsförsörjning, 2022).
- I varje kommundel planera för ett varierat utbud av bostäder såväl vad avser upplåtelseformer, bostadsstorlekar, boendeformer och bostadstyper som pris- och hyresnivåer. Efterföljande planerings- och exploateringsprocesser bör föregås av en analys av lokala behov och efterfrågan.
- Möjliggöra bostadskarriär och särskilt verka för att bryta lyckoparadoxen i kommunens socio-ekonomiskt svagare områden genom att vid ny- och ombyggnation komplettera med boendetyper som saknas.
- Möjliggöra ett ökat byggande av småhus i kommunen samt utforska alternativa typologier för att möjliggöra småhuskvalitéer även i kommunens mer tätbebyggda delar. Småhus ska planeras och byggas med ett effektivt markutnyttjande.
- Vårda och utveckla det befintliga bostadsbeståndet, så att det bidrar till ett socialt och miljömässigt bra boende. Vid renoveringar verka för att fastighetsägare ska värna möjlighet till kvarboende.
- Använda det befintliga bostadsbeståndet mer effektivt för att bättre matcha hushållens behov, exempelvis genom att möjliggöra flyttkedjor.
- Aktivt styra mot prioriterade behov och en differentierad efterfrågan genom att använda och utveckla kommunens markinnehav och markanvisningsverktyget tillsammans med en fortsatt god planberedskap och en god dialog med marknadens aktörer.

Ytterligare ställningstaganden finns i kommunens gällande handlingsplan för bostadsförsörjning (för nuvarande riktlinjer för bostadsförsörjning, beslutad 2022)

Planeringsunderlag

Riktlinjer för hållbar bostadsförsörjning (Botkyrka kommun, 2022)

PM bebyggelseplanering, samrådshandling (Botkyrka kommun, 2025)

Bilaga till PM bebyggelseplanering, bedömningsmatris (Botkyrka kommun, 2025)

Bilaga till PM bebyggelseplanering, befolkningsprognos och analys bostadsbehov ÖP 2050 (Botkyrka kommun, 2025)

Typologier

Definitioner

Förändringsområden: de delar i kommunen som föreslås för "ny" eller "utvecklad" mångfunktionell respektive sammanhängande bostadsbebyggelse i markanvändningskartan.

Täthet: avser här antalet bostäder per hektar.

Typologi: en klassificering av bebyggelsestruktur utifrån bland annat täthet och form.

Kommunen har låtit ta fram en bostadspotentialstudie (WSP, 2024) för att undersöka potential för nya bostäder i kommunen utifrån ett antal kriterier. Inom ramen för arbetet, och med avstamp i kommunens bebyggelsestruktur, har sju olika bebyggelsetypologier formulerats. Syftet med indelningen är att åskådliggöra tätheten inom potentiella förändringsområden. Inom respektive bebyggelsetypologi finns ett spann för antal bostäder per hektar. De tätaste bebyggelsetypologierna innehåller även lokaler för verksamheter. Bebyggelsetypologierna är indelad i tre kategorier som knyter an till de stadstyper som redovisas i gällande översiktsplan för Botkyrka från 2014, för att på så sätt konkretisera vad som avses med "tät", "medeltät" och "gles" stadsbygd.

Indelningen kan användas för att synliggöra lämplig typologi i översiktsplanens utpekade förändringsområden. Syftet är att visa vad olika täthetsnivåer kan innebära i praktiken, och ska stödja kommande avvägningar mellan markanvändning, bostadsförsörjning och gestaltning.

Hög tät bebyggelse 150–250 bostäder/ha

Flerbostadshus i slutna eller halvslutna kvarter. Kan även vara höga punkthus som står tätt. Den genomsnittliga våningshöjden är minst 5 våningar. Utöver bostäder tillkommer lokalytor i bottenvåningen.

100% flerbostadshus

Varje lägenhet genererar 1 kvm lokalyta

Medelhög tät bebyggelse 70–150 bostäder/ha

Flerbostadshus i slutna eller halvslutna kvarter. Den genomsnittliga våningshöjden är högst 5 våningar. Utöver bostäder tillkommer lokalytor i bottenvåningen.

100% flerbostadshus

Varje lägenhet genererar 1 kvm lokalyta

Hög öppen bebyggelse 60–100 bostäder/ha

Punkthus och/eller skivhus i en gles öppen struktur. Den genomsnittliga våningshöjden är minst 6 våningar. Fler av kommunens miljonprogramsområden, från 1960- och 1970-talet tillhör denna kategori.

100% flerbostadshus

Medelhög öppen bebyggelse 45–70 bostäder/ha Lägre punkthus och/eller lamellhus i en gles öppen struktur. Den genomsnittliga våningshöjden är högst 5 våningar. Områden från 1930–1950 talet är vanligt förekommande i denna kategori.

100% flerbostadshus

Tät blandad bebyggelse 25–45 bostäder/ha Flerbostadshus blandade med radhus, kedjehus, parhus och villor. Flerbostadshusen håller sig i en lägre skala med genomsnitt 3-4 våningar. Andelen flerbostadshus styr tätheten. Trädgårdsstäder tillhör denna kategori.

30–70% flerbostadshus

Varje lägenhet genererar 1 kvm lokalyta

Tät småhusbebyggelse 15–25 bostäder/ha I huvudsak renodlade radhus- och kedjehusområden.

>95% småhus

Gles småhusbebyggelse 5–15 bostäder/ha Villaområden med inslag av radhus och kedjehus. Små villatomter och/eller inslag av radhus och kedjehus ökar tätheten. Renodlade villaområden med stora tomter hamnar i det undre spannet.

100% småhus

Beskrivning av de sju bebyggelsetypologierna (WSP, 2024).

Hur bebyggelse­typologierna förhåller sig till varandra i en skala av täthet (WSP, 2024).

Ställningstaganden

- I utpekade förändringsområden kompletterar och bygger vi utifrån de riktlinjer som anges för respektive område. Se kartdelen för mer information.
- Kommunen utforskar alternativa typologier för att möjliggöra småhuskvalitéer även i kommunens mer tätbebyggda delar.

Planeringsunderlag

[BOSTADSPOTENTIAL BOTKYRKA, FÖRTÄTNINGSSTUDIE: UNDERLAG TILL NY ÖVERSIKTSPLAN \(WSP 2024\)](#)

Näringsliv och ekonomisk utveckling

Näringslivsutveckling

Botkyrka kommun har ett brett näringsliv som ska fortsätta växa. Botkyrka kommun är en integrerad del av Stockholmsregionens funktionella omland för arbetskraft, verksamheter och handel. Näringslivets förutsättningar i Botkyrka kommun är därför starkt beroende av utvecklingen i övriga Stockholmsregionen och framför allt kopplingarna mot omkringliggande kommuner och regionens kärna. Botkyrka ska fortsatt ha en stark och tydlig roll i regionen. Kommunens läge skapar förutsättningar för in- och utpendling, utveckling av företagens konkurrenskraft och en efterfrågan på nya bostäder.

I den lokala arbetsmarknaden i Botkyrka är många sysselsatta i regionala nyckelbranscher med hög konkurrenskraft eller mogna branscher med måttlig konkurrenskraft. Botkyrka ser en kompetensväxling, vilket innebär att andelen invånare med låg utbildning sjunker och invånare med eftergymnasialutbildning ökar. De senaste 15 åren har sysselsättningen i Botkyrka kommun ökat i motsvarande takt som i den södra regionhalvan och i riket. Botkyrka har en högre andel invånare med utländsk bakgrund och med relativt sett låg utbildning jämfört med Stockholmsregionen och övriga Sverige. Kommunen har dessutom en lägre förvärvsfrekvens och en högre arbetslöshet än andra geografier. Detta skapar risk att vissa grupper utestängs från arbetsmarknaden.

De branscher som har vuxit starkt i Botkyrka kommun de senaste åren är byggverksamhet, transport och magasinering, energi och miljö, kulturella och personliga tjänster samt hotell och restaurang. Bedömningen är att Botkyrka bör fokusera på branscher som redan är starka. Botkyrka bedöms även ha särskilda fördelar inom tillverkningsindustri.

Näringslivet i Botkyrka är mest omfattande i Norra Botkyrka och Tumba. En geografisk strukturomvandling har skett de senaste åren där sysselsättningen har vuxit i Tullinge.

Den lokala sysselsättningen i Botkyrka kommun förväntas växa snabbare än i Stockholms län och riket vilket innebär att Botkyrka kommun kan förväntas stärka sin position som plats för arbete och företagande. Detta gör vi genom att utnyttja Botkyrkas läge i regionen och goda kollektivtrafikförsörjning för att främja konkurrenskraft, arbetskraftinpendling och ökad sysselsättning.

Verksamhetsområden

Kommunens verksamhetsområden utgör en viktig förutsättning för utveckling av det lokala näringslivet och möjligheten till nya arbetsplatser, nya företag och konkurrenskraft. För att skapa goda gods- och

arbetskraftflöden som kopplar mot de primära kommunikationssambanden är verksamhetsområdenas placering viktig. Pendling med kollektivtrafik till och från verksamhetsområden ska underlättas även om en del av persontransporterna fortsatt kommer att göras med bil.

Ställningstaganden

- Utpekade verksamhetsområden kan utvecklas genom förtätning men även genom att viss ny mark exploateras i nära anslutning till befintliga verksamhetsområden. Se dessa i kartdelen.
- Kommunen ska ha en planberedskap för nyetableringar inom olika storlekar. Kommunen ska särskilt främja icke-störande tillverkningsindustri och andra verksamheter som bidrar till grön och innovativt tillväxt.
- Verksamhetsområden som antas generera behov av godstransporter ska i huvudsak lokaliseras vid de primära transportsambanden. Verksamhetsområden som antas ge upphov till farligt godstransporter behöver lokaliseras vid de primära transportlederna för farligt gods.
- Lokalisering av verksamheter sker genom principen ”rätt verksamhet på rätt plats”: a) utnyttja de primära kommunikationssambanden för transportintensiva verksamheter och externhandel, b) störande verksamheter lokaliseras till utpekade verksamhetsområden, c) icke-störande verksamheter och service kan lokaliseras inom övriga delar av de bebyggda områdena, gärna integrerat med bostäder. För ställningstagande som berör lokalisering av farliga verksamheter se kapitel riskfyllda verksamheter.
- Främja arbetskraftinpendling genom att lokalisera arbets- och kunskapsintensiva verksamheter i anslutning till kapacitetsstark kollektivtrafik.

Centrum, kommersiell service och handel

Botkyrka kommun har en flerkärnig struktur med flera lokala centrum. Botkyrkas flerkärnighet är en styrka som ska förvaltas och utvecklas. Den skapar förutsättningar för lokal arbetsmarknad, centrum- och handelsutveckling och serviceutbud. Fortsatt förtätning och att blanda bostäder med företag skapar vidare underlag för mångfunktionella och befolkade centrumområden som främjar trygghetsskapande.

Ställningstaganden

- Tumba utvecklas som kommuncentrum. För ställningstaganden om våra centrumområden, se kartdelen.

- Främja hållbart resande till befintliga handelsplatser och undvik att utveckla nya i externa lägen utanför sammanhängande bebyggelse.
- Övrig handel och service ska främst lokaliseras i våra centrumområden. Livsmedelsbutiker lokaliseras i centrala eller bostadsnära lägen.
- Kommunen bör göra en utredning som tar ett samlat grepp kring handel, centrum och stråkutveckling i kommunen. Se även kapitel social infrastruktur.

Planeringsunderlag

- [RUFS 2050 - REGIONAL UTVECKLINGSPLAN FÖR STOCKHOLMSREGIONEN \(REGION STOCKHOLM 2018\)](#)
- [NÄRINGSLEVETS NULÄGE OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FRAMTIDA UTVECKLING I BOTKYRKA KOMMUN \(WSP 2023.\)](#)
- [VERKSAMHETSOMRÅDEN I BOTKYRKA, POTENTIALSTUDIE: UNDERLAG TILL NY ÖVERSIKTSPLAN \(WSP 2024\)](#)

Besöksnäring

Det här kapitlet är under utveckling och kommer att kompletteras efter samrådet.

Botkyrka har flera lokala och regionala besöksmål, och besöksnäringen är en viktig del i näringslivets utveckling som ska stärkas i kommunen.

Botkyrkas norra delar har upplevt omfattande omvandling från kulturlandskap till förortslandskap. Delar av det gamla kulturlandskapet är fortfarande läsbara i dagens Botkyrka. Viktiga kulturhistoriska element som Göta landsväg, Alby gård, Fittja gård, Hallunda gård, Botkyrka kyrka och Sturehovs slott och är en del av ett kulturstråk genom norra Botkyrkas stadsdelar. Insprängt finns moderna verksamheter som lockar besökare, exempelvis Subtopia med sina kreativa verksamheter, cricketbanan i Norsborg som lockar utövare och besökare från hela regionen, samt idrottsklustret vid Brunna IP.

Kommunens centrala delar erbjuder besöksmål som Hågelby park och Lida friluftsområde, som är av vikt för det regionala friluftslivet, tillsammans med Tumba bruk, världens äldsta producent för sedlar och värdehandlingar. Här finns även odlingsmiljöerna runt Hamra gård och Vårstavi vid strandparken i Vårsta.

De södra delarna av kommunen har stora naturvärden och kulturvärden i ett relativt oexoloaterat landskap. Här finns Grödinge kyrka, odlingslandskapen i Grödinge, badplatser och lokala besöksmål.

I markanvändningskartan har vi pekat ut större besöksmål som ska värnas och utvecklas, se kartdelen.

Konkreta ställningstaganden tillkommer efter samrådet.

Rusta för framtiden

Anpassning till klimatrelaterade risker

Botkyrka kommuns arbete med klimatanpassning

Klimatförändringarna påverkar samhället redan i dag och förändringarna accelererar i en allt snabbare takt. I Sverige innebär klimatförändringarna till exempel högre temperatur, ökad nederbörd, förändrat flödesmönster, minskat snötäcke och stigande havsnivå. Att anpassa samhället till ett förändrat klimat är ett nödvändigt komplement till arbetet med att minska klimatpåverkande utsläpp. Genom klimatanpassningsåtgärder kan människors liv, hälsa och egendom, liksom miljön, skyddas mot klimatförändringarnas effekter.

För att få kunskap om hur Botkyrka påverkas av ett förändrat klimat har kommunen genomfört två klimat- och sårbarhetsanalyser. Den senaste genomfördes år 2021. Analysen har identifierat de allvarligaste riskerna och konsekvenserna av klimatförändringarna samt tagit fram övergripande förslag till prioriterade åtgärder för att minska de identifierade riskerna och öka kommunens robusthet mot klimatförändringarna.

Klimat- och sårbarhetsanalysen visar att de flesta identifierade allvarliga och betydande konsekvenserna relaterar till översvämning, antingen till följd av kraftig nederbörd eller till höga vattenstånd i sjöar och vattendrag. Flera allvarliga och betydande konsekvenser har även identifierats för värmeböljor, höga temperaturer, höga vattentemperaturer och brister i markstabilitet.

Förklaringen till den kraftiga övervikten för översvämningshändelser i analysen är främst att de system där de flesta konsekvenserna har identifierats (som vägar, järnvägar, olika tekniska försörjningssystem och bebyggelse) är lokaliserade på ett sätt så att de är utsatta för översvämningshändelser och att det finns många objekt som kan påverkas.

Utifrån resultatet av klimat och sårbarhetsanalysen har kommunen tagit fram ett klimatanpassningsprogram. Fokus i programmet är de åtgärder som är nödvändiga för att minska kommunens sårbarhet och öka robustheten mot klimatförändringar. I programmet tydliggörs vem i den kommunala organisationen som ansvarar för vad inom anpassningsarbetet. Åtgärderna omfattar planering, genomförande och förvaltning.

Ställningstagande

- Arbetet med att anpassa kommunen till ett förändrat klimat ska bedrivas i enlighet med Klimatanpassningsprogram för Botkyrka kommun.

Värmeböljor

Länsstyrelsen i Stockholms läns värmekartering visar risk för urbana värmeöar på flera platser i kommunen. Kommunens klimat- och sårbarhetsanalys konstaterar att delar av kommunens verksamheter är särskilt utsatta för höga temperaturer vid värmeböljor, vilket kan påverka hälsotillståndet negativt för sårbara grupper som barn och äldre.

Ställningstagande

- Kommunen ska ta fram en handlingsplan med prioriterade åtgärder för att motverka höga temperaturer i både inomhus- och utomhusmiljön på kommunens äldreboenden, LSS-boenden, förskolor, skolor, idrottsplatser och lekplatser.

Översvämningsrisk vid Mälaren, längs sjöar och vattendrag samt vid Östersjön

Ett förändrat klimat med stigande havsnivåer och förändrade flödesmönster i sjöar och vattendrag ökar risken för översvämnningar i Botkyrka. Därför behöver ny bebyggelse planeras med hänsyn till framtida vattennivåer och myndigheters rekommendationer.

Ställningstaganden

- Vid placering av nybyggnation runt Mälaren ska Länsstyrelsen i Stockholms läns rekommendationer följas. Med hänsyn till risken för översvämnning anser Länsstyrelserna att:
  - Ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt behöver placeras ovan nivå 2,7 meter (RH2000).
  - Enstaka byggnader av lägre värde bör placeras ovan nivå 1,5 meter (RH2000)
- Vid placering av nybyggnation längs sjöar och vattendrag i länet ska Länsstyrelsen i Stockholms läns rekommendationer följas. Med hänsyn till risken för översvämnning anser Länsstyrelserna att:
  - Ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt behöver placeras ovanför nivån för beräknat högsta flöde.
  - Enstaka byggnader av lägre värde behöver placeras ovanför nivån för ett 100-årsflöde.

- Vid placering av nybyggnation vid Östersjön ska Länsstyrelsen i Stockholms läns rekommendationer följas. Med hänsyn till risken för översvämning anser Länsstyrelserna att:
  - Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust behöver placeras ovanför nivån 2,70 meter, räknat i höjdsystem RH2000. Om ny bebyggelse placeras under denna nivå behöver kommunen visa att exploateringen inte blir olämplig.

Kraftig nederbörd och skyfall

Klimatförändringarna leder till ökad frekvens och intensitet av skyfall. Med skyfall menas regn som inte kan hanteras i dagvattensystemet och som kan orsaka omfattande översvämningar, särskilt i redan utsatta områden. Detta kräver kartläggning och planering så att vattnet kan rinna undan på andra sätt via sekundära avrinningskanaler så som vägar och grönområden, för att minska risken för översvämningar som skadar bebyggelsen eller som lakar ur och sprider miljöfarliga ämnen. I översiktsplanens markanvändningskarta framgår några områden där man behöver vara extra vaksam över hur en förändrad markanvändning kan påverka översvämningsrisken för närliggande befintlig bebyggelse.

Ställningstagande

- Kommunen bör utreda dagvattensituationen på stadsdelsnivå för att identifiera och avsätta lämpliga områden där dagvatten kan fördröjas. Kommunen bör också planera för sekundära avrinningskanaler och mark som tillfälligt kan få översvämmas vid skyfall.
- Vid nybyggnation och förändrad markanvändning av betydelse i de områden som finns upptagna i Botkyrka kommuns skyfallskartering från år 2016 ska en fördjupad skyfallskartering genomföras enligt MSB:s rekommenderade metod (för nuvarande Metod för skyfallskartering av tätorter, 2023b).

Markstabilitet

Ökad nederbörd och förändrade grundvattennivåer som en följd av klimatförändringar kan påverka markens stabilitet negativt. Detta medför att planering av ny bebyggelse måste ta särskild hänsyn till risker för ras, skred och erosion. Det finns lokala förekomster av mark med förutsättningar för ras och skred på flera olika platser i kommunen. Det område som utmärker sig i karteringarna är Tullinge. I villaområdena inom en kilometer från Tullingesjön finns flera områden där man behöver vara aktsam när man bygger nytt eller gör andra åtgärder som belastar marken och därmed kan förändra markens stabilitet.

Ställningstaganden

- Vid nybyggnation och förändrad markanvändning av betydelse behöver särskild hänsyn tas till så kallade akksamhetsområden för skred i finkorniga jordar. Dessa områden behöver utredas vidare vid planläggning eller bygglov. Sveriges Geologiska Instituts vägledning gällande geoteknisk säkerhet i kommunal planering ska följas.
- Vid nybyggnation och förändrad markanvändning av betydelse behöver särskild hänsyn tas till områden där det finns förutsättningar för ras, erosion och slamströmar. Sveriges Geologiska Instituts vägledning gällande geoteknisk säkerhet i kommunal planering ska följas.
- Inom områden med befintlig bebyggelse där det finns förutsättningar för ras, skred och erosion behöver särskild hänsyn tas vid åtgärder som kan försämra markstabiliteten. Från kommunens sida kan det bli aktuellt med informationsinsatser för att höja medvetenheten hos enskilda fastighetsägare.

Planeringsunderlag

- ☒ KLIMAT- OCH SÅRBARHETSANALYS FÖR BOTKYRKA KOMMUN (STRUCTOR 2021)
- ☒ ÖVERSÄMMINGSOMRÅDEN -SJÖAR OCH VATTENDRAG SAMT ÖSTERSJÖN – SMHI/MSB
- ☒ SKYFALLSKARTERING FRÅN ÅR 2016 (DHI) 100 ÅRS-REGN, 3 TIMMAR MED KLIMATFAKTOR 1,3, UPPDATERAD ÅR 2018 (SWECO) MED BOTKYRKAS LEDNINGSMODELL. (SWECO 2018)
- ☒ RISKOMRÅDEN FÖR RAS, SKRED, EROSION OCH ÖVERSÄMMNING. REDOVISNING AV REGERINGSUPPDRAG ENLIGT REGERINGSBESLUT M2019/0124/KL (SGI 2021)
- ☒ KARTUNDERLAG OM RAS, SKRED OCH EROSION, SGI VÄGLEDNING 1, UTGÅVA 6, STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT, SGI, LINKÖPING, SAMT VIA KARTVISNINGSTJÄNSTEN RAS, SKRED OCH EROSION (SGI 2025)
- ☒ VÄRMEÖAR, OMRÅDEN I KOMMUNEN DÄR DET FINNS RISK FÖR VÄRMEÖAR VID HÖGA TEMPERATURER UNDER SOMMARHALVÅRET. KARTERING LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLMS LÄN

Minskad klimatpåverkan

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning och effekterna syns redan i form av bland annat avsmältningen av glaciärer och höjda havsnivåer, utrotning av arter, instabila vädersystem som ger längre och kraftigare värmeböljor samt extrema skyfall. För att minska utsläppen av växthusgaser finns det internationella överenskommelser om att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader. Det nationella målet som är i linje med klimatlagen och klimatramverket kräver att Sverige senast år 2045 ska ha netto-nollutsläpp

av växthusgaser. För att uppnå målet är ökad kolinlagring i skog och mark en central del.

Klimatsmart planering och byggande

För att begränsa Botkyrkas påverkan på klimatet har kommunen antagit klimatmål för kommunen som plats och som organisation. Klimatmålen för kommunen som plats är att Botkyrka ska vara fossilbränslefrött år 2030 och klimatneutralt år 2045. Den största utsläppskällan i Botkyrka av klimatpåverkande gaser har de senaste årtiondena varit vägtrafiken och i dagsläget står vägtrafiken och arbetsmaskiner för cirka 80 procent av utsläppen. På grund av Botkyrkas läge i sydvästra Stockholmsregionen så belastas vi av en hög andel genomfartstrafik vilket genererar stora utsläpp av klimatpåverkande gaser och hälsoskadliga luftföroreningar samt buller.

En av de mest effektiva åtgärderna för att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser från vägtrafiken är samhällsplaneringen. En yteffektiv och tät samhällsplanering som har en bra blandning av bostäder, arbetsplatser, service och fritidsaktiviteter minskar behovet av att resa och hushåller samtidigt med mark. Det ger också bra förutsättningar för att gå, cykla och resa med kollektivtrafik till både arbetet och till fritidsaktiviteter. På så sätt skapar vi resurseffektiva strukturer och bevarar samtidigt grönområdenas funktion som kolsänka och kolförråd.

En annan stor utsläppskälla av klimatpåverkande gaser i Botkyrka är bygg- och fastighetssektorn. Utsläppen sker vid både produktionsskedet och förvaltningsskedet. Genom att hushålla med resurser och använda klimativänliga byggtekniker och byggmaterial, till exempel trä eller återbrukade material reduceras utsläppen från produktionsskedet. I förvaltningsskedet behöver energianvändningen vara effektiv, smart och komma från förnyelsebara källor.

En viktig del i att minska utsläppen från nybyggnation är att samordna och effektivisera de tunga transporter som genereras av byggprojekten. I dagsläget står transporter av ballastmaterial och andra byggmaterial kopplat till byggprocessen för en tredjedel av de tunga transporter i Stockholmsområdet.

Ställningstaganden

- Kommunen ska planera resurseffektivt genom att koncentrera bebyggelseutveckling till den sammanhållna bebyggelsen, i synnerhet kollektivtrafiknära lägen.
- Kommunen ska verka för ett utökat samarbete med bygg- och fastighetsbranschen för att styra utvecklingen mot netto noll-utsläpp.

- Kommunen ska fortsätta att samverka på regional nivå i samhällsplaneringen för att minska utsläppen från vägtrafiken.

Planeringsunderlag

- [KLIMATSTRATEGI FÖR BOTKYRKA \(BOTKYRKA KOMMUN 2018\)](#)
- [TRAFIKSTRATEGI \(BOTKYRKA KOMMUN 2021\)](#)

Kolsänkor

Denna text är under utveckling och avses uppdateras inför granskning.

Naturmarkens betydelse som kolsänka

I arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser har naturens egna kretslopp en stor roll. Ett av de viktigaste kretsloppen för att reglera jordens klimat är kolcykeln. I det kretsloppet tar växter tar upp koldioxid genom fotosyntesen och lagrar det i biomassa, medan nedbrytning, förbränning och markanvändningsförändringar frigör kol tillbaka till atmosfären. Naturliga ekosystem som skogar, våtmarker och jordbruksmark spelar en nyckelroll i att binda kol och fungerar därmed som kolsänkor. Att förstå och hantera kolinlagring är avgörande för att motverka klimatförändringarna och uppnå EU:s och Sveriges klimatmål.

EU:s och nationella krav på kolinlagring

EU har satt upp ambitiösa klimatmål där Sverige har ett ansvar att säkerställa att markanvändningssektorn är en nettosänka. De nationella målen, i linje med klimatlagen och klimatramverket, kräver att Sverige senast år 2045 ska ha netto-nollutsläpp av växthusgaser, där ökad kolinlagring i skog och mark är en central del. För kommuner innebär det ett ansvar att integrera kolinlagring i planering och markanvändningsstrategier.

För att nå Sveriges långsiktiga klimatmål om nettonollutsläpp år 2045 behöver ökad kolinlagring ske i skog och jordbruksmark för att kompensera för de koldioxidutsläpp som är svårast att minska. Skogen tar redan idag upp mycket koldioxid, men det finns potential att öka kolinlagringen i skog och jordbruksmark.

Processer som motverkar kolsänkor

Det finns flera faktorer som påverkar kolsänkor negativt. Exploatering av skogs- och våtmarker för byggnation leder till en permanent kolförlust och skogsbruk med korta omloppstider och kalhyggen minskar den långsiktiga kolinlagringen. Dränering av torvmarker frigör stora mängder koldioxid och metan. Även förändringar i jordbruket, såsom ökad markbearbetning och

minskad vallodling, bidrar till utsläpp. En viktig del i Botkyrka kommuns arbete är att identifiera och minimera dessa processer.

Botkyrka kommuns ansvar och åtgärder

Botkyrka kommun har en viktig roll i att bevara och förstärka kolinlagringen genom markanvändning, naturvård och klimatanpassning. Vi vill i högre grad hitta metoder för att arbeta med kolsänkor som en integrerad del i samhällsbyggnadsprocessen. Det kan exempelvis handla om att integrera kolinlagring i detaljplaneprovningen för att säkerställa att markanvändningen bidrar till ett ökat koldioxidupptag i växtligheten, eller att kommunen undviker exploatering av kolrika marker, särskilt torvmarker, för att minimera kolförluster. Det kan också handla om att prioritera skydd av områden med högt kolförråd, såsom skogar och våtmarker, för att säkerställa långsiktig kolinlagring och biologisk mångfald.

Ställningstaganden tillkommer efter samrådet.

Jordbruksmark och livsmedelsförsörjning

Jordbruksmarkens betydelse ökar i takt med en växande befolkning. Fler människor ska födas, samtidigt som konkurrensen om den odlade jorden ökar. Marken ska utöver att producera livsmedel även användas till odling av fiber och bioenergi.

Våra jordbruksmarker har formats under tusentals år genom naturliga processer och människans bearbetning av marken. God jordbruksmark är en platsbunden och begränsad resurs, som måste förvaltas väl. Den odlade jorden ger livsmedel och arbetstillfällen, den är också av nationellt och globalt värde och för både klimatberedskap och livsmedelsförsörjning.

I jordbrukslandskapet finns också en stor del av vår biologiska mångfald, och strukturer som vittnar om människans långvariga brukande. För en god och hållbar livsmiljö och för kommande generationer, är det viktigt att värna om jordbruket, jordbruksmarken och dess ekosystemtjänster. Jordbruksmark som exploateras för anläggning av vägar och byggnader kräver över tusen år att återställas till odlingsbar jord. Detta är i ett mänskligt perspektiv oåterkalleligt.

Botkyrka utgörs av ca 19 500 ha land, varav 3 177 ha är kartlagd som brukningsvärd jordbruksmark. Åkermarken i kommunen har minskat med 22% sedan år 1976, motsvarande siffra nationellt är 15%. Vilket till stor del handlar om att hävden upphör och att marken därmed växer igen.

Reglering i Miljöbalken

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas så långt möjligt mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk (3 kap 4 § MB).

Mark för skogsbruk är till skillnad från jordbruksmark inte lika sårbart för ändrad markanvändning, eftersom det nationellt sett finns så stora arealer och eftersom aktiva brukningsåtgärder sker relativt sällan. Ur hushållningsperspektiv bedömer vi därför att hänsynen till friluftsliv, natur och kulturmiljö har större praktisk betydelse när det kommer till förändring av skogsmark än hänsynen till skogsbruket som sådant.

Brukningsvärd jordbruksmark

Med brukningsvärd jordbruksmark avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (jfr prop. 1985/86:3 sid. 158). Planeringen och tillståndsgivningen i form av bland annat bygglov ska därför genomföras så att skälig hänsyn tas till jordbruket och markens fortlevnad som jordbruksmark.

Ställningstagande

- Kommunens inställning är att all jordbruksmark är värd att brukas i ett långsiktigt perspektiv.

Väsentligt samhällsintresse

Jordbruksmark kan bara tas i anspråk i de fall åtgärden utgör ett väsentligt samhällsintresse. I förarbetena till naturresurslagen (NRL) (1985/84:3) omnämns några intressen som regeringen bedömt är av väsentligt samhällsintresse:

- Tillgodose bostadsförsörjningsbehovet
- Lokalisering av bostäder och arbetsplatser nära varandra
- Att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem
- Säkerställa viktiga rekreationsintressen

Även andra intressen kan bedömas vara av väsentligt samhällsintresse. Mark- och miljööverdomstolen har varit tydlig med att uppförande av enskilda enbostadshus inte anses vara av väsentligt samhällsintresse.

Ställningstagande

- Kommunen intar en restriktiv hållning till ändrad markanvändning på jordbruksmark, med undantag för de områden som är utpekade för ändrad markanvändning i mark- och vattenanvändningskartan.
- Jordbruksmark med höga- och mycket höga produktionsvärden enligt Jordbruksmarksutredning (2024) ska i största mån undantas exploatering. Se kartdelen.

Motivering till väsentligt samhällsintresse för de områden som pekas ut i markanvändningskartan och som berör jordbruksmark finns i PM Bebyggelseplanering.

Alternativ lokalisering

Kommunens utgångspunkt är att lokaliseringsprövning görs i samband med översiktsplanen. Föreslagen markanvändning anses därför utgöra väsentliga samhällsintressen som inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Alternativa lokaliseringar redovisas som studerade alternativ i miljökonsekvensbeskrivningen.

Jordbruksmarkens olika värden

Jordbruksmarkens brukningsvärde utgörs inte enbart av de ekonomiska värdena, även om det i prop. 1985/86:3 enbart är produktionsvärdet som står i fokus. Andra värden kopplade till jordbruksmark är bland annat naturvärden, upplevelsevärden och kulturmiljövärden.

Den värdering av jordbruksmark som har använts nationellt fram till nyligen utgörs av en 10-gradig klassificeringsskala som bygger på ekonomiska avkastningsnivåer för år 1969. Graderingen togs fram som ett mått på åkermarkens relativa värde för långsiktig jordbruksproduktion. Någon annan senare nationell klassificering av jordbruksmark finns inte tillgänglig. Denna värdering anses idag vara föråldrad.

I mitten på 1970-talet genomfördes en översiktlig gradering av åkermarken i flertalet kommuner i Stockholms län. Åkermarken redovisades enligt ekonomiska kartan år 1976, med viss kompletterande uppdatering. Inte heller denna värdering anses vara aktuell. (Ekologigruppens utredning).

Jordbruksverket ansvarar inom ramen för Miljömålsrådet för att driva arbetet med att utveckla en ny modell för värdering av jordbruksmark, Brukningsvärd jordbruksmark – för vem, till vad och när? I slutredovisningen ”Värdering av jordbruksmark i planprocessen” (Jordbruksverket 2021b) presenteras ingen metod för kartläggning. I stället listas faktorer som ska redovisas för att skapa en platsspecifik förståelse för jordbruksmarkens värde.

Jordbruksmarkens brukningsvärden, både produktionsvärde och landskapsvärden har kartlagts i samband med framtagande av översiktsplanen (Ekologigruppen 2024). En utgångspunkt för kartläggningen har varit de faktorer som Jordbruksverkets lista över faktorer som bör ingå i en värdering av jordbruksmarken. Kartläggningen ger en bra bild av jordbruksmarkens läge och värden inom kommunen.

Karteringen/värderingen ger vägledning för avvägningar mellan markanspråk. Även i områden med normala värden omfattas av miljöbalkens hushållningsbestämmelser och kommunens riktlinjer för jordbruksmark.

Ställningstagande

- Stor hänsyn ska tas till jordbrukslandskapets olika värden

Planeringsunderlag

 [JORDBRUKSMARKENS VÄRDEN - JORDBRUKSMARKSUTREDNING I BOTKYRKA KOMMUN \(EKOLOGIGRUPPEN 2024\)](#)

 [PM BEBYGGELSEPLANERING, SAMRÅDSVERSION \(BOTKYRKA KOMMUN 2025\)](#)

Hållbarhetskonsekvensbeskrivning för översiktsplan 2050, samrådsversion (Atrax 2025)

VA-försörjning

Begrepp och förklaringar

VA är en vanligt förekommande förkortning av "vatten och avlopp".

Avloppsvatten är ett samlingsnamn för spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten. När man i dagligt tal pratar om "avlopp" avser man oftast spillvatten.

Dagvatten är ytligt avrinnande regn- och smältvatten från hustak, vägar och grönytor. Dagvattnet leds via diken, rännstensbrunnar och dagvattenledningar till sjöar och vattendrag. Dagvatten renas i vissa fall genom lokalt omhändertagande inom kvartersmark eller i dagvattendammar.

Spillvatten är det förorenade vatten från toalett, bad/dusch, disk, tvätt och industrier som leds till avloppsreningsverk.

Enskilda avlopp ägs och drivs av privatpersoner, till skillnad från kommunala avloppsreningsverk. Ett enskilt avlopp kan vara exempelvis en infiltrationsanläggning, markbädd eller minireningsverk, antingen för en enskild fastighet eller som gemensamhetsanläggning för flera fastigheter.

VA-verksamhetsområde är det område inom vilket vatten- och avloppsförsörjningen sker genom allmänna (kommunala) VA-anläggningar. Kommunen är enligt vattentjänstlagen skyldig att ordna vatten och avlopp till de fastigheter som ligger inom den geografiska avgränsningen för verksamhetsområdet. Utanför verksamhetsområdet är det de enskilda fastighetsägarnas ansvar att själva ordna VA-försörjningen. Kommunfullmäktige beslutar om utökning av VA-verksamhetsområdet.

VA-huvudmannen är ägare av den allmänna anläggningen. I Botkyrka kommun har kommunfullmäktige delegerat VA-huvudmannaskapet till teknik och fastighetsnämnden.

Dricksvattentäkt är en plats där vatten tas från naturen för att användas som dricksvatten. Vattentäkter delas in i ordinarie vattentäkt, reservvattentäkt och nödvattentäkt. Ordinarie vattentäkter är de som normalt försörjer det kommunala vattennätet. Reservvattentäkter kan kopplas in under en medellång till lång period om den ordinarie vattentäkten skadas. Nödvatten är provisorisk dricksvattendistribution om något akut inträffar med den ordinarie vattenförsörjningen.

Råvatten kallas det vatten som utgör råvara till dricksvatten och vars ursprung är grundvatten eller ytvatten. Råvatten behandlas i vattenverk för att kunna användas som dricksvatten.

Recipient är den sjö eller vattendrag som tar emot (är recipient för) avrinnande dagvatten eller renat spillvatten.

Vattenskyddsområden kan inrättas för att skydda viktiga råvattenresurser. Varje område har föreskrifter med regler om hur vattnet ska skyddas vid olika slags åtgärder i området.

SVOA är förkortning för Stockholm vatten och avfall AB. SVOA levererar vatten till Botkyrka kommun och tio andra kommuner via Norsborgs vattenverk.

SYVAB är förkortning för Sydvästra Stockholmsregionens VA-verksaktiebolag. SYVAB driver Himmerfjärdsverket där spillvatten från sju olika kommuner renas.

Allmänt om VA-försörjning

Av Botkyrka kommuns drygt 95 000 invånare är ca 90 % bosatta inom VA-verksamhetsområdet och försörjs med kommunalt vatten och avlopp. Övriga 10% har enskilt vatten och avlopp. När behov finns utökas VA-verksamhetsområdet för att ansluta ytterligare bostäder eller verksamheter till den allmänna VA-anläggningen.

Ställningstaganden

- Kommunens arbete med vatten och avlopp ska verka för att nå de mål som beslutas i separata styrdokument (för nuvarande VA- och dagvattenstrategi beslutad 2021)
- Utökning av VA-verksamhetsområdet och utbyggnad av den allmänna VA-anläggningens kapacitet behöver ske i en takt som svarar upp mot planering och önskat genomförande av nya exploateringsområden.
- På landsbygden ska ny bebyggelse enbart lokaliseras på platser där det är möjligt att ordna vatten och avlopp på ett hållbart långsiktigt hållbart sätt.
- Utbyggnad av allmänt VA till befintliga bebyggelseområden ska ske i enlighet med kommunens gällande vattentjänstplan (för nuvarande Vatten- och avloppsplan, beslutad 2022).

Dricksvattenförsörjning

Den allmänna vattenförsörjningen i Botkyrka kommun tillgodoses helt och hållet genom leverans från Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Råvattnet hämtas från Mälaren och behandlas i Norsborgs vattenverk.

Utöver Botkyrka försörjer Norsborgs vattenverk ytterligare tio kommuner med dricksvatten.

Dagens avtal med SVOA medför däremot inte någon garanti för tillgång till vatten i en krissituation. Därför är det av stor vikt att kommunen ordnar tillgång till reservvatten och nödvatten. Tidigare har Tullinge och Segersjö använts som vattentäkter, men är idag stängda på grund av föroreningar (PFAS och klorid).

Enligt regionen finns ett behov att minska regionens sårbarhet med Mälaren som dominerande vattentäkt och samtidigt säkerställa regionens tillväxt. För att skapa en robust vattenförsörjning behövs både ökad kapacitet i Norsborgs vattenverk och fler alternativa täkter.

Kommunen bedömer att vi behöver utveckla en försörjning av reservvatten och nödvatten från källor som inte redan nyttjas av andra dricksvattenproducenter. Därför behöver Botkyrka undvika att nyttja grund- och ytvattenförekomsterna Pålamalm, Bornsjön, Männö, Sandudden-Norsborg, Näslandet, Mälaren och Albysjön.

För att ha tillgång till reserv- och nödvattenförsörjning skulle därför Tullinge Vattenverk behöva startas upp igen, förutsatt att PFAS renas. Med Tullinge vattenverk i ordinarie drift för leverans av dricksvatten till Tullinge skulle kommunen ha tillgång till reservvatten. Verket skulle också kunna försörja Botkyrka kommun samt Karolinska Universitetssjukhuset i

Huddinge kommun med nödvatten vid en större kris. Även Segersjö vattenverk i Tumba skulle åter behöva bli del av vattenförsörjningssystemet.

I Botkyrka kommun finns idag sex vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter. Områdena återfinns i översiktsplanens karta. Syftet med vattenskyddsområden är att ge råvattentillgångar som är viktiga för dricksvattenförsörjningen ett tillräckligt gott skydd så att de säkras i ett flergenerationsperspektiv.

Botkyrka har stora grundvattentillgångar, sett ur ett regionalt perspektiv, och vattenresurserna i kommunen är således viktiga för framtida vattenförsörjning ur både ett regionalt och ett kommunalt perspektiv. Det är exempelvis möjligt att Norsborgs vattenverk i framtiden inte kan leverera i samma kapacitet på grund av eventuell saltvatteninträngning i Mälaren. I Botkyrka kommuns dricksvattenutredning görs en prioritering av potentiella vattentäkter som baseras på tre tidigare genomförda utredningar; regionala respektive kommunala vattenförsörjningsplaner samt VAS-rådets rapport. De prioriterade vattenförekomsterna pekas ut i översiktsplanens karta. Botkyrka tar idag ett stort regionalt ansvar för dricksvattenförsörjning genom både det markanspråk som vattenverket innebär, och ett aktivt arbete med stärkt skydd av kommunens vattenresurser.

En tidigare grus- och bergtäkt, Pålamalm, och en tidigare torvtäkt, Hanvedsmossen, är belägna på grundvattenförekomsten Pålamalm. Delar av Haninge kommun försörjs med dricksvatten från Pålamalms grundvattentäkt, vars vattenskyddsområde till största del finns inom Botkyrka kommun. Idag används täktområdena för masshantering och annan verksamhet som har förorenat yt- och grundvattnet. Grundvattenförekomsten har god kvantitativ status, men klarar inte god kemisk status på grund av förekomsten av PFAS, vilket riskerar dricksvattenframställningen. Verksamheten på Hanvedsmossen har redan förorenat Brinkbäcken och Uringebäcken med PFAS. Haninge kommun har under 2024 ansökt om att utöka vattenskyddsområdet kring Pålamalm grundvattentäkt, med föreskrifter som förbjuder masshantering och täktverksamhet. Samtidigt har Botkyrka ansökt om utökat skydd för Tullinge vattentäkt. Tillsammans skulle dessa bilda ett sammanhängande vattenskyddsområde för Tullingeåsens grundvatten.

I kommunens södra del finns många hushåll som tar sitt dricksvatten från egna brunnar. Dessa brunnar är oftast borrhäls i berg och innehåller grundvatten från bergets sprickor. Ibland krävs det gemensamma brunnar för att kunna tillgodose områdets behov av dricksvatten. Risk för saltvatteninträngning i grundvattnet kan finnas längs hela havskusten. I takt med att fler personer bosätter sig här permanent ökar vattenförbrukningen. Då kan grundvattennivåerna sjunka och saltvatten tränga in. I nuvarande VA-plan har man identifierat ett behov av att ersätta enskilda anläggningar med allmänt VA i några områden i Grödinge, närmare bestämt Tegelvreten,

Brink, Kärrhagen och Byrsta kvarn, samt Getryggen och Sandviken på Näslandet.

Ställningstaganden

- Kommunen jobbar för en säker och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning enligt mål som beslutas i separat styrdokument (för nuvarande VA- och dagvattenstrategi beslutad 2021)
- Norsborgsverket ska vid behov kunna byggas ut ytterligare i framtiden. Inga åtgärder i närområdet får vidtas som väsentligt försvårar för vattenverket att drivas och utvecklas.
- Kommunen ska verka för att starta upp Tullinge vattenverk igen för att säkerställa tillgång till reservvatten.
- Kommunen ska utreda möjligheten att åter ta Segersjö vattenverk i drift för nödvattenförsörjning. Uppdatera vattenskyddsområdet samt föreskrifterna för Segersjö.
- Behåll samtliga befintliga vattenskyddsområden. Se kartdelen.
- Utred möjligheten för nya vattenskyddsområden. Högst prioriterad är Vårsta grundvattenförekomst och därefter Rosenhill-Lilla ströms grundvattenförekomst.
- Kommunen ska ha ett regionalt flergenerationsperspektiv i sitt arbete med att skydda grundvatten- och ytvattenresurser för att säkerställa tillräckligt med rent vatten för framtida dricksvattenförsörjning.
- Översiktsplanen redovisar de grundvatten- och ytvattenförekomster som enligt kommunens dricksvattenutredning är prioriterade att skydda. Exploatering och andra åtgärder i anslutning till dessa vattenförekomster ska ske på vattnets villkor. Kommunen bedömer att nyetablering av riskfyllda verksamheter är olämpligt på grundvattenförekomster. Se kartdelen.
- Verka för återställning av områdena vid Pålamalm och Hanvedsmossen när gällande tillstånd för masshantering löper ut, i syfte att skydda grundvattenförekomsten. Se kartdelen.

Ytterligare ställningstaganden finns i kommunens gällande vattentjänstplan (för nuvarande Vatten- och avloppsplan, beslutad 2022)

Läs mer om vattenkvalitet i avsnittet välmående vatten.

Spillvattenrening

Allt spillvatten från Botkyrka kommuns allmänna avloppsnät avleds till och renas i Himmerfjärdsverket i Grödinge, för att sedan släppas i Himmerfjärden. För att klara kommande skärpta miljökrav har pågått en utbyggnad och modernisering av Himmerfjärdsverket.

I kommunen finns uppskattningsvis också 1000 enskilda avlopp. Ingen avloppsanläggning kan rena avloppsvattnet fullständigt och reningsfunktionen hos enskilda avlopp försämras dessutom över tid. Varje ny etablering av en fastighet med enskilt avlopp riskerar därför att medföra en ökad belastning på närliggande vattendrag.

I nuvarande VA-plan har man identifierat ett behov av att ersätta enskilda anläggningar med allmänt VA i några områden i Grödinge, närmare bestämt Tegelvreten, Brink, Kärrhagen och Byrsta kvarn, samt Gettryggen och Sandviken på Näslandet.

Denna VA-utbyggnad kommer att bidra till renare vatten i recipienten Himmerfjärden. Den skulle också innebära att endast en mycket begränsad andel enskilda avlopp kommer att kvarstå inom avrinningsområdena Kagghamraån och Kaggfjärden. Efter denna utbyggnad bedöms dock den tillgängliga kapaciteten söder om Kagghamra vara fullt utnyttjad, vilket innebär att möjligheten till ytterligare bostadsbebyggelse är beroende av stora investeringar.

Ställningstaganden

- Kommunen arbetar för en driftsäker och långsiktig hållbar spillvattenhantering enligt de mål som beslutas i separat styrdokument (för nuvarande VA- och dagvattenstrategi beslutad 2021)
- Himmerfjärdsverket ska vid behov kunna byggas ut ytterligare i framtiden. Inga åtgärder i närområdet får vidtas som väsentligt försvårar för reningsverket att drivas och utvecklas.

Ytterligare ställningstaganden finns i kommunens gällande vattentjänstplan (för nuvarande Vatten- och avloppsplan, beslutad 2022)

Dagvattenhantering

Dagvatten är regn- och smältvatten från hustak, vägar och grönytor. Inom verksamhetsområden för VA är kommunen huvudman för samtliga ledningar och andra dagvattenanläggningar på allmän plats. Utanför VA-verksamhetsområde hamnar ansvaret på de enskilda fastighetsägare som har behov av att leda bort vatten från sin mark.

Idag samlas mycket av vattnet upp och leds i ledningssystem till diken som leder vidare till vattendrag och sjöar. Det ger en effektiv dränering men skapar också problem. Den naturliga utjämning och fördröjning som sker

när regnvatten får rinna över vegetation och genom våtmarker förloras nämligen i den urbana miljön och flödena blir kraftigare. Den naturliga vattenbalansen rubbas också om dagvatten inte får infiltrera och bilda grundvatten. När exploateringen ökar, ökar även andelen hårdgjorda ytor i samhället och därmed också mängden dagvatten som måste hanteras. På hårdgjorda ytor samlas ofta föroreningar från till exempel trafik, biltvätt och djurspillning vilket förorenar dagvattnet.

Idag fokuserar kommunens dagvattenhantering på att infiltrera, rena och fördröja vatten lokalt. För att minska föroreningsbelastningen på sjöar och vattendrag har kommunen anlagt flera reningsanläggningar för dagvatten, exempelvis dagvattendammar. Utöver reningsanläggningarna behöver det även finnas ytor som kan få översvämmas.

Med klimatförändringarna ökar nederbörden och därmed behovet av att fördröja dagvatten. Detta gäller inte bara vid nybyggnation utan också inom den befintliga bebyggelsen, och särskilt i de riskområden för översvämning vid skyfall som har identifierats i kommunens klimat och sårbarhetsanalys 2021. Dagvattenhantering är svår att lösa i varje enskild detaljplan. Det finns behov av att utreda dagvattensituationen mer översiktligt, på stadsdelsnivå, och hitta möjliga åtgärder som bidrar till att fördröja och rena dagvattnet.

Ställningstaganden

- Kommunen jobbar för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering enligt mål som beslutas i separat styrdokument (för nuvarande VA- och dagvattenstrategi beslutad 2021)
- Dagvattenhantering ska prioriteras i ett tidigt skede av samhällsbyggnadsprocessen.
- Botkyrka kommun ska verka för att vatten från hårdgjorda ytor på kvartersmark ska tas omhand och fördröjas lokalt. Vatten från hårdgjorda ytor på allmän platsmark ska ledas till lokala dagvattenanläggningar som kan fördröja och rena vattnet. Detta gäller både vid planering av nya bebyggelseområden och vid större förändringar av befintlig miljö.
- Kommunen har riktlinjer för hållbar dagvattenhantering som ska tillämpas vid fysisk planering och byggande. Nuvarande riktlinjer antogs 2021.
- Kommunen bör utreda dagvattensituationen på stadsdelsnivå för att identifiera och avsätta lämpliga områden där dagvatten kan fördröjas. Kommunen bör också planera för sekundära avrinningskanaler och mark som tillfälligt kan få översvämmas vid skyfall.

Fler ställningstaganden finns i kommunens Riktlinjer för hållbar dagvattenhantering.

Läs mer om kraftig nederbörd och skyfall i kapitel Anpassning till klimatrelaterade risker.

Läs också om Vatten i stadsmiljön i kapitel Välmående vatten.

Förnyelsebehov

I kommunen finns drygt 300 km ledningar för distribution av dricksvatten. Kommunen har god leveranssäkerhet av vatten. Trots detta finns risk för störningar, och denna ökar med tilltagande ålder på vattenledningarna.

Det allmänna spillvattennätet och dagvatten utgörs vardera av ca 300 km ledning. Spillvatten och dagvatten innehåller föroreningar. Hur vattnet hanteras och graden av rening i systemet påverkar hur mycket föroreningar som i slutändan når recipienten. Kommunen har krav på sig att arbeta för att uppnå miljö kvalitetsnormerna i sjöar och vattendrag. Planerade åtgärder återfinns i vattenprogrammet Botkyrkas blå värden. (länk)

Botkyrka har separerade ledningssystem för dagvatten och spillvatten, men om spillvattenledningarna är otäta eller om rännstensbrunnar eller stuprör är felaktigt kopplade till spillvattennätet så kan det rinna in regnvatten i spillvattenledningarna. Vid kraftiga regn eller skyfall blir kan mängderna bli så stora att spillvattennätets eller reningsverkets kapacitet överskrids. Då måste systemet bräddas vilket innebär att orenat avloppsvatten släpps ut obehandlat till recipienten, vilket skadar miljön.

Av dessa anledningar krävs ett ständigt arbete med att förbättra VA-anläggningen och förnya föråldrade ledningar. Botkyrka kommun arbetar med en förnyelseplan för renovering och förnyelse av ledningsnätet.

Ställningstagande

- Det är nödvändigt att reinvesteringar prioriteras så att VA-anläggningen kan förbättras och föråldrade ledningar kan bytas ut i en takt som motsvarar förnyelsebehovet.

Planeringsunderlag

- [VA- OCH DAGVATTENSTRATEGI \(BOTKYRKA KOMMUN 2021\)](#)
- [VATTEN- OCH AVLOPPSPLAN \(VA-PLAN\) INKL BILAGA 1-3 \(BOTKYRKA KOMMUN 2022\)](#)
- [RIKTLINJER FÖR HÅLLBAR DAGVATTENHANTERING \(BOTKYRKA KOMMUN 2021\)](#)
- [KOMMUNÖVERGRIPANDE DRICKSVATTENUTREDNING \(BOTKYRKA KOMMUN 2020\)](#)

Energiförsörjning

Ett robust och resurseffektivt energisystem är en förutsättning för att Botkyrka ska kunna växa med fler invånare och nya verksamheter, samtidigt som den samhällskritiska infrastrukturen säkras och en god samhällsservice kan upprätthållas.

Elektrifieringen av transportsektorn, tillsammans med nybyggnation i takt med en växande befolkning, medför en ökad elanvändning och ökat effektbehov i Botkyrka såväl som i hela Stockholmsregionen. För att möta det ökade behovet på ett kostnadseffektivt sätt med en låg klimat- och miljöpåverkan krävs en flexibel användning av energi och resurser samt en ökad kapacitet i länets elnät. För att möta det ökade behovet genomför Svenska kraftnät och Vattenfall kapacitetshöjande åtgärder i elnäten. Planerad ny kraftledning återfinns i kartdelen.

En ökad lokal energiproduktion bidrar till att stärka det lokala elsystemets robusthet och minska risken för effekt- och kapacitetsbrist. Genom smart styrning av elanvändningen kombinerat med lösningar för energilagring i exempelvis berggrunden samt möjligheten att dela energiflöden mellan verksamheter skapar förutsättningar för ett flexibelt och resurseffektivt energisystem.

Vad gäller det befintliga fastighetsbeståndet är majoriteten redan byggt och kommer stå till minst 2050. Mer än hälften av detta bestånd är i dag ansluta till fjärrvärmenätet vilket ger förutsättningar för energieffektiva lösningar som utbyte av energi mellan olika typer av verksamheter och lagring av energiöverskott.

Nya EU-krav på energieffektivisering av fastighetsbeståndet samt ett allt varmare klimat gör att behovet av uppvärmning kommer minska framöver. Däremot kommer efterfrågan på kyla i fastigheterna att öka.

Stora delar av Botkyrkas bebyggelse är försörjt med fjärrvärme i ett sammanbyggt system för sydvästra regiondelen som i sin tur är ihopkopplat med Stockholms fjärrvärmenät där bland annat Högdalsverket ingår. Fittja värmeverk används vid toppar i förbrukningen och som reserv för fjärrvärmenätet. Den värme som levereras kommer till största delen från Igelstaverket i Södertälje där bränslemixen till största del är förnybar. Botkyrka vill utreda Fittja värmeverks framtid i samband med potentiell framtida stadsutveckling i närområdet. På längre sikt räknar vi med att behovet av fjärrvärme minskar till följd av dels varmare vintrar, dels energieffektiviseringen av bebyggelsen från miljonprogramsåren. Med tanke på att värmeverket ligger inom Östra Mälarens vattenskyddsområde bör heller inga betydande nyinvesteringar för fjärrvärmeproduktion göras här.

Ställningstaganden

- All energiproduktion, både storskalig och småskalig energiproduktion, ska vara fossilfri för att minska klimatpåverkan och bidra till ett hållbart energisystem.
- Utredda hur Botkyrka kan utveckla självförsörjning och energilagring av energi, i syfte att göra det lokala energisystemet mer robust och öka försörjningstryggheten och beredskapen.
- För att inte hämma tätortsutvecklingen och för att skapa goda boendemiljöer ska kommunen verka för att kraftledningar som går genom tätortsbebyggelsen i Botkyrka markförläggs.
- Energi- och effektbehov ska beaktas tidigt i planeringsprocessen. Kommunen samverkar med ledningsägare i ett tidigt skede för att dimensionera el- och värmeinfrastruktur utifrån kommande bebyggelse och säkerställa tillgång till nödvändig mark för teknisk försörjning.
- Kommunen ska, i samverkan med kommunala bolag, näringsliv och andra aktörer, främja användningen av lokala förutsättningar för energisystemsamverkan, i syfte att skapa ett mer flexibelt, effektivt och hållbart energisystem.
- Botkyrka kommun har en önskan att omvandla området runt Fittja värmeverk för stadsbebyggelse. Kommunen önskar en utredning om alternativ till fortsatt drift av Fittjaverket.

Planeringsunderlag

 [KLIMATSTRATEGI FÖR BOTKYRKA \(BOTKYRKA KOMMUN 2018\)](#)

 [KLIMAT- OCH ENERGISTRATEGI FÖR STOCKHOLMS LÄN 2025-2030 MED UTBLICK MOT 2045](#)

Avfallshantering

För att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle behöver vi gå från en linjär till en cirkulär ekonomi. I en linjär modell tas resurser ur naturen, används och kasseras – ett system som innebär stor belastning på klimatet och miljön. Den cirkulära ekonomin utgår istället från att resurser ska användas så effektivt som möjligt genom att produkter delas, återanvänds, lagas och återvinns.

En cirkulär ekonomi med fokus på återbruk minskar mängden avfall, minimerar negativ klimat- och miljöpåverkan och bidrar till att uppnå nationella och lokala avfallsmål samt målet om ett klimatneutralt Botkyrka år 2045. Med nationella och lokala resursflöden minskar beroendet av

omvärlden vad gäller kritiska naturresurser vilket leder till att stärka samhällets krisberedskap.

Botkyrka har en avfallsplan tillsammans med Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och det gemensamt ägda avfallsbolaget SRV återvinning AB som beskriver hur arbetet med avfallshanteringen ska bedrivas fram till år 2030. Avfallsplanen utgår från EU:s avfallshierarki som innebär att uppkomsten av avfall förebyggas, i andra hand ska produkter återanvändas, i tredje hand ska material återvinnas. I fjärde hand ska materialet återvinnas på annat sätt till exempel genom energiåtervinning och i sista hand läggas på deponi.

Ställningstaganden

- I samhällsplaneringen skapas det utrymme för återbruk, delningsfunktioner och möjligheter till reparation i allt från konsumentprodukter till bygg- och rivningsavfall.
- Det ska vara enkelt och lättillgängligt för boende, besökare och verksamma i kommunen att återbruka och återvinna produkter och förpackningar.
- I planeringen reserveras mark för återvinningscentraler och fastighetsnära insamling.

Planeringsunderlag

[AVFALLSPLAN 2021–2030 \(BOTKYRKA KOMMUN 2021\)](#)

Masshantering och täktverksamhet

När Stockholmsregionen växer och behovet av bostäder och infrastruktur ökar efterfrågas ofta nytt ballastmaterial till byggprojekten samtidigt som det uppstår massor av ballastkvalitet i andra projekt. Genom en cirkulär masshantering ökar återanvändningen av massor vilket ger en tryggad materialförsörjning och minskar både transportarbetet samt utsläppen av växthusgaser. Det mest resurseffektiva är att massor inte uppstår alls, därför behöver kommunen arbeta med målet om att uppnå massbalans i byggprojekten.

Historiskt sett har Botkyrka försett stora delar av Stockholmsregionen med naturgrus och annat material som berg- och schaktmassor. Det stora grusuttaget har medfört en betydande negativ påverkan på kommunens grundvattenförande grusåsar och minskat möjligheterna att använda grundvattnet som dricksvattenresurs. Med ett förändrat klimat och en mer osäker omvärld behöver kommunen säkerställa sin dricksvattenförsörjning,

där de grundvattenförande grusåsarna är alternativet till Mälaren. Läs mer i kapitlet VA-försörjning.

Ställningstaganden

- Minimera grustäkter och annan masshantering i kommunen genom att undvika nyetableringar av grustäkter och annan masshantering, samt på sikt avveckla täktverksamheterna vid Pålamalm och Hanvedsmossen med hänsyn till kommunens långsiktiga dricksvattenförsörjning
- Eftersträva massbalans i bygg- och anläggningsprojekt för att minska transportarbetet och uttaget av naturresurser.
- Fördjupa den regionala masshanteringsstrategin på kommunal nivå, med särskilt fokus på cirkulär masshantering och hållbar hantering av massor

Planeringsunderlag

[STRATEGI FÖR HANTERING AV MASSOR I STOCKHOLMS LÄN \(LÄNSSTYRELSEN M.FL. 2023\)](#)

Beredskap och civilt försvar

Civilt försvar handlar om att skydda och stödja samhället vid kriser och ytterst i krig. Det omfattar bland annat att säkerställa tillgång till vatten, el, sjukvård, mat och skydd för befolkningen. Kommunerna har en central roll då de ansvarar för samhällsviktiga funktioner som räddningstjänst, omsorg och infrastruktur. Från 2026 träder en ny lag i kraft som ställer krav på att kommunerna ska ha en stärkt beredskap, med vissa förmågor och planer på plats senast 2028. I en tid av ökade säkerhetshot och förändrat omvärldsläge blir civilt försvar en allt viktigare fråga för kommuner, både för att stärka beredskapen idag och för att möta framtida utmaningar. Hur vi hanterar den fysiska planeringen och vår byggda miljö kan stödja samhällets beredskap.

Botkyrkas vattenverk med därtill hörande vattentäkter samt avloppsreningsverk är en viktig del i både den kommunala och regionala beredskapen. Detsamma gäller distributionen av fjärrvärme och el. Motorvägen E4/E20 är av nationell och internationell betydelse för att samhället ska kunna fungera i händelse av kris.

Ställningstaganden

- Kommunen ska löpande följa utvecklingen när det gäller civilförsvars- och beredskapsfrågor och avsätta resurser för att uppfylla lagkrav och möta framtida behov.

- Kommunen ska säkerställa att det finns trygghetspunkter.
- I planering inför avveckling eller uppförande av byggnader för samhällsviktig verksamhet ska civilförsvarets behov beaktas. Det kan handla om att kommunen ser till att behålla rådighet över fastigheten, och/eller att byggnader kan behöva utformas med beredskap för krissituationer, exempelvis med möjlighet till reservkraft.
- En krisledningslokal ska finnas på en alternativ plats utöver kommunhuset för att säkerställa operativ förmåga vid kris.
- Utveckla robust och resilient transportsystem som kan stå emot kris och krig.
- Framkomligheten för blåljusfordon och räddningstjänst ska beaktas genom trafiklösningar som möjliggör en snabb och effektiv insats på prioriterade utryckningsvägar, och genom att ha identifierade alternativa insatsvägar vid behov av omledning eller hinder.
- Eftersom byggande av nya skyddsrum är mycket kostsamt ska befintliga skyddsrum bevaras.
- Kommunen bör göra en inventering av skyddade utrymmen som källare, tunnelbanestationer och broar och bevaka att dessa i hög utsträckning bevaras.
- Möjligheten till lokal energiproduktion är låg i kommunen och kommunen behöver därför förlita sig på eldistribution från andra delar av landet.
- Kommunen bidrar till att säkerställa en robust framtida elförsörjning genom att mark reserveras för en ny regional kraftledning, det finns utrymme att utöka befintliga mottagningsstationer och det nationella transmissionsnätet skyddas som riksintresse.
- Arbetet med att utreda och driftsätta Tullinge respektive Segersjö vattentäkter för kommunens behov av reservvatten och nödvatten ska fortsätta.
- De vattenresurser som pekas ut som prioriterade i kommunens dricksvattenutredning ska värnas för att säkra framtida vattentillgång för Botkyrka kommun och närliggande kommuner.
- Tillgången till jordbruksmark är avgörande för landets livsmedelsproduktion och värnas genom de ställningstaganden som kan läsas i avsnittet Jordbruksmark och livsmedelsförsörjning.

- Kommunen bör värna medborgarnas möjligheter att själva odla. Om kolonilotter eller odlingsytor ianspråktas för exempelvis ny bebyggelse bör dessa ersättas med minst samma yta på annan plats.
- Bevaka att den goda reserv av mark som finns att utöka befintliga begravningsplatser upprätthålls.
- Inkludera skydd av kulturarv i kommunens kris- och kontinuitetsplanering.

Planeringsunderlag

 [KOMMUNÖVERGRIPANDE RISK- OCH SÅRBARHETSANALYS FÖR BOTKYRKA KOMMUN 2023–2026](#)
(BOTKYRKA KOMMUN 2023)

Hälsa och säkerhet

Radon

Radon är en osynlig gas som finns i luft och vatten, men framför allt i marken. Den bildas när det radioaktiva grundämnet radium som finns i berggrunden sönderfaller. Radon ökar risken för lungcancer. Det finns därför gränsvärden för hur hög halten av radon får vara i inomhusluften och i dricksvattnet. Genom anpassningar av bebyggelse, byggmaterial och ventilation kan radonhalten i bostäder och lokaler minskas.

I Botkyrka kommun finns två huvudsakliga nordsydliga stråk med områden där hög risk för radon alternativt lokalt hög förekomst av radonmark finns. Dessa områden sammanfaller i stort med områden där jordarten domineras av isälvsediment. Denna jordart är tacksam att bygga på, vilket har inneburit att bebyggelse vuxit fram inom dessa områden särskilt i delar av Tumba och Vårsta.

Inte bara vissa jordarter och hög risk för radon sammanfaller i Botkyrka, utan även områden som är viktiga för kommunens grundvattenbildning. Uppskattningsvis den norra hälften av radonriskområdena omfattas av yttre och inre zoner för vattenskyddsområden.

På privata fastigheter där dricksvattnet tillgodoses genom enskilda bergborrade brunnar kan det förekomma förhöjda halter av radon och uran i dricksvattnet. De flesta enskilda brunnarna finns i kommunens södra delar. Läs mer i kapitlet VA-försörjning.

Ställningstaganden

- I samband med planläggning i högriskområden för radon ska radonhalten mätas när övriga geotekniska utredningar utförs.
- Nybyggnation i högriskområden för radon ska utföras radonsäker, exempelvis genom täta konstruktioner, lämpliga byggmaterial samt god ventilation.

Farligt gods

För att tillgodose samhällets behov av transporter av farliga ämnen och föremål finns det genom Botkyrka utpekade transportleder för farligt gods. Lederna är graderade i primära och sekundära, där de primära motsvarar det huvudsakliga nätet för godstransporter och de sekundära främst är till för lokala transporter till och från de primära lederna. Farligt gods får dock transporteras på samtliga vägar, förutsatt att vägarna inte belagts med restriktioner av Länsstyrelsen.

I Botkyrka utgörs de primära transportlederna i form av vägar av E4/E20, del av Botkyrkaleden (väg 259) samt väg 225 genom Grödinge. Därutöver är transport av farligt gods tillåten på de två järnvägssträckor som går genom Tullinge och Tumba respektive Grödinge. Till de sekundära transportlederna hör Dalvägen och Hågelbyleden (väg 258), delar av Huddingevägen (väg 226), Kumla gårdsväg samt del av Sankt Botvids väg och Norsborgsvägen.

De farliga transporterna medför risker för omgivningarna invid lederna. Risken att fara illa eller att en olycka får stora konsekvenser minskar när avståndet till lederna ökar. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) måste samhällsplaneringen ske så att bebyggelsen blir lämplig med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor. Därför finns det begränsningar när det gäller hur nära bebyggelse och vistelseområden får finnas de utpekade lederna, och därtill finns skiftande restriktioner för olika ändamål. Skyddsområden är ofta en effektiv åtgärd och handlar om bebyggelsefria avstånd till eller områden invid transportled där åtgärder ibland krävs för att riskerna ska vara acceptabla. Avstånden för skyddsområdena mäts från närmaste väggkant respektive närmaste spårmitt.

Ställningstaganden

- Risker i anslutning till transportleder för farligt gods ska bedömas och hanteras när en förändring av markanvändningen föreslås inom 150 meter från leden. Platsens förutsättningar samt riskkällan styr hur riskerna ska hanteras. I de allra flesta fall bör Länsstyrelsens riktlinjer rörande skyddsavstånd följas, men avståndet kan minskas om riskreducerande åtgärder vidtas.
- Kommunen ska verka för att väg 259 avskrivs som farligt godsled i samband med att Tvärförbindelse Södertörn färdigställs.
- Kommunen ska utreda möjligheten att väg 225 klassas om från primär till sekundär transportled för farligt gods i samband med att Tvärförbindelse Södertörn färdigställs.

Läs mer om trafik i kapitel hållbar mobilitet och infrastruktur.

Riskfyllda verksamheter

Verksamheter kan betraktas som riskfyllda eller farliga på flera grunder och utifrån olika lagstiftningar. Gemensamt för dem alla är att de riskerar att skada människors hälsa eller miljön.

Miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken

Miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken (1998:808) är all användning av mark, byggnader och anläggningar som kan medföra störningar för

människors hälsa och miljön. Alla verksamheter som finns i miljöprövningsförordningen ska anmälas eller ha tillstånd för sina verksamheter. I Botkyrka finns 300 miljöfarliga verksamheter. De flesta av dessa är mindre eller medelstora och omfattar allt från pappersbruk till drivmedelsstationer.

Farlig verksamhet enligt LSO

Vissa verksamheter innebär fara för olyckor som kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Dessa verksamheter klassas som "farliga" och regleras i lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Lagen ställer krav på att den som bedriver verksamheten har en beredskap för att kunna förhindra eller begränsa skador i samband med en incident. Det är Länsstyrelsen som avgör vilka verksamheter i kommunen som ska betraktas som riskfyllda eller farliga. Verksamheterna kan i vissa fall behöva hanteras som riskkällor i samhällsplaneringen. Vissa av dessa verksamheter lyder under Sevesodirektivet. Sevesoverksamheter har omfattande hantering av brandfarliga, giftiga, miljöfarliga eller explosiva ämnen. Direktivet syftar till att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och har två kravnivåer som gäller verksamhetsutövarens ansvar att begränsa följderna av en olycka. I Botkyrka finns två Sevesoverksamheter som båda förhåller sig till direktivets lägre kravnivå:

- Syvab, Himmerfjärdsverket: Himmerfjärdsverket är beläget vid Himmerfjärden i södra Grödinge och ägs av Botkyrka, Nykvarn, Salem och Södertälje kommuner samt Stockholm Vatten AB. Verket renar avloppsvattnet för dessa kommuner och hanterar dagligen avloppsvatten från cirka 350 000 personer. Inga personer utanför anläggningen bedöms påverkas vid en eventuell olycka vid verket och därmed finns inget behov av skyddsavstånd kring verket.
- Heidelberg Materials Ballast Sverige AB är en täkt belägen söder om Riksten som utvinner sand, grus och berg. Företaget framställer krossade produkter och genomför därför sprängning av berg. Sprängmedel förvaras inte i tåkten utan levereras inför att sprängning ska ske. Risker kopplade till eventuella incidenter bedöms kunna hanteras genom inrymning i bebyggelse i närområdet. Utöver detta bullrar verksamheten, vilket kan betinga ett skyddsavstånd och/eller bulleråtgärder i samband med planläggning i tåktens närhet.

Övriga riskfyllda verksamheter

Det finns ytterligare verksamheter som är riskfyllda, exempelvis drivmedelsstationer och verksamheter som hanterar ämnen som i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor betraktas som farliga. Samhällsplaneringen behöver beakta även dessa verksamheter. I Botkyrka finns idag drivmedelsstationer inne i ett flertal bostadsområden. Fittja

värmeverk i Slagsta är en ytterligare verksamhet behäftad med risker för omgivningarna.

För verksamheter som hanterar explosiva varor gäller ofta att risknivån minskar när avståndet till den riskfyllda verksamheten ökar. Skyddsavstånd är i dessa fall en effektiv åtgärd för att begränsa risken för människor som vistas i omgivningarna omkring verksamheten. I andra fall avser riskerna exempelvis föroreningar, och olika typer av åtgärder kan då vara aktuella för att minska risknivån.

Ställningstaganden

- När markanvändningen utvecklas i anslutning till riskfyllda verksamheter ska riskerna bedömas och vid behov utredas. Platsens förutsättningar samt riskkällan styr hur riskerna ska hanteras.
- Nya riskfyllda verksamheter ska i första hand lokaliseras till verksamhetsområden som är kopplade till transportleder för farligt gods. De ska lokaliseras så att de inte hämmar framtida tätortsutveckling.
- Kommunen bör utreda om och var befintliga drivmedelsstationer i kommunens bostadsområden kan finnas kvar och i vilka fall de bör avvecklas och eller flyttas ur perspektiven risker för medborgarna samt förutsättningar för stadsutveckling.
- Kommunen bedömer att nyetablering av riskfyllda verksamheter är olämpligt på grundvattenförekomster. Läs mer om
- Kommunen anser att täktverksamheterna vid Pålalm och Hanvedsmossen på sikt ska avvecklas med hänsyn till kommunens långsiktiga dricksvattenförsörjning.

Förorenade områden

I Botkyrka finns idag omkring 400 potentiellt eller konstaterat förorenade områden. Områdena finns spridda över hela kommunen och utgörs av mark- och vattenområden, grundvatten, sediment, byggnader och anläggningar. De har till stor del pekats ut baserat på platsen tidigare använts. Vanligtvis handlar det om olika sorters verksamheter som tidigare bedrivits på platsen, men de kan även ha spridits via yt- och grundvatten eller tillkommit i samband med utfyllnad. På grund av Botkyrkas industrihistoria ligger många äldre förorenade områden i närheten av vatten, då många industrier använde vattenkraft. Vissa av dessa platser ligger idag inom vattenskyddsområden, i områden med risk för översvämningar och för ras och skred.

Att en plats misstänks vara förorenad behöver inte betyda att det faktiskt finns föroreningar där. Bland de utpekade områdena finns platser där föroreningar både har utretts och sedan tagits bort. Information om misstänkt och konstaterat förorenade platser finns hos kommunen samt i den så kallade EBH-portalen som förvaltas av Länsstyrelserna.

De förorenade områdena kan medföra skada eller olägenhet för miljön eller människors hälsa. Om områdena bebyggs och utvecklas kan föroreningarna spridas och lättare exponeras för människor. Förändrade klimatförhållanden med ökad nederbörd kan leda till förändrade grundvattennivåer, instabila markförhållanden och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Även det kan göra att föroreningar sprids och exponeras. I samband med att marken utvecklas är det därför viktigt att undersöka området på föroreningar och vid behov sanera för att kunna begränsa deras omgivningspåverkan. Fördelen med att ta dessa platser i anspråk är att det ofta går hand i hand med att saneringar genomförs. Att det finns föroreningar är därför i de flesta fall inget hinder för, utan snarare en god anledning till, att utveckla platsen.

Arbetet med att identifiera, utreda och åtgärda förorenade områden sker på två vägar, antingen genom detaljplaner och exploateringsprojekt eller genom kommunens systematiska tillsynsarbete. Botkyrka kommun har tagit fram en handlingsplan för tillsynsarbetet (Handlingsplan förorenade områden, 2024) som beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen tar sikte på det nationella miljömålet ”Giftfri miljö” om att inom en generation minska mängden ämnen som hamnat i miljön genom mänsklig aktivitet, så att de inte påverkar människors hälsa och miljön. Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra det arbete som krävs för att föroreningar på sikt ska kunna åtgärdas. I planen ingår en prioriteringsordning som avgör vilka områden som är mest angelägna att åtgärda. Områden med riskklass 1 och 2 prioriteras medan områden med riskklass 3 och 4 bedöms kunna vänta.

Ställningstaganden

- I samband med förändrad markanvändning ska det vid misstanke om förorening i området eller i närområdet samt på platser med fyllnadsmassor undersökas om det förekommer föroreningar. I de fall föroreningar finns ska dessa utredas och eventuella åtgärder ska vidtas. Utredning och åtgärder behöver ta höjd för de föränderliga förutsättningar som kommer av klimatförändringarna, exempelvis ökade flöden som förändrar markförhållandena.
- Kommunen förordar exploatering av förorenade områden för att minska föroreningsspridningen.

Högespänningsledningar och transformatorstationer

Elnätet i form av högespänningsledningar och transformatorstationer är en nödvändig del av samhällsinfrastrukturen, men är vid sidan av de stora nyttorna behäftat med risker. I närheten av ledningar och stationer, särskilt de som är belägna ovan mark, uppstår elektriska fält och magnetfält. Strömstyrkan i ledningarna, och därmed i strålningen, varierar med typen av ledning, avståndet till ledningen, hur mycket ström som för tillfället går genom ledningen, väder med mera. Det finns en misstanke att strålningen från magnetfälten kan ge negativa hälsoeffekter vid exponering för strålning om $\geq 0,3\text{--}0,4 \mu\text{T}$. (Det saknas samtidigt stöd för att lägre nivåer är helt säkra.) Ledningar och transformatorstationer är även förknippade med andra risker, såsom nedfallande ledningar som är strömförande samt bränder. Riskerna minskar snabbt med avståndet till anläggningarna, vilket innebär att skyddsavstånd är en välfungerande åtgärd för att minska exponeringen. Att gräva ned ledningar är ett annat sätt, som dessutom innebär att skyddsavstånden kan minskas och därmed möjliggör för en mer effektiv markanvändning. Skyddsavståndens bredd varierar med hur stark ström som går i ledningarna.

Ställningstaganden

- Kommunen ska verka för nedgrävning av kraftledningar i anslutning till tätortsbebyggelse för minskad omgivningspåverkan och risk för liv och hälsa.
- Ny- och ombyggnation av kraftledningar och andra elektriska anläggningar ska utformas och placeras så att allmänhetens exponering för strålning minimeras. Där så är möjligt och lämpligt ska ledningar lokaliseras till områden där skyddsavstånd finns för andra riskkällor, såsom invid järnväg och motorväg.
- Vid planerad nybyggnation i anslutning till ledning ska lämpligt skyddsavstånd bedömas i samråd med nätägaren.
  - Vid nyplanering av känslig markanvändning ska hela tomtmarken ligga utanför skyddsavståndet till ledning eller station.
  - Vid nyplanering av mindre känslig markanvändning inom skyddsavståndet till ledning eller station ska riskerna med placeringen bedömas.

Elnätet omnämns också i kapitel energiförsörjning och i riksintresse för totalförsvaret, civila delen.

Buller och vibrationer

Buller är ett utbrett folkhälsoproblem. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag, men buller kan också orsaka stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar samt störa samtal. Det är vägtrafiken som står för den största störningen, men även andra källor såsom spårbunden trafik, båttrafik, industri och andra verksamheter, flyg, skjut- och motorsportbanor med mera ger upphov till buller.

Eftersom Botkyrka kommun arbetar aktivt med att förtäta i redan bebyggda miljöer blir buller en problematik som planeringen måste hantera. Botkyrka påverkas idag av buller från transportleder, särskilt vägar och järnvägar, men även från ett par större verksamheter eller verksamhetsområden. Då större delen av Botkyrkas bebyggelse ligger i anslutning till denna infrastruktur innebär det som konsekvens att stora delar av bebyggelsen är exponerad för buller. E4/E20 är den bullerkälla som påverkar flest invånare då den ligger i direkt anslutning till de tätbefolkade stadsdelarna i Norra Botkyrka. I dagsläget syns inga tecken på att bullret i kommunen kommer att minska inom överskådlig tid.

Kommunens bullerkartering från 2020 ger en första indikation på hur Botkyrka bör styra planeringen av å ena sidan mindre bullerkänsliga ändamål som kontor och verksamheter, och å andra sidan bullerkänsliga ändamål som bostäder, skolor och förskolor.

Avsnittet kommer att kompletteras med information om vibrationer inför granskningsskedet.

Ställningstaganden

- Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad. Buller ska utredas i de lägen där risk finns att inte uppnå riktvärden för buller. Avsteg från riktvärden kan behöva övervägas i centrala lägen.
- Vid planering av bostäder, förskolor och skolor ska hänsyn till buller tas i ett tidigt skede och finnas med genom hela processen. Även buller i form av bullerregn från källor inom 300 ska utredas.
- Bullerreducerande åtgärder ska i första hand göras vid bullerkällan. Detta gäller buller från både trafik och verksamheter.
- Kommunen ska verka för att Trafikverket uppför effektiva bullerskydd längsmed statliga vägar där vägen passerar

tätortsbebyggelse, i synnerhet utmed E4/E20 i samband med att vägen breddas.

- Kommunen ska verka för att Region Stockholm och Trafikverket uppför bullerskydd utmed järnvägar samt tunnelbanespår i anslutning till tätortsbebyggelse, där så behövs.

Planeringsunderlag

- [BULLERKARTLÄGGNING AV BOTKYRKA KOMMUN. FÖRDJUPAD BULLERKARTLÄGGNING. BOTKYRKA KOMMUN \(INGEMANSSON TECHNOLOGI AB 2006\)](#)
- [BOTKYRKA BULLERKARTA FÖR VÄGAR, LEQ \(211022\). \(BOTKYRKA KOMMUN\)](#)

Luftföroreningar

Luften i Botkyrka håller generellt bättre kvalitet än mer centrala delar av Stockholmsregionen. Även i Botkyrka är dock utomhusluften förorenad. Vägtrafiken är den största källan till luftföroreningar. Koncentrationen av föroreningarna samt förhöjda halter av partiklar finns längs de stora vägarna, där E4/E20 utmärker sig särskilt. Motorvägen ligger i direkt anslutning till de tätbefolkade stadsdelarna i Norra Botkyrka. Luftföroreningar påverkar både miljön och hälsan negativt. Hos människor kan föroreningarna bland annat orsaka hjärt- och kärlsjukdomar samt sjukdomar i luftvägarna. Barn är särskilt känsliga för dålig luftkvalitet.

Kommunens möjlighet att minska trafiken längs de stora statliga vägarna är starkt begränsad. När det gäller förtätning med byggnader kring hårt trafikerade vägar är det därför viktigt att noggrant planera bebyggelsen så att den inte leder till att gaturum sluts med sämre utvädringsförhållanden och därmed högre luftföroreningshalter som följd.

Genom att förtäta i kollektivtrafikhärlägen avser dock kommunen både dra nytta av befintlig infrastruktur och bidra till att den kan stärkas ytterligare. Ett minskat beroende av bilen till fördel för transporter med kollektivtrafik innebär fördelar sett till luftföroreningar.

Miljökvalitetsnormer för luft

I Botkyrka kommun, liksom i länet, är det främst miljökvalitetsnormerna (MKN) för utomhusluft, partiklar (PM10) och kvävedioxid som riskerar att överskridas. Kvävedioxidhalterna har generellt sjunkit i länet tack vare en renare fordonsflotta. Även partikelhalten (PM10) visar en tendens till sjunkande halter. Trots det riskerar MKN att överskridas längs E4/E20 i Botkyrka. Mätningar som startade 2023 på Kumla gårdsväg visar att MKN riskerar att överskridas även här. Det är vägtrafiken som leder till överskridandet.

Miljökvalitetsnormer syftar till att skydda människors hälsa och naturmiljön. Normerna är juridiskt bindande föreskrifter som har utarbetats i anslutning till miljöbalken. De baseras på EU:s regelverk om gränsvärden och vägledande värden. I Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) framgår att miljökvalitetsnormer gäller för utomhusluften med undantag av arbetsplatser samt väg- och tunnelbanetunnlar.

Ställningstaganden

- Känslig markanvändning som bostäder, förskola, skola, parker eller rekreationsområden ska undvikas i lägen där det finns risk för höga luftföroreningshalter.
- Vid planering av bostäder, förskolor och skolor ska hänsyn till luftföroreningar tas i ett tidigt skede och finnas med genom hela processen.
- När bebyggelse föreslås i områden där halten av luftföroreningar relativt sett är högre ska bebyggelseförslaget ta hänsyn till platsens utvärdringsförhållanden.
- Kommunen ska verka för att Trafikverket utvecklar partikelminskande åtgärder längsmed statliga vägar där vägen passerar tätortsbebyggelse och miljökvalitetsnormerna riskerar överskridas, i synnerhet utmed E4/E20.

Planeringsunderlag

 [LUFTFÖRORENINGSKARTOR. SLB ANALYS. \(SLB ANALYS U.Å.\).](#)

Hållbar mobilitet och infrastruktur

Se transportinfrastrukturen i kartdelen.

Framtidens resande i Botkyrka ska vara hållbart och bidra till hela kommunens utveckling. De varierade stads- och landskapsmiljöerna i kommunen ställer olika krav på transportsystemet, som därför behöver anpassas efter lokala förutsättningar.

Botkyrka är en geografiskt uppdelad kommun som också är en del av en växande region. Starkare kopplingar inom kommunen och ut mot regionen är nödvändiga för att stärka Botkyrka, för att fler ska kunna nå utbudet av arbetsplatser och för att Botkyrkaborna ska kunna ta del av den större regionens utbud.

Botkyrka ligger i ett strategiskt läge vid två stora kommunikationsstråk med starka förbindelser för bil, buss och tåg. Botkyrka har goda kollektivtrafikförbindelser in mot regionens kärna. Inom kort förbättras kopplingen mot den norra regionhalvan och Arlanda genom den nationella trafikförbindelsen Förbifart Stockholm. Samtidigt bildar vägar och järnvägar barriärer i tätortsbebyggelsen, vilket skapar utmaningar för den lokala tillgängligheten.

Starka kopplingar mot regionen

Botkyrka kommun har ett strategiskt läge i regionen och på Södertörn med närhet till tre regionala stadskärnor, regioncentrum och övriga landet via E4/E20 och Västra stambanan. Botkyrka har en central roll som pendlarkommun och etableringskommun i Storstockholms funktionella omland och arbetsmarknadsregion.

Genom Botkyrka kommun passerar två av regionens starka kopplingar till centrala Stockholm. E4/E20 tillsammans med tunnelbanans röda linje kopplar ihop Botkyrka med regioncentrum, men även landet. Väg 226 (Huddingevägen) och Västra stambanan kopplar ihop Tumba och Tullinge med Huddinge och centrala Stockholm och även Södertälje och södra Sverige.

I denna struktur finns ett stort behov av att stärka tvärkopplingar. Spårväg syd tillsammans med nya expressbussar stärker den tvärgående trafiken och kopplar ihop Botkyrka med de regionala stadskärnorna. Detta bidrar till att stärka Botkyrkas roll i Stockholmsregionen.

Ställningstaganden

- Fortsätta satsa på de primära kommunikationssambanden för kollektivtrafik, person- och godstrafik. Visa dessa i kartdelen.

- Skapa starka tvärförbindelser mellan kommundelarna och regionkärnorna och utveckla infrastrukturen mellan Vårsta-Tumba-norra Botkyrka samt Flemingsberg-Masmo-Skärholmen.
- Stärka kopplingen till centrala Stockholm med utveckling av pendelbåtshållplats vid Slagsta.
- Verka för att åtgärder vidtas för att reducera bullernivåer, utsläpp av partiklar och koldioxid, samt motverka barriäreffekter där regional infrastruktur passerar genom tätbefolkade områden.
- Utveckla de två regionala bytespunkterna som funktionella, trygga och trivsamma platser med god gestaltning.
- Dirigera om godstrafik från väg 225 genom södra Botkyrka till Tvärförbindelse Södertörn.

Transportsnål samhällsplanering

Resandet i sig är inte målet, men det kopplar ihop oss med andra människor, arbetsplatser, utbildning, kultur, nöjen och andra viktiga samhällsfunktioner.

Transportsnål samhällsplanering innebär att vi bygger mer i centrala och kollektivtrafknära lägen. Vi skapar hög tillgänglighet med så få resor som möjligt. Det bidrar till att nå miljömålen och en samhällsekonomiskt effektiv stadsbyggnad.

Ställningstaganden

- Koncentrera bebyggelseutveckling i närhet av befintlig kapacitetsstark kollektivtrafik, samt där det finns potential för framtida kapacitetsstark kollektivtrafik.

Fri och enkel rörlighet inom kommunen

Botkyrka är en flerkärnig kommun där olika geografiska områden har olika förutsättningar. Infrastruktur och kollektivtrafik är en samhällsresurs för kommunens boende och verksamma som knyter områden närmare varandra och överbryggar fysiska och mentala barriärer. Kommunen strävar efter att kommunens delar och lokala centrum ska länkas starkare till varandra och att avstånden mellan dem ska upplevas kortare. Det bidrar till en mer sammanhållen kommun.

Ställningstaganden

- De utpekade utvecklingsstråken för kommunikationer ska utvecklas med ny kapacitetsstark kollektivtrafik och satsningar i väginfrastrukturen. Se kartdelen.

Barriärer och hinder i staden överbryggas

I Botkyrka finns flera stora fysiska barriärer i form av vägar och järnvägar, som hindrar utveckling av bostadsområden, grönområden och stråk.

Barriärerna påverkar ofta människors livsmiljö i närliggande bostadsområden negativt.

För detta behövs insatser som överbryggar barriärer och kopplar ihop områden utan att försämra infrastrukturens funktion. Det kan göras genom nya kopplingar i form av exempelvis sociodukter, gång- och cykelbroar och kollektivtrafikförbindelser, men även genom att ersätta stora trafikrum med stadsbebyggelse. En rumsligt integrerad kommun bidrar till att binda samman kommunen, förbättra tillgängligheten till kommunens olika funktioner och skapa bättre möjligheter för invånare ur olika samhällsskikt att mötas. Se även kapitel gestaltad livsmiljö.

Ställningstaganden

- Nya stadsutvecklingslägen orienteras till befintliga kopplingar och möjliga nya kopplingar över barriärer.
- Kommunen prioriterar barriärbrytande åtgärder på utpekade platser. Ett exempel är Botkyrkaleden, som i översiktsplanen utvecklas till en stadsgata kantad av bebyggelse.
- Kommunen driver aktivt frågan om stora barriärers påverkan på människors livsmiljö, med syfte att regionala och nationella aktörer tar sitt ansvar för människors livsmiljö i anslutning till stora trafikleder och spårinfrastruktur som de har rådighet över.

Trafiksystem i balans

Botkyrka kommun har ett integrerat trafiksystem där de olika transportslagen är beroende av och kompletterar varandra. Att trafiksystemet är i balans innebär att trafikslagen fungerar tillsammans och att det är anpassat efter resenärens behov och hela-resan perspektiv. En viktig aspekt är att vi genom satsningar i de kapacitetsstarka trafikslagen skapar kapacitet i vägnätet.

Ställningstaganden

- Skapa möjlighet att växla mellan olika trafikslag i ett sammanhållet system.
- Kapacitetsstarka färdmedel prioriteras när de primära kommunikationssambanden utvecklas.

- Utvecklingsstråken för kommunikationer utvecklas för kollektivtrafik, gång och cykel, och insatser görs för att skapa framkomlighet för persontrafiken.
- De kompletterande utvecklingsstråken utvecklas för att ge bättre framkomlighet i vägnätet för person- och godstrafik.
- Utveckla robust och resilient transportsystem som kan stå emot kris och krig.

Kollektivtrafiken är stommen i trafiksystemet

Botkyrkas kapacitetsstarka kollektivtrafik utgör stommen för trafiksystemet. Den behöver dock stärkas genom tätare trafik, trivsammare bytespunkter och hela-resan-perspektiv. Samverkan mellan flera olika aktörer behövs för att skapa goda förutsättningar för hållbart resande.

Ställningstaganden

- Kommunen ska verka för tätare avgångar i hela kollektivtrafiksystemet och god möjlighet till byte mellan trafikslag.
- Kommunen ska verka för att ny kapacitetsstark kollektivtrafik i form av expressbuss, inrättas på sträckorna:
  - Vårsta-Tumba-norra Botkyrka-Skärholmen.
  - Hallunda centrum-Fittja centrum- Flemingsberg-Skarpnäck-Tyresö (expressbuss linje N).
  - Södertälje-norra Botkyrka-Skärholmen-Stockholm.
- Kommunen ska verka för att kopplingen stärks för buss-, gång- och cykeltrafik mellan Tullinge centrum och ny hållplats för Spårväg syd vid Loviseberg i Huddinge kommun.
- Kommunen ska verka för att ny kollektivtrafikbro anläggs över E4/E20 och kopplar ihop stadsdelarna i norra Botkyrka och möjliggör för expressbuslinje N.
- Kommunen ska verka för att stationslägen och bytespunkter är trygga och trivsamma platser som integreras med omkringliggande stadsbebyggelse och närliggande centrumfunktioner.

Hållbar biltrafik

För att få en effektiv och hållbar trafikutveckling behöver kommunen planera för en god framkomlighet för alla trafikslag. Biltrafik är nödvändig för många människors rörlighet och är fortsatt viktig i Botkyrkas

transportsystem. Den tekniska utvecklingen inom transportområdet gör att de klimatpåverkande utsläppen från fordonen kommer att minska, men problemen med trängsel kan komma att kvarstå. Det finns därför behov av att skapa bättre framkomlighet i vägnätet.

Eftersom vägutrymmet är begränsat behövs en prioritering av trafikantlagen som utgår från nationella och regionala mål samt översiktsplanens strategiska inriktning gällande transporter och markanvändning. Vid planering av projekt kan avvägningar göras mellan de olika trafikslagen.

Ställningstaganden

- Kommunen satsar på de kapacitetsstarka trafikslagen för att skapa en överflyttning från biltrafik till kollektivtrafiken.
- Kapaciteten i vägnätet ska höjas på bland annat Dalvägen (del av väg 226) samt Huddingevägen (del av väg 226).
- Ytan för markparkering för bil minskar i de mest attraktiva kollektivtrafiknära lägena. Detta sker genom reglering av parkeringsytorna så att parkeringen används för avsett ändamål och att parkeringarna görs mer yteffektiva genom exempelvis lokalisering under jord eller på höjden, samnyttjande eller genom styrning till mindre centrala lägen.

Gång och cykel

Gång och cykel ska vara det naturliga valet för kortare resor inom och mellan kommundelar. Gator och stråk behöver utvecklas som sammanhängande stadsrum där gående och cyklister prioriteras för att skapa en ökad tillgänglighet och orienterbarhet inom, genom och mellan stadsdelar. Tillgängligheten för gång- och cykeltrafikanter utvecklas i områden med högre koncentrationer av bebyggelse, befolkning och funktioner som till exempel knutpunkter för handel, kollektivtrafik och offentlig service. Det ska vara enkelt att välja att gå eller cykla.

Ställningstaganden

- Huvudstråk för gångtrafikanter ska utvecklas med fokus på trygghet, tillgänglighet och trivsamma miljöer.
- De regionala cykelstråken och kommunala cykelvägarna utvecklas, exempelvis genom att komplettera saknade länkar.
- Kommunen ska säkerställa att det finns tillgång till säkra cykelparkeringar vid samtliga spårbundna stationer, bytespunkter och andra vältrafikerade hållplatser.

Planeringsunderlag

- ☑ MÅL FÖR FRAMTIDENS RESOR OCH TRANSPORTER (PROP. 2008/09:93) (REGERINGEN 2009)
- ☑ RUFS 2050: REGIONAL UTVECKLINGSPLAN FÖR STOCKHOLMSREGIONEN (REGION STOCKHOLM 2018)
- ☑ REGIONAL CYKELPLAN FÖR STOCKHOLMS LÄN (REGION STOCKHOLM 2021)
- ☑ REGIONAL TRAFIKFÖRSÖRJNINGSPROGRAM FÖR STOCKHOLMS LÄN (REGION STOCKHOLM 2017)
- ☑ REGIONAL KOLLEKTIVTRAFIKPLAN 2050 (REGION STOCKHOLM 2022)
- ☑ TRAFIKSTRATEGI (BOTKYRKA KOMMUN 2021)
- ☑ ÖVERSIKTSPLAN: UTREDNING KAPACITETSSTARK KOLLEKTIVTRAFIK (BOTKYRKA KOMMUN 2023)
- ☑ ÖVERSIKTSPLAN: UTREDNING VÄGNÄTSKAPACITET (BOTKYRKA KOMMUN 2024)

Skydda och förbättra vår blå och gröna infrastruktur

Tillgång till parker och grönområden

Se grönstrukturen i kartdelen.

Utemiljön i form av grönska och natur erbjuder mötesplatser, främjar hälsa, välbefinnande och bidrar till den lokala identiteten. Det är viktigt att det finns en variation av gröna platser. Både stora ytor som delas av flera och högkvalitativ grönska nära hemmet.

Inom varje kommundel behöver det finnas ytor som är tillräckligt stora, utvecklingsbara, på rätt avstånd och någorlunda jämnt fördelade geografiskt. Botkyrkas grönstrukturprogram (antaget 2021) redovisar stadsdelsvisa målbilder för parker och sammanhängande grönområden. Detta är områden som kommunen bedömer har betydelse för behovet av grönområden i eller i närheten av kommunens tätorter.

Även mindre ytor i den täta staden är betydelsefulla för att vi ska må bra och för att skänka skugga vid värmeböljor och ta hand om vatten vid skyfall. Utmaningen för kommunen är att säkerställa att det finns både tillräckligt med grönska nära bostaden och stora grönområden på ett rimligt avstånd. För det krävs strategiska planeringsverktyg.

Principen 3-30-300 har tagits fram för att resonera kring hur mycket grönska en stad behöver. Internationellt talar man alltmör om 3-30-300-principen som vägledande för en hållbar grönstruktur.

Principen 3-30-300 innebär:

3 träd. Att alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent. Att varje stadskvarter ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad. Måttet krontäckningsgrad talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter. Att alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Ställningstaganden

- Kommunen ska sträva efter att varje kommundel efter sina egna förutsättningar och behov har tillgång till en variation av gröna miljöer
- Kommunen ska vid tillägg av ny bebyggelse se till att behovet av gröna miljöer, parker och grönområden tillgodoses. 3-30-300 är en vägledande princip.
- Parker och sammanhängande naturområden som pekas ut i grönstrukturprogrammets kommundelsvisa målbilder ska skyddas mot att tas i anspråk eller förändras. Om det ändå görs ska kommunen verka för att anpassnings- och kompensationsåtgärder genomförs så att den samlade skadan minimeras.

Planeringsunderlag

 [BOTKYRKAS GRÖNSTRUKTURPROGRAM \(2021\)](#)

Ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar

”Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.”
(Naturvårdsverkets definition 2025-05-19)

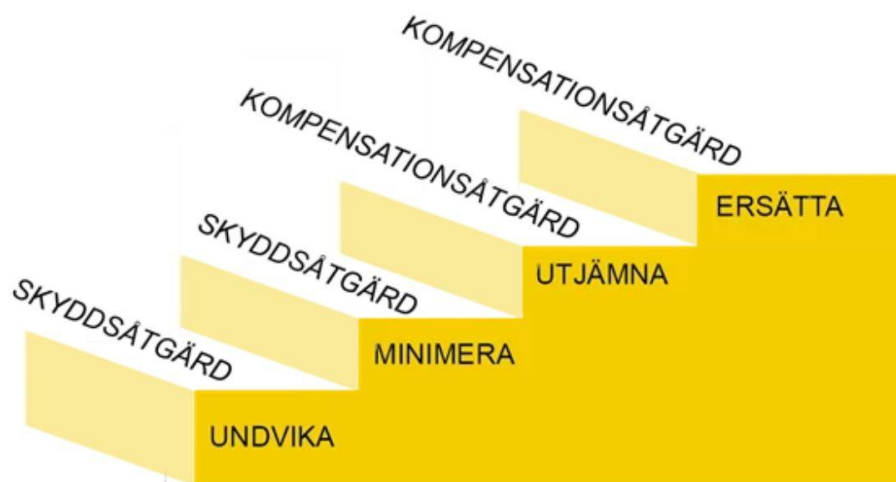
Hur vi planerar och bygger är centralt för att bevara och utveckla ekosystemens kapacitet att leverera ekosystemtjänster och goda livsmiljöer. I en stadsmiljö kan grönområden med vegetation eller vatten ge ekosystemtjänster som ger bättre luftkvalitet, bättre lokalklimat, bullerdämpning och möjlighet till närodlade livsmedel och naturupplevelser.

I stadsdelar där mycket mark är bebyggd eller hårdgjord finns mindre plats för ekosystemtjänster. Samtidigt är behovet av ekosystemtjänster som störst i de täta stadsdelarna. Markanvändningen behöver därför vara effektiv och de gröna miljöerna rymma många olika ekosystemtjänster. Till exempel kan parker och grönområden både behöva fungera som vattenmagasin vid översvämningar och samtidigt bidra till biologisk mångfald, upplevelsevärden och svalka vid värmeböljor.

Ett effektivt sätt att skapa ekosystemtjänster är naturbaserade lösningar. Naturbaserade lösningar är lösningar på samhällsproblem som inspireras och stöds av naturen. Det har visat sig att många av ekosystemens funktioner är billigare, mer tillförlitliga och flexibla än de tekniska lösningar människan försökt ersätta ekosystemen med. Att anlägga separata lösningar för varje funktion blir alltför kostsamt och utrymmeskrävande vilket också talar för mångfunktionella ytor.

Ställningstaganden

- Ekosystemtjänster ska tillvaratas och utvecklas genom att integreras som en självklar del i samhällsbyggnadsprocessen.
- Kommunen ska jobba kompensatoriskt i det fall ekosystemtjänster tas i anspråk. Skademinimeringshierarkin ska användas i bedömningen av åtgärd.
- Naturbaserade lösningar ska vara en del av att utveckla och stärka ekosystemtjänster och mångfunktionella grönytor.

Kompensationstrappan eller skadelindringshierarkin. 1. Undvika negativ påverkan – välja annan plats, skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder 2. Minimera negativ påverkan – skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder 3. Kompensera negativ påverkan – återskapa värdet i närområdet, vissa förstärkningsåtgärder 4. Kompensera negativ påverkan – ersätta genom åtgärder på annan plats eller av annat värde. Illustration: Boverket

Friluftsliv

”Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.” (SFS 2010:2008)

Den fysiska miljön ska skapa förutsättningar för friluftsliv, motion och rekreation. Vandring, bad, fiske, ridning, grillkvällar, bärplockning och mycket mer kan utövas i både tätortsnära grönområden och i natur- och kustområden längre bort från tätorterna. Större sammanhängande naturområden är värdefulla då de erbjuder höga upplevelsevärden och rymmer fler aktiviteter än mindre områden. En boendemiljö med närhet till natur och höga estetiska värden samt goda möjligheter till friluftsliv ger i förlängningen engagemang för naturen, hembygdskänsla och möjligheter till en god folkhälsa.

Överlag finns det en god tillgång till grönområden i Botkyrka och ur ett landskapsperspektiv finns stora sammanhängande områden. Upplevelsevärdena är kopplade till de varierade miljöerna med höga naturvärden och spår av det äldre kulturlandskapet. Tre större sammanhängande naturområden är välbesökta rekreationsområden med ledsystem och informationsskyltar: Lida naturreservat, Vinterskogens naturreservat och Hågelby. Mälarskogens naturreservat och området från Norsborg mot Sturehof har höga upplevelsevärden och ligger tätortsnära. Områdena skulle kunna utvecklas för att locka fler besökare. Även de 15 naturreservaten i kommunen är en viktig resurs för att tillgängliggöra naturupplevelser.

Utbredningen av de stora naturområdena nära tätorterna gör att de är relativt enkla att nå, vilket kan förbättras ytterligare med stärkt kollektivtrafik och gång- och cykelvägar. Tillgängligheten kan också stärkas genom att entréerna till naturområdena är tydliga och att det finns information och ledmarkeringar som underlättar för den som inte hittar. Informationsskyltar och vägvisning behöver finnas centralt i tätorterna så att människor hittar ut till naturområdena. Att koppla samman områdena genom till exempel vandringsleder och cykelleder gynnar friluftslivet och även den naturbaserade besöksnäringen.

I markanvändningskartan finns en beskrivning av områden för natur- och friluftsliv. I områden som pekas ut som natur- och friluftsliv ska naturvård och rekreation vara överordnad användning. Se kartdelen.

Botkyrka har även många och diversifierade vattenmiljöer. Inom kommunen finns ett 30-tal sjöar av olika storlekar och karaktärer samt en kuststräcka på cirka 33 km där Mälaren angränsar Botkyrka i norr och Östersjön i syd.

Dessa blå miljöer erbjuder goda möjligheter till olika typer av rekreations- och naturupplevelser och är en resurs som kan användas mer.

Ställningstaganden

- Kommunen ska värna större natur- och rekreationsområden och förbättra tillgänglighet och orienterbarhet till dessa genom exempelvis god kollektivtrafik och gång- och cykelvägar.
- Kvaliteter, tillgänglighet och förutsättningar för rekreation och friluftsliv i bostadsnära naturområden ska utvecklas. Framför allt behöver det finnas information och vägvisning i tätorterna så att människor hittar ut till naturområdena.
- Kommunen ska förvalta sitt skogsinnehav i syfte att skapa en långsiktigt hållbar natur med rik biologisk mångfald och rekreativa värden för medborgarna.

Höga naturvärden och sammankopplad natur

Naturens mångfald är en förutsättning för funktionella ekosystem, med långsiktig förmåga att producera ekosystemtjänster. För att upprätthålla en hög biologisk mångfald är det avgörande att naturen är väl sammanbunden så att arter kan röra sig mellan olika miljöer.

Grönstruktur och grön infrastruktur beskriver det nätverk av natur som behövs för att få fungerande livsmiljöer för växter och djur. Precis som våra samhällen behöver nätverk av vägar för att fungera, behöver ekosystem ett grönt nätverk av gröna korridorer och större platser för möten, boende och mat. Målet med att arbeta med grön infrastruktur är att säkerställa att den gröna infrastrukturen i form av olika naturtyper och kopplingar finns i landskapet.

Grönytor och naturtyper som finns på lagom avstånd från varandra ger viktiga förutsättningar för biologisk mångfald. Ju mer sammankopplat desto bättre, men olika arter har olika förutsättningar och krav. Under 2024 togs en studie fram över Botkyrkas ekologiska samband (ref: MHN/2024:0004–8). Genom att välja ut ett antal biotoper och arter visar studien de områden som behöver skyddas från exploatering och störning samt var svaga samband finns och var dessa måste stärkas. Analysen sträcker sig två kilometer över kommungränsen, vilket gör att kommunen kan samordna det egna arbetet med den regionala gröna infrastrukturen.

Förutom att grönstrukturen ska vara väl sammanbunden behöver det finnas tillräckligt stora grönområden. Stora grönområden skapar bättre förutsättningar för ekologiska processer, mer variation av livsmiljöer och därmed ökad biologisk mångfald. I översiktsplanens markanvändningskarta pekas stora sammanhängande områden ut. Inom dessa områden är

landskapsvård och rekreation överordnad annan mark- och vattenanvändning.

Ställningstaganden

- Hänsyn till ekologiska samband ska vara en integrerad del i samhällsbyggnadsprocessen. Om ett ekologiskt samband påverkas negativt ska kommunen verka för att anpassnings- och kompensationsåtgärder genomförs så att den samlade skadan minimeras.
- Kommunen ska hantera den grönstrukturen ur ett regionalt perspektiv för att säkra regionala ekologiska samband och andra gröna kvaliteter som framkommer i regionala direktiv.
- Översiktsplanen ska efter samrådet kompletteras med en ny karta som visar de viktigaste gröna sambanden att bevara och stärka på en landskapsekologisk nivå. Utgångspunkten ska vara studien av Botkyrkas ekologiska samband (ref: MHN/2024:0004–8).
- Gröna och blå miljöer som är gynnsamma för den biologiska mångfalden ska bevaras, utvecklas och nyskapas.

Planeringsunderlag

 BOTKYRKAS EKOLOGISKA SAMBAND (CALLUNA 2024)

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) enligt Miljöbalkens bestämmelser i 3 kap 3 § är ett särskilt markanvändningsintresse som ska beaktas i den översiktliga planeringen. För att tillgodose det har en sammanställning av kommunens ekologiskt känsliga områden gjorts i samband med framtagandet av översiktsplanen. Sammanställningen är översiktlig och kunskapsbaserad. Se kartdelen.

Genom att på förhand ge vägledning om var det finns områden att ta hänsyn till är sammanställningen av ekologiskt särskilt känsliga områden tänkt att underlätta och öka förutsägbarheten för den efterföljande planeringen. Den kan även användas som ett verktyg för att vägleda i beslut om naturvård.

Det är viktigt att komma ihåg att det kan finnas ekologiskt särskilt känsliga områden även utanför de områden som pekas ut i översiktsplanen.

Kategorier av särskilt känsliga områden i Botkyrka är:

- Ädellövmiljöer med stort inslag av särskilt skyddsvärda träd och ekar

- Områden viktiga för fågelliv
- Viktiga vattenområden
- Täktmiljöer och störda ytor med grus och sand
- Naturvärdesområden (Naturvårdsprogram för Botkyrka kommun, 2017)

Ställningstagande

- Vid förändring inom de utpekade områdena ska särskild hänsyn tas till områdets ekologiska värde.

Planeringsunderlag

- [PM EKOLOGISKT SÄRSKILT KÄNSLIGA OMRÅDEN. UNDERLAG TILL NY ÖVERSIKTSPLAN. \(BOTKYRKA KOMMUN, 2025\)](#)
- [BOTKYRKAS GRÖNA VÄRDEN. NATURVÅRDSPROGRAM FÖR BOTKYRKA KOMMUN \(BOTKYRKA KOMMUN, 2017\)](#)

Strandskydd

I Botkyrka finns drygt 30 sjöar, kust mot havet och flera små vattendrag. Vattenmiljöerna och stränderna är artrika ekosystem. Dagens strandskyddsskyddslagstiftning syftar till att skydda djur och växter som lever på och i närheten av stränderna samt i vattnet. Tack vare strandskyddet har vi möjlighet att promenera längs stränderna, bada, fiska med mera. Det generella strandskyddet är 100 meter, men en stor del av Botkyrkas stränder har ett utökat strandskydd på 300 meter beslutat av Länsstyrelsen. Se kartdelen.

Ställningstaganden

- Botkyrkas vatten har potential att få en större betydelse för kommunens attraktivitet och kommunen vill därför stärka allmänhetens tillgång till stränderna – främst de tätortsnära stränderna.
- Botkyrka kommun överväger att inleda en diskussion med Länsstyrelsen om det utökade strandskyddet är motiverat överallt där ett sådant beslut är taget. Det är för kommunen inte tydligt om och hur en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har utförts och att det finns ett tydligt och långsiktigt behov av en utvidgning av strandskyddet. En inskränkning i den enskildes rätt får inte gå längre än vad som krävs med hänsyn till vad som behövs för att syftet med strandskyddet ska säkerställas.

Naturreseervat

I Botkyrka kommun finns det 15 naturreseervat (2025). Den sammanlagda ytan är 2320 kvadratmeter vilket motsvarar 11 % av totala land- och vattenarealen. Se kartdelen.

Vad som är tillåtet inom ett naturreseervat regleras av föreskrifter som är unika för varje reseervat och meddelas i respektive reseervatsbeslut. Det finns även en skötselplan kopplad till varje område.

Ställningstaganden

- Andelen yta som skyddas som naturreseervat ska öka och bli mer tillgängliga för medborgarna.

Välmående vatten

Rent vatten är en förutsättning för biologisk mångfald och fungerande ekosystem, men även för kommuninvånarnas behov av dricksvatten och rekreation. Det är en resurs som måste värnas och som inte kan tas för given. Planeringen måste ta hänsyn till kommunens vattenresurser för att kunna tillgodose nuvarande och framtida vattenbehov.

Detta kapitel handlar om vattenförekomsternas status och plats i staden och landskapet. Kapitlet är nära sammankopplat med kapitlet VA-försörjning i tema Rusta för framtiden, eftersom dricksvattenförsörjningen är beroende av grundvatten och ytvatten av god kvalitet.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Sverige har genom implementeringen av EU:s vattendirektiv (ramdirektiv 2000/60/EG) som trädde i kraft år 2000, förbundit sig att uppnå en viss kvalitet i våra grund- och ytvattenförekomster vid en viss tidpunkt, så kallade miljö kvalitetsnormer (MKN). För grundvatten gäller även kvantitet. Utgångspunkten för fastställande av en miljö kvalitetsnorm är kunskap om vad människan och naturen tål utan hänsyn till ekonomiska eller tekniska förhållanden. Normen avspeglar den lägsta godtagbara miljö kvaliteten eller det önskade miljö tillståndet. Åtgärder bör sättas in så fort det är fastställt att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status.

Av Botkyrkas 35 sjöar, 15 vattendrag, 4 havsfjärdar och stora mängder grundvatten klassas 21 ytvatten (11 sjöar, 6 vattendrag, 4 kustvatten) och 10 grundvatten som vattenförekomster enligt Vattenmyndighetens kriterier.

Idag har flera ytvattenförekomster i Botkyrka problem med övergödning och föroreningar och uppnår därför inte god status.

Grundvattenförekomsterna har god status vad gäller tillgång på vatten (kvantitet) och de flesta med undantag för Tullinge-Ekebyhov, Riksten

(PFOS), Pålalm (PFAS) och Vårsta (PFAS) har god vattenkvalitet (kemisk status).

Vattenförekomsternas status påverkas av vilka miljöer som vattnet passerat. I Botkyrka finns två huvudsakliga avrinningsområden: Tumbaåns avrinningsområde som mynnar ut i Mälaren och Kagghamraåns avrinningsområde som mynnar ut i Östersjön. Avrinningsområdena skiljer sig till stor del åt. I norra delen av kommunen ligger de flesta av kommunens tätorter, där vattenkvaliteten framför allt påverkas av dagvatten från hårdgjorda ytor. Södra delen är glesare befolkad och påverkas främst av jordbruk och enskilda avlopp samt av täkt- och masshanteringsverksamheter och av den före detta flygplatsen på Riksten, och havsområdena påverkas av utsläpp från Himmerfjärdens avloppsreningsverk (SYVAB) och inflöde från omkringliggande havsområden.

Ställningstagande

- Kommunen ska verka för att förbättra den ekologiska och kemiska statusen i kommunens sjöar och vattendrag. Målen beslutas i separat styrdokument (för nuvarande Botkyrkas blå värden, 2023).

Om statusklassificering

Ekologisk status: I ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) bedöms ekologisk status. Det är en samlad bedömning som baseras på biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Ekologisk status klassificeras som hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig.

Kemisk status: I ytvatten och grundvatten bedöms kemisk status. Den fokuserar på gränsvärden för 33 prioriterade farliga ämnen och åtta övriga förorenande ämnen. Exempel på ämnen är bly, kvicksilver, kadmium och PFAS. Kemisk status klassificeras som god eller uppnår ej status.

Kvantitativ status: För grundvatten bedöms kvantitativ status, som anger om det råder balans mellan vattenuttag och grundvattenbildning. För att en vattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttaget vara större än nybildningen, eller så stort att flödesriktningen ändras så att saltvatten eller andra föroreningar kan tränga in. Kvantitativ status klassificeras som god eller otillfredsställande.

Vatten i stadsmiljön

Ambitionen att uppnå en hållbar dagvattenhantering handlar i förlängningen om att klara de miljökvalitetsnormer som ställs på vatten och de ökade krav på omhändertagande av vatten som klimatförändringarna innebär. Hanteringen av dagvatten måste beaktas från tidiga skeden i den fysiska planeringen till genomförande och förvaltning.

När markanvändningen inom ett område förändras påverkas vattnets möjligheter till infiltration och avrinning. I områden med naturmark är avrinningen långsammare, då en stor del tas upp av växtlighet eller infiltreras, jämfört med områden med täta ytor som asfalt eller betong. En

förändring som innebär att ytan blir hårdgjord gör att mer vatten behöver tas om hand av dagvattenssystemet.

Mängden dagvatten som behöver tas omhand kan minska genom ytor som tillåter infiltration och vegetation som kan ta upp vatten. Växtligheten tar även upp näringsämnen från vattnet, vilket bidrar till att minska problem med övergödning av våra vattendrag. Andra åtgärder är stråk och vattenvägar där vatten kan fördröjas och avledas.

Omhändertagande av vatten kräver utrymme. Denna yta kan dock ofta användas även för andra ändamål. Mångfunktionalitet ska därför vara ledordet i arbetet med vattenfrågorna. Vatten behöver ses som en resurs som bidrar till stadens biologiska mångfald och ekosystemtjänster i övrigt.

Ställningstagande

- Kommunen ska främja en hållbar dagvattenhantering genom planering, genomförande och förvaltning som bidrar till att bibehålla vattenbalansen i den urbana miljön.
- Dagvattnet ska infiltreras och fördröjs nära källan och nyttjas som en resurs där det är lämpligt.

Läs också om dagvattenhantering i tematiska inriktningen Rusta för framtiden.

Planeringsunderlag

- [VA- OCH DAGVATTENSTRATEGI \(BOTKYRKA KOMMUN, 2021-12-16\)](#)
- [BOTKYRKAS BLÅ VÄRDEN - VATTENPROGRAM FÖR BOTKYRKA KOMMUN \(BOTKYRKA KOMMUN, 2023-06-12\)](#)
- [RIKTLINJER FÖR HÅLLBAR DAGVATTENHANTERING \(BOTKYRKA KOMMUN, 2021-12-16\)](#)

Landskapets vattenhållande förmåga

Denna text är under utveckling och avses uppdateras inför granskning.

RIKSINTRESSEN

Riksintressen

Samtliga riksintressens geografiska utbredning revisas i kartdelen.

Totalförsvaret

Totalförsvarets militära del

Riksintressen för totalförsvarets militära del omfattar dels riksintressen som kan redovisas öppet och dels riksintressen som med hänsyn till försvarsskretesskäl inte kan redovisas öppet.

På gränsen mellan Botkyrka och Nynäshamns kommuner ligger Grindsjöns skjutfält där Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är verksamma.

Skjutfältet är utpekad som ett riksintresseområde enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Kring riksintresseområdet är också utpekad ett påverkansområde för buller eller annan risk. Ett påverkansområde är ett område inom vilket åtgärder som exempelvis ny bostadsbebyggelse kan påverkas av, eller påverka, verksamhet inom riksintresseområdet.

Håtuna i Upplands Bro är en av Sveriges 13 väderradaranläggningar. Inom en gräns på ca 50 km kring väderradaranläggningen behöver särskilda analyser göras vid eventuella etableringar av vindkraftsanläggningar. Norra halvan av Botkyrka kommun faller innanför denna gräns.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområdet kring Grindsjöns skjutfält remitteras till Försvarsmakten, och likaså ärenden avseende vindkraftverk inom påverkansområdet för väderradar. Dessutom gäller generellt i hela landet samråd med Försvarsmakten i ärenden för objekt som är högre än 20 meter belägna utanför sammanhållen bebyggelse, och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Totalförsvarets civila del

Svenska Kraftnät bygger och förvaltar det transmissionsnät som överför el över stora avstånd inom landet, från de anläggningar där elen produceras till de stora förbrukningsområdena. Samhället är starkt beroende av el för att fungera. En fungerande elförsörjning med robust och driftsäkert transmissionsnät är också en förutsättning för det civila försvarets förmåga. Därför har MSB i ett beslut 2024 pekat ut de kraftledningar och stationer som ingår i transmissionsnätet som riksintresse för totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § miljöbalken.

Det behöver också möjliggöras för förnyelse av och förstärkningar i nätet för att upprätthålla dess funktion över tid. MSB konstaterar att det i dag

råder konkurrens om marken längs många sträckor av transmissionsnätet och att det är vanligt förekommande att Svenska kraftnäts planer på förnyelse eller förstärkningar av det befintliga nätet kommer i konflikt med andra aktörers planer. På de flesta sträckor pekas därför en ledningsgata om 100 meter ut för att också ge plats för eventuella framtida behov av förnyelse eller förstärkningar. För att minimera anspråken ska dock den geografiska avgränsningen av riksintresset inom tätbebyggda områden enbart omfatta det befintliga transmissionsnätets kraftledningsgator.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken, skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Sådana åtgärder kan vara att uppföra ny störningskänslig bebyggelse såsom bostäder, vård- och skollokaler, nya verksamheter som kan påverka elsäkerheten, eller nya skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken som kan försvåra vid framtida koncessionsansökningar. Därför illustreras också ett påverkansområde kring ledningsgatorna, motsvarande den maximala magnetfältsutbredningen som kan behöva beaktas från två eller flera 400 kV-ledningar för att underskrida 0,4 μ T.

Botkyrka kommun ser att transmissionsnätet i vissa delar redan står i konflikt med vår strävan för goda boendemiljöer i våra tätbebyggda områden och riskerar att hämma tätortsutvecklingen. Därför har kommunen redan tidigare framfört önskemål om att ledningarna i vissa sträckor borde markförläggas. Botkyrka kommun noterar att kraftledningsgatan som pekats ut som riksintresse är 100 meter bred även längs Hågelbyleden förbi industriområdet Eriksberg, ett område som Botkyrka kommun betraktar som tätbebyggt område. Det har gjorts förstudie om utveckling av området och det pågår detaljplanläggning.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att respektera befintliga kraftledningssträckningar i planering och lovärenden.
- Kommunen önskar att den geografiska avgränsningen av riksintresset för den kraftledning som löper parallellt med väg 256 Hågelbyleden förbi Eriksberg och Alby inte ska vara 100 meter utan begränsas till att omfatta enbart den befintliga kraftledningsgatan.
- Kommunen önskar att kraftledningar som går genom tätortsbebyggelsen i Botkyrka markförläggs. Det gäller särskilt ledningarna över Tullinge villastad, norr om Alby samt väster om Alby längs Hågelbyleden.

Vattenförsörjning

Havs- och vattenmyndigheten har bedömt att 28 anläggningar i Sverige är av riksintresse för vattenförsörjning uppfyller kriterierna för att utgöra riksintresse för vattenförsörjning enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Det är anläggningar som används av många människor, har stor kapacitet och god kvalitet, liten risk att påverkas av klimatförändringar och behövs för framtida användning. I Stockholms län är fem anläggningar utpekade, varav Norsborgsverket och Bornsjön i Botkyrka och Salems kommuner är en.

Norsborgsverket försörjer idag 750 000 personer och är av stor regional betydelse för vattenförsörjning. Riksintresset omfattar Östra och Västra Norsborgsverket, intagsledning för ytvatten ur Mälaren, samt Bornsjöverket och reservvattentäkten Bornsjön. Anläggningarna utgör skyddsobjekt.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att ingen exploatering planeras intill vattenverket som kan förhindra anläggningens möjlighet till utveckling. Det finns vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter som motverkar etablering av verksamheter som kan medföra utsläpp till vatten eller luft i närheten av anläggningarna.

Naturvård

Två områden inom Botkyrka kommun bedöms vara av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § Miljöbalken, och ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Kagghamraån

Värdebeskrivning

Kagghamraområdet i allmänhet och Tegelvreten i synnerhet utgör ett av de viktigaste geologiska objekten i länet. Tegelvreten är det bästa exemplet på aktiv bäckravinbildning inom regionen. Genom att skära sig ned i de tjocka sedimentavlagringarna har Kagghamraån skapat ett meandersystem som saknar motsvarighet i Stockholms län. Landskapet längs ån med biflöden är i hög grad varierande och vackert. Området som helhet har en ovanligt rik flora och fauna med förekomst av en mängd rödlistade arter. Längs ån finns flera strömpartier med lämpliga lekbottnar som utgör en ytterst värdefull miljö som reproduktionsområde för en ursprunglig stam av havsöring. Genom att ån dessutom har relativt stor vattenförlust anses den som den viktigaste ån för havsöringsreproduktion mellan Dalälven och Emån. I ån finns också nissöga och flodkräfta. Kagghamraån har även i övrigt en mycket rik och representativ bottenfauna med inslag av sällsynta arter. Bl.a. förekommer den rödlistade snäckan *Valvata macrostoma*.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att generellt ha en restriktiv hållning till ny bebyggelse och nya anläggningar, exempelvis avstyckningar av nya bostadstomter, inom riksintresseområdet.
- Kommunen bedömer att utbyggnad av nya bostäder i Rosenhill kan ske utan att påtagligt skada riksintresse Kagghamraåns värden. Utbyggnadsområdet ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och är i vissa delar redan ianspråktaget.
- Naturvårdsverkets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut.

Bornsjön

Värdebeskrivning

Bornsjön är med sin höga vattenkvalitet ytterst viktig för Stockholms vattenförsörjning (reservvattentäkt). Samtidigt är sjön en värdefull fågelsjö med bland annat fiskgjuse och storlom. De närmaste omgivningarna är geologiskt, botaniskt och kulturhistoriskt mycket intressanta. Hela tillrinningsområdet är ett enastående exempel på typisk Sörmlandsnatur. Då det relativt stora tillrinningsområdet skyddats från exploatering är området närmast unikt genom sin närhet till storstaden.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att generellt ha en restriktiv hållning till ny bebyggelse och nya anläggningar, exempelvis avstyckningar av nya bostadstomter, inom riksintresseområdet.
- Naturvårdsverkets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom EU som syftar till att bevara biologisk mångfald. Urvalet av områden har gjorts enligt 7 kap. 27 § miljöbalken, och enligt 4 kap. 8 § har de fått status av riksintresse. Tillstånd krävs enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Ställningstagande

- Natura 2000-områdena i Botkyrka kommun beaktas genom att de i översiktsplanen har markanvändningen Vatten respektive Natur.

Kulturmiljövård

Bornsjön

Värdebeskrivning

Riksantikvarieämbetes värdebeskrivning består av motivering och uttryck för riksintresset. Det är den del som har en juridisk betydelse. Till varje riksintresse har Länsstyrelsen (i Stockholms län) låtit ta fram ett fördjupat kunskapsunderlag. Fördjupningsdelen syftar till att underlätta för olika användare inför olika former av åtgärder och vid prövning av ärenden som rör exempelvis förändrad markanvändning.

Motivering: Herrgårdslandskap utmed Mälarens södra strand och runt sjöarna Bornsjön och Aspen, präglad av omfattande lämningar från bronsåldern och järnåldern, kommunikationerna på vatten och till lands, den tidiga medeltidens sockenindelning och kristnande, och de stora herrgårdsanläggningarna. (Odlingslandskap, herrgårdsmiljö, fornlämningsmiljö, kommunikationsmiljö, kyrkomiljö, sockencentrum.)

Uttryck för riksintresset: Bronsåldersmiljöerna med skärvtenshögar och hållristningar samt talrika gravar, däribland flera monumentala rösen. Fornborgarna och de stora gravfälten från järnåldern, bl. a ett gravfält med stora högar vid Norsborg, vilket kan kopplas till de övergivna enheterna Borg och Hundhamra. Botkyrka pilgrimskyrka belägen invid den gamla landsvägen och i ett väl synligt läge i landskapet. De till kyrkan och sockencentrumet hörande boställena och andra byggnaderna, kyrkoherdebostället Hammarby, klockargården, fattighuset och kyrkskolan. Salems kyrka med sitt karakteristiska torn och synliga läge, samt de till kyrkomiljön tillhörande klockarbostaden och skolan. Övergivna by- och gårdstomter. Gamla vägsystem samt bryggor och hamnplatser som speglar kommunikationerna på vattnet. Det av storgodsdriften präglade landskapet med en rad herrgårdsanläggningar från i huvudsak 1700-talet, vid Vällinge, Sturehov, Norsborg, Ladvik, Bergaholm, Fågelsta, Lindhov (i huvudsak uppförda i Gustaviansk stil) och Älvesta (med tydliga drag av karolinsk stil), med uttryck för estetiska ambitioner, så som alléer, parker av såväl franska som engelska typer. Ekonomibyggnader, arbetarbostäder och underlydande torp som uttryck för herrgårdarnas sociala och ekonomiska struktur. Äldre lantlig bebyggelse som exempelvis Hallinge, Lundby, Oxelby, Övre och Nedre Söderby, samt Talby.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att utformning av bebyggelse generellt ska ske med stor hänsyn till lokal tradition, både vid förändringar i befintlig bebyggelse och vid helt nya byggnader. Ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras med hänsyn till historiska strukturer i landskapet. Riksantikvarieämbetets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut. Länsstyrelsens kunskapsunderlag och föreslagna förhållningssätt används som vägledning.

- Kommunen håller med om värdena i riksintresseområdet, men har synpunkter på den geografiska avgränsningen som omfattar all obebyggd mark mellan Hallunda, Fittja och Tumba. Några exempel på platser som kan ifrågasättas är det före detta grustaget i Eriksberg, skogspartier mellan kvarter av bebyggelse norr om Sankt Botvids väg, samt all mark söder om den stora kraftledningsgatan söder om sjön Aspen, till exempel verksamhetsområdet kring korsningen Hågelbyleden-Tumbavägen. Kommunen har pekat ut utbyggnadsområden i dessa delar och menar att de kan utformas så att de inte medför påtaglig skada på riksintressets kulturmiljövärden.

Förhållningssätt enligt fördjupat kunskapsunderlag (Länsstyrelsen):

Området är rikt sammansatt av många kulturhistoriska och riksintressanta aspekter vilket medför att antalet samband mellan olika komponenter är stort och utmaningen att ta hänsyn till dessa är stor. Riksintresset är emellertid också geografiskt omfattande och utrymmet för ny bebyggelse varierar.

Fornlämningarnas relation till landskapet är bärande element i riksintresset och bör bevaras.

Kyrkobyggnaderna är viktiga landmärken, de är därför känsliga för förändringar eller tillskott i närmiljön som minskar deras dominans i landskapet.

Det är viktigt att sambanden mellan de olika komponenter, framförallt byggnader, som ingår i kyrkomiljöerna är avläsbara.

De äldre vägstrukturerna i landskapet har låg tålighet för åtgärder som påverkar dess sträckningar och skala.

Inom herrgårdsmiljöerna varierar känsligheten för ny bebyggelse. I de flesta av dessa är den kulturhistoriska bebyggelsen så homogen att miljön är känslig för nya anläggningar.

Riksintresset har till trots för dess förortsnära läge fortfarande en agrar eller semiagrar prägel. Denna karaktär hör intimt samman med den ekonomi som varit förutsättningen för bosättningarna i Bornsjöområdet sedan bronsålder. För hela området gäller att dess jordbrukskaraktär är mycket angelägen att bibehålla både med avseende på hagmarker som åkermark. Ingen ny bebyggelse bör således tillåtas på tidigare åkermark.

Generellt sett är herrgårdsanläggningarna utan undantag uppförda i lägen som utvalts för att nå exponering både mot land och sjö. Exponering mot sjön gäller särskilt de norra herrgårdarna intill Mälaren där estetiska och statusmässiga skäl ska ses i kombination med behovet av goda kommunikationer och strategisk lokalisering. Samtidigt som det är viktigt att dessa exponeringar upprätthålls är det betydelsefullt att de heller inte störs av visuellt konkurrerande anläggningar.

De öppna landskapen kring Sturehov och Älvesta är på samma gång rationellt brukade och rika på landskapselement som gamla ekar, alléer och fornlämningar med tydliga samband till herrgårdsmiljöerna. Dessa kulturmiljöer är särskilt känsliga för nytillskott i landskapet. Särskilt som

den befintliga bebyggelsen är homogen till sin karaktär. Bostadsområden bör helt undvikas och enskilda byggnader bör vara föremål för känslig anpassning.

Söder om Bornsjön är bebyggelsen, särskilt i bymiljöerna, mer heterogen och består av flerårsringar. Här förefaller det som enskilda nytillskott i bebyggelsen ter sig mindre komplicerade att foga in.

Tumba pappersbruk

Värdebeskrivning

Motivering: Industrimiljö och bruksmiljö som speglar tillverkningen av kvalitetspapper för i första hand landets sedeltillverkning alltsedan 1700-talet fram till idag och tryckningen av sedlar mellan 1970 och 2018. (Industrimiljö, bruksmiljö)

Uttryck för riksintresset: Homogen miljö med karaktäristisk bruksstruktur i form av en allékantad bruksgata med intilliggande bruksbebyggelse, bland annat förvaltarbostaden, Kölnan och klockhuset från tiden vid brukets uppförande samt under årens lopp tillkomna fabriksbyggnader, administrationsbyggnader, personalbostäder med tillhörande uthus och andra funktionsbyggnader. Tumba å som går igenom bruksområdet i en stensatt kanal och visar på brukets behov av vattenkraft. Parken vid förvaltarbostaden tillsammans med större träd, häckar, öppna grönytor och murar i hela området som bidrar till inramningen och områdets gröna karaktär. Bostadsbebyggelsens placering och utformning som avspeglar brukssamhällets sociala indelning. Bostadshusens trädgårdar och odlingsterrasserna som visar på arbetarnas egna trädgårdsodlingar. Bostadsbyggnaden Stora Stenhuset som återspeglar 1800-talets tekniska utveckling och brukets expansion. Arbetarbostäder från 1910- och 20-tal som återspeglar det ökade behovet av arbetskraft. Musikpaviljongen på Valdemarsberget som visar en aspekt av den sociala samvaron på bruket utanför arbetstid. Det moderna pappersbrukets fabrikskomplex med sina många årsringar, från 1930-tal till idag. Sedeltryckeriverksamhetens anläggningar från 1970 till 2018, med fabriksbyggnad och mindre administrationsbyggnader.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att området ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Det innebär generellt att utformning av bebyggelse ska ske med stor hänsyn till lokal tradition, både vid förändringar i befintlig bebyggelse och vid helt nya byggnader. Ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras med hänsyn till historiska strukturer i landskapet. Riksantikvarieämbetets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut. Länsstyrelsens kunskapsunderlag och föreslagna förhållningssätt används som vägledning.

- Kommunens förhållningssätt för riksintresseområdet är att miljöerna ska värnas och förstärkas, och att besöksnäringen ska vara det prioriterade intresset. Eftersom riksintresset utgörs av bruksmiljön i sig och inte det omgivande landskapet menar kommunen att de intilliggande utbyggnadsområdena kommer kunna utformas så att de inte medför påtaglig skada på riksintressets kulturmiljövärden.

Förhållningssätt enligt fördjupat kunskapsunderlag (Länsstyrelsen):

Förståelsen av Tumbaåns betydelse som kraftkälla för bruket är avhängigt att den stensatta kanalen och vattenflödet i ån bevaras. Den äldre delen av bruksområdet har mycket låg tålighet för tillskott av ny bebyggelse eller andra synliga anläggningar. Bebyggelsen inom den äldre delen av bruksområdet och Lumphuset som ligger inom det aktiva industriområdet, utgör enskilt byggnadsminne enligt 3 kap. kulturmiljölagen och omfattas av särskilda skyddsbestämmelser. Det aktiva pappersbrukets fabrikskomplex med sina många årsringar och sedeltryckeriet har hög tålighet för tillskott av anläggningar och byggnader. Nya anläggningar bör dock tillföras med stor varsamhet och med hänsyn till de många tidigare årsringarnas utformning och skala.

Grödinge

Värdebeskrivning

Motivering: Centralbygd präglad av en kuperad terräng med stor fornlämningsrikedom som visar landhöjningens avgörande betydelse för den förhistoriska kolonisationen av landskapet, samt utvecklingen med medeltida kyrka, bymiljöer och flera mindre herrgårdar i de smala uppodlade sprickdalarna. (Odlingslandskap; centralbygd, fornlämningsmiljö, herrgårdsmiljö, bymiljö, kyrkomiljö, kommunikationsmiljö; vägmiljö).

Uttryck för riksintresset: Fornlämningsbilden som synliggör landhöjningen, med de fyndrika boplatserna från främst yngre stenålder högt i terrängen samt lämningar från bronsåldern i form av gravrösen och stensättningar på markanta höjdlägen. De i terrängen lägre belägna skärvstenshögarna och hällristningarna. Järnålderslämningarna i form av flera fornborgar i utkanten av bygden och talrika varierade gravfält med lång kontinuitet. Byarna som genom lokalisering och ortnamn indikerar bebyggelsekontinuitet sedan järnålder. Grödinges 1100-talskyrka i dominerande läge och med intilliggande sockencentrum. Prästgårdens tydliga uppdelning i ekonomi- och arrendegård. Flera avhysta bytomter. De mindre herrgårdsanläggningarna, vilka huvudsakligen representerar 1700- och 1800-talens stilideal. Iselstas ålderdomligt sammanhållna klungby och Norrga kvarnmiljö. De äldre vägsträckningarna och det uppodlade och öppna landskapet i dalgångarna med bitvis vida utblickar mellan byarna.

Ställningstagande

- Kommunen beaktar riksintresset genom att området skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön. Det innebär generellt att utformning av bebyggelse ska ske med stor hänsyn till lokal tradition, både vid förändringar i befintlig bebyggelse och vid helt nya byggnader. Ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras med hänsyn till historiska strukturer i landskapet. Riksantikvarieämbetets motiv och värdetexter tillämpas vid beslut. Länsstyrelsens kunskapsunderlag och föreslagna förhållningssätt används som vägledning.
- Vid Rosenhill pekar översiktsplanen ut två mindre utbyggnadsområden som kommunen menar är en naturlig fortsättning på befintlig bebyggelse, väl placerad i landskapet.
- Norr om Sibble pekar översiktsplanen ut ett mindre utbyggnadsområde som kommunen menar är en naturlig fortsättning på befintlig bebyggelse, väl placerad i landskapet.

Förhållningssätt enligt fördjupat kunskapsunderlag (Länsstyrelsen):

De lägre liggande fornlämningslokalerna från företrädesvis järnålder är känsliga för igenväxning som förstör det visuella sambandet med omgivningarna. De äldre vägsträckningarnas är känsliga för åtgärder som minskar deras anpassning till topografin och ändrar deras ålderdomliga sträckning mellan byar. Grödinge medeltida kyrka är känsligt för nytillskott som minskar dess dominans över omgivande odlingslandskap och förtar kyrkans utblick över den tidigare farleden. Prästgården och dess uppdelning i prästboställe och ekonomigård är känsligt för nytillskott som minskar läsbarheten av denna uppdelning och har låg tålighet för nytillskott inom miljön. Tillkommande ekonomibyggnader bör ges en lokalisering som inte påverkar upplevelsen av etableringen av ekonomigården. Prästboställets byggnader är väl bevarade och är känsliga för åtgärder som påverkar deras karaktär. Kyrkbyn som består av äldre bostadshus och flera väl bevarade funktionsbyggnader är känslig för nytillskott som i skala och form avviker från den traditionella bebyggelsen. Marieberg, Malmsjö och Nolinge herrgårdsanläggningar har viss tålighet för nytillskott som anpassas till områdenas förutsättningar och tar hänsyn till det gestaltade landskapet. De historiska byarna i områdets östra del är delvis känsliga för nytillskott men kan ha viss tålighet för enstaka bostadshus som anpassas till byns förutsättningar. Detta gäller inte Iselsta samt Norrga kvarnmiljö som båda har mycket hög känslighet för nytillskott. Här bör istället behovet av ett utökat skydd utredas. Det uppodlade och öppna landskapet i dalgångarna med bitvis vida utblickar mellan byarna är känsligt för ändrad markanvändning och för etablering av högväxande grödor.

Friluftsliv

Två områden inom Botkyrka kommun bedöms vara av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § Miljöbalken, och ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada friluftslivet.

Bornsjön

Värdebeskrivning

Området är ett av länets viktigaste oexploaterade större områden i länets sydvästliga del och har stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönsstruktur och tillhör Bornsjökilen.

För friluftslivet utgör Bornsjöområdet ett tätortsnära grönområde med höga och allsidiga kvaliteter. Området tilltalar å ena sidan dem som föredrar ett landskap med prägel av kulturbygd och med ett stort antal kulturhistoriska sevärdheter, å andra sidan dem som föredrar att vistas i ostörda, tysta, naturnära miljöer och uppleva det rika djurlivet. Det finns stora möjligheter att uppleva tystnad och relativt opåverkade skogar i området.

Här finns tillgång till naturliga Mälarstränder med strandpromenader, badplatser och utsiktsplatser. Uppe på Korpbergets topp erbjuds vida utblickar över vatten och odlingslandskap. Vid Lindängen finns upplevelserik lövskog med höga naturvärden.

Ställningstagande

- Botkyrka kommun föreslår ingen ny markanvändning som står i konflikt med riksintresset. En utveckling av Sturehov som besöksmål bedöms vara i linje med riksintresset. Eventuell ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras och utformas med stor hänsyn till friluftslivsintresset. Alla aspekter som påverkar landskapsupplevelsen ska vägas in, som tystnad, estetiska kvaliteter, tillgänglighet till stränder, stigar med vägvisning, trafiksäkerhet och att natur- och kulturvärden bevaras och utvecklas. Omfattande kompensationsåtgärder är nödvändiga om större ingrepp blir aktuella.

Hanveden

Värdebeskrivning

Området är tack vare sin varierade natur och sina anordningar för friluftslivet ett utomordentligt värdefullt friluftsområde. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas

ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Hanvedenkilen.

Området är mycket välbesökt och trots det tätortsnära läget är området relativt oexploaterat och delvis av vildmarkskaraktär. Skogarna har höga rekreativvärden och här kan man uppleva stora tysta områden. I området finns flera friluftsgårdar som t.ex. vid Lida, Rudan, Paradiset och Sundby. Ett nätverk av vandringsleder knyter ihop friluftsgårdarna och Sörmlandsleden, som med dess många förgreningar går igenom stora delar av området. Runt flera av områdets sjöar finns vackra utblickar och möjlighet till vattenanknutna friluftaktiviteter.

Det geografiska läget gör att det finns goda möjligheterna att nå området med allmänna kommunikationer.

Ställningstagande

- Botkyrka kommun föreslår ingen ny markanvändning som står i konflikt med riksintresset. Vid Riksten berörs en del av del av det område som pekats ut som riksintresse av en del av ett utbyggnadsområde, på mark som Botkyrka kommun inte bedömer har betydelse för riksintresseområdets värden. En utveckling av Lida som besöksmål bedöms vara i linje med riksintresset. Eventuell ny bebyggelse och nya anläggningar ska lokaliseras och utformas med stor hänsyn till friluftslivsintresset. Alla aspekter som påverkar landskapsupplevelsen ska vägas in, som tystnad, estetiska kvaliteter, tillgänglighet till stränder, stigar med vägvisning, trafiksäkerhet och att natur- och kulturvärden bevaras och utvecklas. Omfattande kompensationsåtgärder är nödvändiga om större ingrepp blir aktuella.

Högexploaterad kust

Länets kustområde och skärgård ingår i ett större område av högexploaterad kust som i sin helhet utgör riksintresse enligt 4 kap. 4 § miljöbalken.

Skärgårdsområdets speciella natur och topografi med näringsgeografiska förutsättningar har skapat särpräglade bebyggelsemönster och kulturmiljöer - i vissa sammanhang omnämns dessa landskap som nationallandskap. I Botkyrka sträcker sig länsstyrelsernas tolkning av området in över Näslandet, Sibble och Kagghamra.

Bestämmelserna i miljöbalkens 4 kap 4 § MB är inriktade på att begränsa expansionen av fritidshusbebyggelse inom riksintresseområdet. Bara ny bebyggelse som kompletterar befintlig får tillkomma. Samtidigt ska bestämmelserna inte innebära något hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Ställningstagande

- Kommunen anser att ny bebyggelse kan komma till stånd som en expansion av Kagghamra och Sibble samt som mindre kompletteringar till befintliga bebyggelsegrupper på Näslandet.

Turism och friluftsliv

Kustområdet och skärgården

Länets kustområde och skärgård ingår i ett större område som i sin helhet utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. I Botkyrka sträcker sig länsstyrelsernas tolkning av området in över Näslandet, Sibble och Kagghamra.

Grundregeln är att områdets samlade natur- och kulturvärden ska skyddas mot förändringsåtgärder som innebär påtaglig skada på dessa värden. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Ställningstagande

- Kommunen anser att ny bebyggelse kan komma till stånd som en expansion av Kagghamra och Sibble samt som mindre kompletteringar till befintliga småorter på Näslandet. Detta eftersom bestämmelserna i miljöbalken inte ska utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet. Vid bedömningen av sådana exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön beaktas främst det rörliga friluftslivets intressen och förändringarna ska inte innebära påtaglig skada på områdets samlade natur- och kulturvärden.

Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden utgör i sin helhet riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. I Botkyrka sträcker sig länsstyrelsernas tolkning av området in över Sturehov samt delar av Norsborg och Slagsta.

Grundregeln är att områdets samlade natur- och kulturvärden ska skyddas mot förändringsåtgärder som innebär påtaglig skada på dessa värden. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Ställningstagande

- Bestämmelserna i miljöbalken ska inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Det innebär enligt Botkyrka kommun att ny bebyggelse kan komma till stånd i Norsborg och Slagsta utan att stå i konflikt med riksintresset, liksom en utveckling av Sturehov som besöksmål. Vid bedömningen av sådana exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön beaktas främst det rörliga friluftslivets intressen och förändringarna ska inte innebära påtaglig skada på områdets samlade natur- och kulturvärden.

Yrkesfiske

Enligt Miljöbalken 3 kap. 5 § ska vattenområden som bedöms vara av riksintresse för yrkesfisket skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra för fiskenäringen. Mälarens vatten samt största delen av Östersjön inom Botkyrka kommun berörs av riksintresse för yrkesfisket.

Ställningstagande

- Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att fiskenäringen inte påverkas på ett betydande sätt.

Kommunikationer

Enligt Miljöbalken 3 kap. 8 § ska anläggningar för kommunikationer som bedöms vara av riksintresse skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utnyttjandet av anläggningen.

Järnväg

Två järnvägssträckningar genom Botkyrka kommun är utpekade som riksintresse: Södertäljebanan och Grödingebanan. Båda sträckningarna är statlig infrastruktur och tillhör Västra stambanan som löper mellan Stockholm och Göteborg. Västra stambanan är en del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och är av riksintresse för godstrafik och långväga persontrafik (fjärrtåg och regionaltåg).

Södertäljebanan passerar genom Tumba och Tullinge och trafikerar pendeltåg och även vissa godståg. Sträckningen är utpekad som riksintresse i egenskap av möjlig omledningsbana vid avbrott på Grödingebanan. Grödingebanan trafikerar av interregional persontrafik och godstrafik. Båda sträckorna är primärled för transporter av farligt gods.

Trafikverket ser behov av ökad kapacitet på Västra stambanan bland annat mellan Järna och Flemingsberg och utreder möjliga kapacitetshöjande åtgärder på denna sträckning.

Ställningstaganden

- Kommunen vill se mer transporter av gods på järnväg, men förutsätter att Grödingebanan används för detta. Kommunen vill inte

se ökad godstrafik genom Tumba och Tullinge där stadsutveckling planeras.

- Kommande exploatering vid Riksten skulle kunna försvåra möjligheterna att utöka kapaciteten på Grödingebanan. Kommunens planering behöver därför anpassas efter Trafikverkets funktions- och utformningskrav utredningar för järnvägen samordnas med planarbetet.
- Utvecklingen av Tullinge station och centrum inom ramen för ÅVS bytespunkt Tullinge kan på kort sikt påverka trafikering på Södertäljebanan.

Vägtrafik

Europaväg E4 från Helsingborg till Haparanda är en del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och en viktig led genom Storstockholm. E4 är en prioriterad väg för godstransporter, långväga personresor och rekommenderad färdväg för farligt gods. E4 genom Botkyrka kommun benämns som E4/E20.

Trafikverket genomför under planperioden kapacitetshöjande åtgärder på E4/E20 genom Botkyrka kommun vid Vårbybroarna samt mellan trafikplats Fittja och väster om trafikplats Hallunda. E4/E20 planeras anslutas till kommande Förbifart Södertörn via Vårbybroarna.

Ställningstagande

- Kommunen vill att den barriäreffekt som E4/E20 utgör mellan Hallunda och Fittja Hallunda och Fittja minskas, liksom påverkan på intilliggande bostäder av buller och luftföroreningar. De möjliga åtgärder som översiktsplanen pekar på kan ha påverkan på möjligheterna att ytterligare bredda motorvägen i framtiden.
- Kommunen motsätter sig de besparingsförslag som Trafikverket lade fram till regeringen i maj 2025 kopplat till Tvärförbindelse Södertörn och som påverkar Botkyrka. Dessa riskerar att starkt hämma föreslagen stadsutveckling i och mellan Fittja och Slagsta samtidigt som områdets barriärer förstärks, och luft- och bullerproblematik riskerar förvärras.
- Kommunen driver aktivt frågan om stora barriärers påverkan på människors livsmiljö, med syfte att regionala och nationella aktörer tar sitt ansvar för människors livsmiljö i anslutning till stora trafikleder och spårinfrastruktur som de har rådighet över.
- Kommunens inställning är att väg 259 genom Fittja inte längre borde utgöra riksintresse när Tvärförbindelse Södertörn står klar och farligt gods omleds från väg 259.

Sjöfart

När det gäller sjöfart berörs Botkyrka av två riksintressen; farleden i Mälaren som är en del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och Landsortsfarleden från Östersjön in till Södertälje. För Landsortsfarleden finns också en planerad ny sträckning utpekad som riksintresse.

Ställningstagande

- Botkyrka kommun bedömer att inga förslag i översiktsplanen skulle påverka nyttjandet av farlederna.

Flyg

MSA (Minimum Sector Altitude) kring flygplatser styr lägsta flyghöjd vid inflygning till flygplatsen. Botkyrka kommun berörs av MSA-ytorna för både Arlanda, Bromma och Skavsta flygplatser, vilka alla tre är av riksintresse. MSA-ytorna innebär en begränsning av hur höga byggnader och andra strukturer får vara för att inte utgöra en fara för flygtrafiken.

Ställningstagande

- Botkyrka kommun bedömer att inga förslag i översiktsplanen står i konflikt med MSA-zonerna och beaktar riksintresset genom att remittera ärenden som rör höga objekt.

REGIONALA OCH MELLANKOMMUNALA INTRESSEN

Regionala och mellankommunala intressen

Många frågor som berör fysisk planering sträcker sig över kommungränsen och kräver samverkan mellan flera aktörer på olika nivåer. Detta kapitel beskriver de regionala och mellankommunala intressen som påverkar och påverkas av Botkyrka kommuns långsiktiga fysiska utveckling. Statliga intressen redovisas i Riksintressen.

Målsättningen är att Botkyrka är en stark part i regionen. Samtidigt vill kommunen arbeta med att föra upp frågor som traditionellt legat på enskilda kommuner att hantera men som behöver få en större regional genomslagskraft, så som bostadsförsörjning, transporträttvisa och balans mellan regional centrum-periferi och stad-landsbygd.

- Bostadsförsörjning: Botkyrka tar ansvar för bostadsförsörjningen i länet i enlighet med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunen samverkar även regionalt och mellankommunalt i bostadsförsörjningsfrågor. Läs mer i kapitlet långsiktigt behov av bostäder.
- Näringsliv och arbetsmarknad: Botkyrka är en del av Stockholmsregionens arbetsmarknad. Läs mer om hur vi arbetar med att stärka arbetsmarknadsregionen i kapitlet näringslivsutveckling.
- Beredskap och civilt försvar: Att säkerställa robusthet och beredskap i händelse av kriser är en kommunal såväl som regional och nationell angelägenhet. Se hur vi arbetar i kapitlet beredskap och civilt försvar.
- Klimatmål och utsläpp: Botkyrka samverkar med staten, Region Stockholm och våra grannkommuner för att nå nationella och lokala klimatmål. Läs mer i kapitlet minskad klimatpåverkan.
- Regionplanering: Botkyrka kommun tar stöd i den regionala utvecklingsplanen (RUFS2050) vid planering och utveckling inom kommunen. RUFS 2050 innehåller prioriteringar och inriktningar för den fysiska planeringen och hur regionen ska samverka för att nå gemensamma hållbarhets- och tillväxtmål. Under framtagandet av denna översiktsplan arbetar Region Stockholm parallellt med att ta fram en ny RUFS 2060. Botkyrka samråder med Region Stockholm för att skapa förenlighet mellan den regionala och lokala planeringsnivån.
- Regional stadskärna Flemingsberg: Botkyrka kommun stödjer utvecklingen av Flemingsberg som en sammanhängande regional stadskärna över kommungränsen. Utvecklingen preciseras i Utvecklingsplan Flemingsberg.

- **Infrastruktur och mobilitet:** Botkyrka samarbetar med regionen, staten och berörda grannkommuner för att förbättra tillgängligheten till och från övriga regionen och landet. Läs mer i kapitlet hållbar mobilitet och infrastruktur.
  - Samverka med Trafikverket och berörda grannkommuner och andra aktörer vad gäller utbyggnad av statlig infrastruktur. Läs även mer i kapitel riksintressen.
  - Samverka med Region Stockholm och berörda grannkommuner och andra aktörer vad gäller utveckling av kollektivtrafiken och den regionala cykelinfrastrukturen.
  - Botkyrka ser att det är fortsatt viktigt med mellankommunal samordning med grannkommuner och via Södertörnsnätverket i frågor kopplade till infrastruktur och mobilitet.
- **Regional grönstruktur:** Botkyrka vill värna de i RUFS 2050 utpekade gröna kilarna, och samarbeta med våra grannkommuner där de korsar kommungränsen. Inom Botkyrka kommun går två kilar: Bornsjökilen och Hanvedenkilen. Vi vill förvalta och utveckla de gröna kilarna, vilket redovisas i utvecklingsinriktningen (se kartdelen).
- **Social infrastruktur:** Vi samverkar med våra grannkommuner för att få ett effektivt användande av social infrastruktur såsom mötesplatser och idrottsanläggningar, där upptagningsområdet berör flera kommuner. Läs mer i kapitlet social infrastruktur.
- **Vattenförsörjning:** Botkyrka har stora grundvattentillgångar sett ur ett regionalt perspektiv. Vattenresurserna i kommunen är viktiga för framtida vattenförsörjning ur både ett kommunalt och ett regionalt perspektiv. Norsborgs vattenverk försörjer stora delar av regionen med dricksvatten. Tullinge vattenverk skulle vid kris kunna försörja även Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge kommun med vatten. Några av Botkyrkas grundvattentillgångar och vattenskyddsområden är av mellankommunalt intresse för Salems kommun (Bornsjön och Östra Mälaren) samt för Haninge kommun (Pålamalm). Läs mer i kapitlet VA-försörjning. Se vattenskyddsområden och prioriterade grundvattenförekomster i kartdelen.
- **Tekniska anläggningar av regional betydelse:** Vi samverkar på regional nivå för att möta behovet av teknisk infrastruktur kopplat till den planerade befolkningsökningen.

- Genom Botkyrka finns kraftledningar som även försörjer grannkommunerna. Kommunens planering går att förena med behovet av kraftförsörjning genom 70 kV-nätet. Läs mer i kapitlet energiförsörjning.
- Sydvästra regiondelen har ett sammanbyggt fjärrvärmesystem. Fittja värmeverk används vid toppar i förbrukningen och som reserv för Botkyrka och grannkommunerna. På längre sikt räknar vi med att behovet av fjärrvärme minskar, och Botkyrka vill utreda Fittja värmeverks framtid i samband med potentiell framtida stadsutveckling i närområdet. Läs mer i kapitlet energiförsörjning.
- Himmerfjärdsverket i södra Botkyrka drivs av Sydvästra Storstockholms VA-verksaktiebolag (SYVAB). Botkyrka kommun är delägare i bolaget tillsammans med Huddinge, Salem, Stockholm, Södertälje och Nykvarn. Vi stödjer verksamhetens fortsatta drift och utveckling. Läs mer i kapitlet VA-försörjning.

Planeringsunderlag

[RUFS 2050 – REGIONAL UTVECKLINGSPLAN FÖR STOCKHOLMSREGIONEN](#)

[UTVECKLINGSPLAN FÖR REGIONALA STADSKÄRNAN FLEMINGSBERG \(BOTKYRKA KOMMUN OCH HUDDINGE KOMMUN 2022\)](#)